

TUSBİD

ISSN: 2618-5911

TÜRKİYE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

Turkish Journal of Sports Science

CİLT:6

SAYI:2

YIL:2022

DERGİ KURULLARI

Baş Editör

Prof. Dr. İrfan YILDIRIM, Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin

Yardımcı Editörler

Doç. Dr. Nevzat Demirci, Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin

Dr. Öğretim Üyesi Yasin Ersöz, Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin

Alan Editörleri

Beden Eğitimi ve Spor

Prof. Dr. Hüseyin Ünlü, Aksaray Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aksaray

Hareket ve Antrenman Bilimleri

Prof. Dr. Nurtekin Erkmen, Selçuk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Konya

Spor Sağlık Bilimleri

Prof.Dr. Vedat Çınar, Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ

Sporda Psiko-Sosyal Alanlar

Doç.Dr. Gözde Ersöz, Fenerbahçe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul

Spor Yönetim Bilimleri

Prof.Dr. Yunus Yıldırım, Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin

Rekreasyon

Doç.Dr. Mustafa Can Koç, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, İstanbul

Türkçe Dil Editörü

Prof. Dr. Musa Çiğçi, Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Uşak

İngilizce Dil Editörü

Doç.Dr. Erol Sakallı, Uşak Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü, Uşak

İstatistik Editörü

Prof. Dr. Sinan Saraçlı, Balıkesir Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim Anabilim Dalı, Balıkesir

Doç.Dr. İlkey Doğan, Gaziantep Üniversitesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı, Gaziantep

Teknik Editör

Prof. Dr. Murat Yakar, Mersin Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Mersin

Yazım Kontrol Sorumlusu

Dr. Nasuh Evrim Acar, Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Bilimsel Danışma Kurulu

Prof. Dr. Hürmüz Koç Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale

Prof. Dr. Eleonora Mileva, The National Sports Academy, Sofia, Bulgaria

Prof. Dr. Nazmi Sarıtaş, Erciyes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kayseri

Prof. Dr. Gabriel Laurentiu Talaghir, 'Dunarea de Jos' University of Galati- Romania

Prof.Dr.Veronica Mindrescu,Universitatea Transilvania, Brasov

Prof. Dr. Vadim Erlikh, South Ural State University, Russia

Prof. Dr. İlhan Toksöz, Trakya Üniversitesi, Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi, Edirne

Prof. Dr. Milivoj Dopsaj, University of Belgrade

Prof. Dr. Evgeny Cherepov, South Ural State University, Russia

Prof. Dr.Serkan Hazar, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Sivas

Prof.Dr. Anna Nenasheva, South Ural State University, Russia

Prof. Dr.Teodora Iconomescu, 'Dunarea de Jos' University of Galati- Romania

Prof. Dr.Cemil Yücel, Osman Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir

Prof.Dr.Olena Yarmoliuk, Borys Grinchenko Kyiv University

Prof. Dr. Baki Yılmaz, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Ankara

Prof. Dr. Fikret Soyer, Balıkesir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Balıkesir

Doç. Dr. Menderes Kabadayı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun

Doç. Dr. Mehmet Özdemir, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Bilecik

Doç. Dr. Mehmet Demirel, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Konya

Doç. Dr. Özkan Işık, Balıkesir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Balıkesir

Doç. Dr. Hanifi Üzüm, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Bolu

2022; 6 (2) Aralık Güz Sayı Hakemleri

Prof. Dr. Leyla Saraç, Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin

Prof.Dr. Kemal Göral, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Muğla

Doç. Dr. Cüneyt Akar, Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Uşak

Doç.Dr. Elif Nilay Ada, Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin

Doç.Dr. Feyza Meryem Kara, Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale

Doç. Dr. Hüseyin Öztürk, Gaziantep Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Gaziantep

Doç.Dr. M. Can Koç, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, İstanbul

Doç. Dr. Hüseyin Tolga Esen, Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antalya

Doç. Dr. Mustafa Altıncık, Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antalya

Doç.Dr. Zeki Taş, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya

Doç. Dr. Ercan Polat, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ağrı

Doç. Dr. Gökhan Deliceoğlu, Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Doç.Dr. İbrahim Can, Iğdır Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Iğdır

Doç.Dr. İlker Doğan, Gaziantep Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gaziantep

Doç.Dr. Bereket Köse, Şırnak Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Şırnak

Dr. Öğretim Üyesi Aytekin Hamdi Başkan, Giresun Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Giresun

Dr. Öğretim Üyesi, Oğuz Gürkan, Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Yozgat

Dr. Öğretim Üyesi Şeniz Karagöz, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Afyonkarahisar

Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Yavuz Karafil, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Burdur

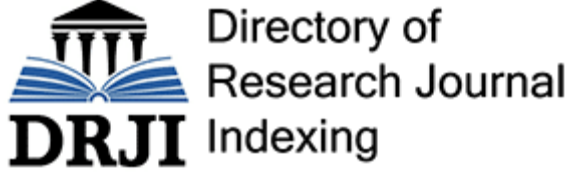
Dr. Öğr. Üyesi Yasin Ersöz, Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin

Dr. Öğretim Üyesi Erbil Murat Aydın, Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çorum

Dr. Nasuh Evrim Acar, Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Dr. Berrak Kocaman, Salihli Bilim ve Sanat Merkezi, Manisa

DİZİN VE İNDEKSLER

<http://olddrji.lbp.world/JournalProfile.aspx?jid=2618-5911>

<https://asosindex.com.tr/index.jsp?modul=journal-page&journal-id=240>

<https://www.base-search.net/Search/Results?lookfor=t%C3%BCrkiye+spor+bilimleri+dergisi&name=&oaboost=1&newsearch=1&refid=dcbasen>

<https://portal.issn.org/resource/ISSN/2618-5911#>

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

DERGİ KÜNYESİ	Sayfa Numarası
İÇİNDEKİLER	i-v
MAKALELER/ARTICLES	
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Dans Özyeterliliği ve Sağlıklı Yaşam Biçimleri Arasındaki İlişki School of Physical Education and Sports Dance Self-Efficacy of Students and the Relationship Between Healthy Life Styles	61-72
Egzersiz Bağımlılığı ve Sosyal Görünüş Kaygısı İlişkisi Relationship Between Exercise Dependence and Social Appearance Anxiety	73-82
Orta Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Fiziksel Aktivite Düzeyleri ile Yaşam Kalitesi Arasındaki Farkların Belirlenmesi Determining the Differences Between Physical Activity Levels and Quality of Life of Individuals in Middle Adolescence	83-92
Spor Eğitimi Alan Öğrencilerin Kurumsal Hizmet Kalite Algılarının İncelenmesi Investigation of Institutional Service Quality Perceptions of Sports Education Students	93-103
Satranç Sporcularının Satranç Hakkındaki Görüşleri: Nitel Araştırma Views of Chess Players About Chess: Qualitative Research	104-117
Futbolda Uluslararası Kulüp Organizasyonlarında İç Saha Avantajı: UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi 2021-2022 Sezonu Örneği Home Advantage in International Club Organizations in Football: The Case of the UEFA Champions League, Europa League and Conference League 2021-2022 Season	118-129
Sağlık Çalışanlarının Rekreasyon Faaliyet Olarak Parkları Kullanımlarının İncelenmesi (Gaziantep Büyükşehir Belediye Örneği) Investigation of Health Workers Use of Parks as a Recreation Activity (Example of Gaziantep Metropolitan Municipality)	130-140
Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Çalışanlarının Mülga Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü İle Mülga Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Birleşimine Yönelik Metaforik Algıları Metaphoric Perceptions of Employees In Provincial Directorate of Youth And Sports Regarding Mergence of Former Provincial Directorate of Credit And Dormitories Institution With Former Provincial Directorate of Youth Services And Sports	141-153
Yayın İlkeleri, Yazım Kuralları ve Etik Kurallar	154-165

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Dans Özyeterliği ve Sağlıklı Yaşam Biçimleri Arasındaki İlişki¹

Ali İhsan AKSU²

Yunus TORTOP³

Öz

Bu çalışmanın amacı, ritim eğitimi ve dans dersi alan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin bazı değişkenlere göre dans özyeterlik ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışmaya 2019-2020 eğitim-öğretim yılı Afyon Kocatepe Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören 123'ü kadın, 211'i erkek olmak üzere toplam 334 öğrenci katılmıştır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, Kişisel Bilgi Formu, “Dans Özyeterlik Ölçeği” ve “Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II” kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerinin yanında, gruplar arası farkın belirlenmesi için bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Ayrıca varyans analizi sonucunda farkın kaynağının tespiti için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni Post-Hoc test, değişkenler arası ilişkileri belirlemede ise Pearson korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Anlamlılık düzeyi p=.05 olarak esas alınmıştır. Araştırma sonucunda, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet, bölüm ve sınıf değişkenlerine göre dans özyeterlik puanlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bunun yanı sıra katılımcıların sağlıklı yaşam biçimi davranışları açısından yalnızca fiziksel aktivite alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmiş olup, diğer alt boyutlarda, bölüm ve sınıf değişkenlerinde bir farklılığa rastlanılmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin dans özyeterlikleri ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasında ise pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu kaydedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Dans Özyeterlik, Davranış, Öğrenci, Sağlıklı Yaşam Biçimi

School of Physical Education and Sports Dance Self-Efficacy of Students and the Relationship Between Healthy Life Styles

Abstract

In this study, it was aimed to examine the relationship between dance self-efficacy and healthy lifestyle behaviors according to some variables of the School of Physical Education and Sports students who took rhythm training and dance lessons. The sample of the study consisted of a total of 334 students, 123 women and 211 men selected studying at Afyon Kocatepe University School of Physical Education and Sports in the

¹Bu çalışma yüksek lisans tezinden özetlenmiştir.

² Afyon Kocatepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Afyonkarahisar-Türkiye, <https://orcid.org/0000-0002-8842-809X>, alihsanaksu@gmail.com

³ Sorumlu Yazar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Afyonkarahisar-Türkiye, <https://orcid.org/0000-0002-3103-1200>, ytortop@hotmail.com

Atıf/Citation: Aksu, A.İ., Tortop, Y. (2022). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Dans Özyeterliği ve Sağlıklı Yaşam Biçimleri Arasındaki İlişki. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 61-72. DOI: 10.32706/tusbid.1091697

2019-2020 academic year. In the research, the relational scanning model was used. In the current study, the Personal Information Form, the "Self-Efficacy Scale forancers" and the "Healthy Lifestyle Behaviors Scale II" was used as a data collection tool. The demographic characteristics of the participants was presented as descriptive statistics. The independent samples t-test and the one-way ANOVA was used to determine the differences between groups. In addition, Bonferroni Post-Hoc test as one of the multiple comparison tests to determine the source of the difference as a result of the ANOVA and the Pearson correlation analysis were used to determine the relationships between variables. The level of significance was taken as $\alpha = .05$. As a result of the study, significant differences were found in the dance self-efficacy scores of the School of Physical Education and Sports students in terms of gender, department and grade variables. In addition, in terms of healthy lifestyle behaviors of the participants, a significant difference was found only in the physical activity sub-dimension according to the gender variable and no difference was found in the other sub-dimensions, department and class variables. It was also noted that there is a moderately significant positive correlation between students' dance self-efficacy and healthy lifestyle behaviors.

Keywords: Physical Education and Sports, Dance Self-Efficacy, Behavior, Student, Healthy Lifestyle.

GİRİŞ

Dans, “insanın içsel durumunu bir takım psikomotor hareketlerle ifade etmesini açığa çıkarması” olarak tanımlanırken (Emiroğlu ve Aydın, 2003), Etnoloji Sözlüğü’nde “insanın gövdesini belirli zaman ve yerde kültürel olarak belirlenmiş özel hareket yapı ve anlam sistemi içinde kullanması” şeklinde açıklanmıştır. Aktaş (1999)’e göre dans; kişisel duygu ve düşünceleri iletmek ve toplumla bağlantı kurmak için anlam içeren hareketler bütünüdür, meydana getirdiği estetik ve ritmik bir özelliğe sahip bir hayal gücünün sonucu olan fiziksel ve duygusal davranışları kapsar. Albert Bandura tarafından özyeterlik, bir kişinin belirli bir performans düzeyine ulaşmak için gerekli etkinlikleri organize etme ve gerçekleştirme yeteneklerinin öz değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Lee, 2005). Alanyazından elde edilen bilgiler kapsamında dans özyeterliği, bireyin dansa yönelik figür, hareket ya da tutumunun performansa dönüştürülme sürecindeki inancı olarak ifade edilebilir. Kişi bu inançla, hayatının bir parçasını oluşturan sağlık için hareket edebilir, ruhsal ve sosyal açıdan kendini geliştirebilir. Dolayısıyla davranışlar ve alışkanlıkların biçimlendirilmesi ile birlikte kişi hem eğlenebilir hem de kaliteli bir yaşam sürebilir. Bu bağlamda hayatta kalabilmek adına en temel ihtiyaç olan sağlık ile dans özyeterliği arasında bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Sözü edilen ilişkinin araştırılması için bazı değişkenlere göre müfredat kapsamında dans ve sağlıklı yaşamla ilişkili ders alan öğrencilerin dans özyeterliği

ile sağlıklı yaşam biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi problem durumu olarak belirlenmiştir.

Özyeterlik, 1960’lı yıllarda Albert Bandura savunuculuğunda öne sürülen sosyal öğrenme kuramı ile ortaya konulmuştur (Tanık, 2016). Kuram çerçevesinde Bandura (1977) özyeterliği insanın ihtiyaç duyduğu, güdülendiği durumları davranışa dönüştürmesindeki inancı olarak ifade etmektedir. Ayrıca bu kavramın geçmişten bugüne gelişmiş ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinden ortaokul öğrencilerine, sınıf öğretmenlerinden matematik öğretmenlerine, dans özyeterliğinden bilgi okuryazarlığına kadar birçok farklı alanda araştırmalara konu olduğu da görülmektedir (Acar ve Gülnar, 2018; Gökyer ve Karakaya-Cirit, 2018; Gökyer ve Bakcak, 2018; Kaya, 2020).

Peki sözü edilen anlayış ile ortaya çıkan sağlık kavramı nedir ya da nasıl tanımlanmaktadır? Herkes tarafından bilinen ve kabul edilen sağlık kavramı, Dünya Sağlık Örgütü tarafından bir problem durumunun var olmamasından ziyade fiziksel, zihinsel, duyuşsal ve sosyal açıdan kişinin iyilik hali olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2014). Bir bütün olarak vurgulanmak istenen iyilik durumu, wellness, dans, fiziki etkinliklerle oluşturulması ve sağlık için spor yapmanın bir amaç haline gelmesi açısından önem arz etmektedir. Spor, bireyin temel olarak fiziksel veya zihinsel performansını arttırmaya yönelik

faaliyetlerdir (Yazıcı ve Özdemir, 2020). Dishman (1982) çalışmasında, sağlık ve spor arasındaki ilişkiyi ifade etmek için kalp krizi, depresyon gibi birçok hastalığın fiziksel aktiviteler sayesinde önlendiğini ya da belirtilerin ertelendiğini ifade eden bilgilere yer vermiştir. Nitekim bir zorunluluk olmadan eğlenerek, fiziksel ve sosyal açıdan gelişerek sağlıklı olmanın da mümkün olabileceği görülmektedir. Bunun yanı sıra insanların zihinsel gelişimle daha verimli hale gelebildiği, performansının arttığı ya da ruhsal açıdan pozitif anlamda geliştiğine yönelik çalışma sonuçları da kaydedilmektedir. Ayrıca Hergüner ve Son (2019) da bu konuda spordan uzaklaşan, hareketsiz yaşam süren bireylerin sosyal medyaya yönelerek sağlık açısından risk altında olduklarını belirtmiştir. Bu anlamda da yaşamın bir parçası olan spor ve sağlığın iç içe geçmesi ile olumlu sonuçlar doğurduğu bir gerçektir.

Spor bilimlerinden mezun olacak olan Beden eğitimi ve spor öğretmeni, antrenör ve rekreasyon liderlerinin farkındalık kazanarak çocuk, genç ve yaşlı bireylerin eğitiminde danstan yararlanarak özyeterlik oluşturabilmeleri, sağlıklı yaşam biçimlerinin gelişmesi için ise dansı bir araç olarak kullanabilmeleri önem arz etmektedir. Bu bağlamda öğrenim görmekte olan BESYO öğrencilerinin dans özyeterliğinin ve sağlıklı yaşam biçimleri düzeylerinin incelenmesi söz konusu olmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, geleceğe yön verecek Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin bazı değişkenlere göre dans özyeterliği ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Çalışma için Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 30.05.2019 tarih ve 04 sayılı toplantıda 2019/73 karar ile Etik Kurul Olur raporu alınmıştır. Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur.

Araştırmanın evrenini, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenimine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenimine devam eden, ritim eğitimi ve dans, modern dans ve halk oyunları dersi alan, gönüllük esasıyla seçilmiş 123 kadın ve 211 erkek toplam 334 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya dahil edilen öğrenciler; müfredat kapsamında Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünde 2. Sınıf ve Rekreasyon bölümünde 1. sınıfta zorunlu, Antrenörlük Eğitiminde ise seçmeli ders olarak ritim eğitimi ve dans dersi alan öğrenciler 12 hafta boyunca gözlem formu ile değerlendirilmiş olup derse katılmayan öğrenciler için ders dışı çalışmalar devam etmiştir. Bu kapsamda sürekliliği sağlayan, gönüllü öğrencilerin verileri yordanmaya çalışılmıştır.

Bilimsel nitelikteki araştırma için örneklem evreni temsil edebilecek nitelikte olmalıdır. Dolayısıyla evreni temsil edecek örneklemin belirlenmesi ile elde edilen araştırma sonuçları evrenin genellenebilmesini sağlayan unsurlardan biri olarak kabul görmektedir (Ural ve Kılıç, 2006: 36-46). Bu çalışmada, evreni 579 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında ise 0.05 hata payı ile örneklemin evreni %95 güven düzeyinde temsil ettiği görülmektedir. Nitekim bu çalışmada, örneklemin evreni temsil edebilmesi için eşik değeri olan 231 sayısının üzerine çıkılarak 334 öğrenciye ulaşılmıştır (Cohen vd., 2000).

Verilerin Toplanması

Araştırmada, öğrencilerin demografik bilgilerine ulaşmak için araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan Kişisel Bilgi Formu, Dans Özyeterlik Ölçeği ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Dans Özyeterlik Ölçeği

Turan (2016) tarafından geliştirilen ölçek 5'li likert tipindedir. Tek alt boyut ve 16 maddeden oluşan ölçekte, 9. ve 12. maddeler ters kodlanmaktadır. Ayrıca ölçekteki maddeler; "Oldukça Çok (5), Çok (4), Orta (3), Az (2), Hiç (1)" şeklinde puanlanmaktadır. Orijinal ölçek için Cronbach's alpha değeri 0,94 olarak bildirilmiştir. Bu araştırma için Cronbach's Alpha değeri ise 0,93 olarak hesaplanmıştır.

Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II

Sağlıklı yaşam biçimi davranışları ölçeğinin ilk versiyonu Walker (1987) tarafından 48 madde ve 6 boyut şeklinde geliştirilmiştir. Alt boyutlar, soru sayıları ve Cronbach Alpha katsayıları; kendini gerçekleştirme (13 madde-0,94), sağlık sorumluluğu (10 madde-0,81), egzersiz (5 madde-0,80), beslenme (6 madde-0,75), kişilerarası destek (7 madde-0,80), stres yönetimi (7 madde-0,70) şeklindedir. Ayrıca ölçeğin genel Alpha katsayısı ise 0,92 olarak bildirilmiştir.

Ölçek, 1996 yılında Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II olarak revize edilmiştir. Yinelenen ölçek, 52 madde ve manevi gelişim, kişilerarası ilişkiler, beslenme, fiziksel aktivite, sağlık sorumluluğu ve stres yönetimi olmak üzere 6 boyuttan oluşmaktadır. Manevi gelişim boyutu (6, 12, 18, 24, 30, 36, 42, 48, 52), kişilerarası ilişkiler boyutu (1, 7, 13, 19, 25, 31, 37, 43, 49), beslenme (2, 8, 14, 20, 26, 32, 38, 44, 50) boyutu, fiziksel aktivite boyutu (4, 10, 16, 22, 28, 34, 40, 46), sağlık sorumluluğu boyutu (3, 9, 15, 21, 27, 33, 39, 45, 51) ve stres yönetimi boyutu (5, 11, 17, 23, 29, 35, 41, 47) maddelerini kapsamaktadır. Ek olarak ölçeğin ilk versiyonunda yer alan kişilerarası destek alt faktörü, kişilerarası ilişkiler, egzersiz, fiziksel aktivite, kendini gerçekleştirme alt faktörü ise manevi gelişim olarak yeniden adlandırılmıştır.

Bahar vd., (2008) tarafından Türkçe'ye uyarlanan, geçerliği ve güvenilirliği yapılan ölçeğin genel puanı sağlıklı yaşam biçimi

davranışları puanını vermektedir. Bunun yanı sıra tüm maddeler olumlu olup derecelendirme 4'lü likert şeklindedir. Bunlar; Hiçbir zaman (1), bazen (2), sık sık (3), düzenli olarak (4) olarak belirtilmiştir. Ölçeğin tamamı için en düşük puan 52, en yüksek puan ise 208'dir. Uyarlanan ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,94 olarak kaydedilmiştir. Bu çalışmada toplam ölçek puanına ilişkin Cronbach's Alpha değeri 0,92; alt boyutlarda ise sırasıyla sağlık sorumluluğu 0,80, fiziksel aktivite 0,81, beslenme 0,72, manevi gelişim 0,77, kişilerarası 0,74 ve stres yönetimi 0,67 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde IBM SPSS Statistics 24 kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla betimleyici istatistikler (yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma) kullanılmıştır. Verilerin normallik sınaması Skewness ve Kurtosis değerleri ile test edilmiştir. Normal dağılan değişkenlerin analizinde parametrik test tekniklerinden yararlanılmıştır. Değişkenler arası farklılıkların belirlenmesinde iki grup için bağımsız örneklem t-testi, ikiden fazla gruplar için tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Varyans analizi sonucunda farkın kaynağının tespiti için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni Post-Hoc test kullanılmıştır. Ayrıca, değişkenler arası ilişkileri belirlemede Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Güven aralığı %95 olarak belirlenmiş ve $p < 0,05$ 'in altındaki değerler anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Katılımcıların %36,8'inin kadın ve %63,2'sinin erkek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların öğrenim gördüğü bölümler incelendiğinde, %47,3'ünün Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü, %32'sinin Antrenörlük Eğitimi bölümü ve %20,7'sinin Rekreasyon bölümü öğrencisi olduğu bulunmuştur. Son olarak, Katılımcıların sınıfları incelendiğinde, %32,6'sının 1. sınıf, %24,9'unun 2. sınıf, % 23,1'inin 3. sınıf ve %19,5'inin 4. sınıf olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Kategorik Değişkenler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kadın	123	36,8
	Erkek	211	63,2
Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	158	47,3
	Antrenörlük Eğitimi	107	32,0
	Rekreasyon	69	20,7
Sınıf	1. Sınıf	109	32,6
	2. Sınıf	83	24,9
	3. Sınıf	77	23,1
	4. Sınıf	65	19,5

Tablo 2. Dans Özyeterlik ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeklerine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	İfade Sayısı	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach α	$\bar{X} \pm SS$
Dans Özyeterlik	16	-,340	-,100	,93	3,56 \pm 0,77
Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Alt Boyutları	Sağlık Sorumluluğu	,179	,051	,80	2,40 \pm 0,52
	Fiziksel Aktivite	,078	-,162	,81	2,66 \pm 0,58
	Beslenme	,377	,219	,72	2,37 \pm 0,50
	Manevi Gelişim	-,271	-,216	,77	3,07 \pm 0,46
	Kişilerarası İlişkiler	,036	-,482	,74	2,96 \pm 0,45
	Stres Yönetimi	,253	,193	,67	2,61 \pm 0,47
	Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği	52	,103	,104	,92

\bar{X} :Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 2. incelendiğinde, tüm alt boyutlar ve ölçek genel toplamları için çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 aralığında değiştiği tespit edilmiştir. Ayrıca, Dans Özyeterlik ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ölçeklerine ait güvenilirlik analizleri sonuçlarında, tüm alt boyut ve ölçeklerin genel Chronbach's alfa katsayısının

önerilen ($\alpha \geq 0,60$) değerden büyük olduğu belirlenmiştir. Araştırmada Dans özyeterlik algısı için ortalama değer 3,56, Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ölçeği alt boyutlarının ortalamalarının 2,37 - 3,07 aralığında, Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ölçeği toplam puanın 139,34 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Dans Özyeterlik Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırma (t-testi Sonuçları)

Değişkenler	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	p
Dans özyeterlik	Kadın	123	3,84	,77	5,19	,001**
	Erkek	211	3,40	,72		

**p< .01

Tablo 3. incelendiğinde, öğrencilerin dans özyeterlik puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasında kullanılan bağımsız gruplar t-testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin dans

özyeterlik puanlarının cinsiyete göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<.05). Buna göre, kadın öğrencilerin dans özyeterlik puan ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Dans Özyeterlik Puanlarının Sınıf Düzeylerine Göre (Varyans Analizi) Karşılaştırma Sonuçları

Değişkenler	Sınıflar	n	\bar{X}	SS	F	p	Farklar
Dans özyeterlik	1. sınıf	109	3.41 ^b	.72	3,17	,02*	2>1
	2. sınıf	83	3.73 ^a	.75			
	3. sınıf	77	3.54 ^{ab}	.83			
	4. sınıf	65	3.64 ^{ab}	.74			

*p< .05; a,b: Gruplar arası farklılığı farklı harfler temsil eder.

Tablo 4’de, öğrencilerin dans özyeterlik puanlarının sınıf düzeylerine göre karşılaştırılmasında kullanılan tek yönlü varyans analizi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin dans özyeterlik puanlarının sınıf düzeylerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir

(p<.05). Farklılığın kaynağını tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin dans özyeterlik puanlarının 1. Sınıf öğrencilerinden farklı olduğu (p< .05), diğer sınıf öğrencileri arasında fark olmadığı saptanmıştır (p> .05).

Tablo 5. Öğrencilerin Dans Özyeterlik Puanlarının Bölümlere Göre (Varyans Analizi) Karşılaştırma Sonuçları

Değişkenler	Bölümler	n	\bar{X}	SS	F	p	Farklar
Dans özyeterlik	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	158	3,71 ^a	,77	5,69	,001**	1>3
	Antrenörlük Eğitimi	107	3,41 ^{ab}	,76			
	Rekreasyon	69	3,47 ^b	,72			

**p< .01; a,b: Gruplar arası farklılığı farklı harfler temsil eder.

Analiz sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin dans özyeterlik puanlarının bölümlere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<.01). Farklılığın kaynağını tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin dans özyeterlik puanlarının Rekreasyon Bölümü öğrencilerinden farklı

olduğu (p< .01), diğer bölüm öğrencileri arasında fark olmadığı (p> .05) saptanmıştır (Tablo 5).

Analiz sonucunda öğrencilerin SYBD fiziksel aktivite alt boyut puanlarının cinsiyete göre farklılık gösterdiği (p< .05), diğer alt boyutlar ve SYBD toplam puanının fark göstermediği (p> .05) tespit edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Öğrencilerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları (SYBD) Puanlarının Cinsiyete Göre (t-testi) Karşılaştırma Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	p
Sağlık Sorumluluğu	Kadın	123	2,41	,52	,16	,86
	Erkek	211	2,40	,52		
Fiziksel Aktivite	Kadın	123	2,53	,53	-3,19	,001**
	Erkek	211	2,74	,60		
Beslenme	Kadın	123	2,34	,49	-,84	,39
	Erkek	211	2,39	,50		
Manevi Gelişim	Kadın	123	3,08	,43	,35	,72
	Erkek	211	3,06	,49		
Kişilerarası İlişkiler	Kadın	123	2,99	,40	,91	,36
	Erkek	211	2,94	,48		
Stres Yönetimi	Kadın	123	2,56	,48	-1,62	,10
	Erkek	211	2,64	,47		
SYBD Toplam Puan	Kadın	123	137,87	18,44	-1,03	,30
	Erkek	211	140,20	20,58		

**p< .01

Tablo 7. Öğrencilerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Puanlarının Sınıf Düzeylerine Göre (Varyans Analizi) Karşılaştırma Sonuçları

Değişkenler	Sınıflar	n	\bar{X}	SS	F	p
Sağlık Sorumluluğu	1. sınıf	109	2,39	,56	,36	,78
	2. sınıf	83	2,37	,47		
	3. sınıf	77	2,41	,48		
	4. sınıf	65	2,46	,58		
Fiziksel Aktivite	1. sınıf	109	2,74	,59	1,33	,26
	2. sınıf	83	2,66	,55		
	3. sınıf	77	2,60	,55		
	4. sınıf	65	2,59	,64		
Beslenme	1. sınıf	109	2,34	,49	1,11	,34
	2. sınıf	83	2,37	,56		
	3. sınıf	77	2,34	,41		
	4. sınıf	65	2,47	,50		
Manevi Gelişim	1. sınıf	109	3,13	,48	1,58	,19
	2. sınıf	83	3,08	,44		
	3. sınıf	77	3,05	,42		
	4. sınıf	65	2,98	,51		
Kişilerarası İlişkiler	1. sınıf	109	2,98	,45	,10	,95
	2. sınıf	83	2,95	,46		
	3. sınıf	77	2,96	,42		
	4. sınıf	65	2,94	,49		
Stres Yönetimi	1. sınıf	109	2,64	,47	,61	,60
	2. sınıf	83	2,65	,45		
	3. sınıf	77	2,56	,47		
	4. sınıf	65	2,59	,51		
SYBD Toplam Puan	1. sınıf	109	140,58	20,29	,26	,85
	2. sınıf	83	139,30	19,56		
	3. sınıf	77	138,02	17,33		
	4. sınıf	65	138,90	22,32		

Analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları puanlarının sınıf

düzeylerine göre farklılık göstermediği ($p > .05$) tespit edilmiştir (Tablo 7).

Tablo 8. Öğrencilerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Puanlarının Bölümlere Göre (Varyans Analizi) Karşılaştırma Sonuçları

Değişkenler	Bölümler	n	X	SS	F	p
Sağlık Sorumluluğu	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	158	2,42	,57	,41	,66
	Antrenörlük Eğitimi	107	2,37	,48		
	Rekreasyon	69	2,43	,48		
Fiziksel Aktivite	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	158	2,63	,64	,52	,59
	Antrenörlük Eğitimi	107	2,67	,53		
	Rekreasyon	69	2,72	,52		
Beslenme	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	158	2,41	,53	,85	,42
	Antrenörlük Eğitimi	107	2,35	,45		
	Rekreasyon	69	2,33	,48		
Manevi Gelişim	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	158	3,02	,50	2,02	,13
	Antrenörlük Eğitimi	107	3,13	,43		
	Rekreasyon	69	3,10	,43		
Kişilerarası İlişkiler	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	158	2,92	,45	1,52	,21
	Antrenörlük Eğitimi	107	3,01	,46		
	Rekreasyon	69	2,97	,44		
Stres Yönetimi	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	158	2,57	,50	2,19	,11
	Antrenörlük Eğitimi	107	2,60	,45		
	Rekreasyon	69	2,72	,42		
SYBD Toplam Puan	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	158	138,36	22,14	,44	,64
	Antrenörlük Eğitimi	107	139,75	17,13		
	Rekreasyon	69	140,95	18,15		

Analiz sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları puanlarının

bölümlere göre farklılık göstermediği ($p > .05$). tespit edilmiştir (Tablo 8).

Tablo 9. Öğrencilerin Dans Özyeterlik Puanları İle Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Puanları Arasındaki İlişki Sonuçları

Değişkenler	Dans Özyeterlik
Sağlık Sorumluluğu	r ,307**
Fiziksel Aktivite	r ,219**
Beslenme	r ,197**
Manevi Gelişim	r ,247**
Kişilerarası İlişkiler	r ,297**
Stres Yönetimi	r ,204**
SYBD Toplam Puan	r ,320**

** $p < .01$

Analiz sonuçlarına göre, dans özyeterlik puanları ile sağlık sorumluluğu ve puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde; dans özyeterlik puanları ile fiziksel aktivite,

beslenme, manevi gelişim, kişilerarası ilişkiler ve stres yönetimi arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ($p<.05$) ilişkiler tespit edilmiştir (Tablo 9).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, BESYO öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre dans özyeterlik puanlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup bu anlamlı farklılığın erkek öğrenciler lehine olduğu görülmüştür. Bu durumun, öğrenim gören erkek öğrencilerin sayısının kadın öğrencilerden fazla olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca bireylerin ebeveynlerinin bakış açılarının, yetiştikleri çevrenin ve mesleki farkındalığa sahip olup olmama durumlarının sonucu etkilediği ifade edilebilir. Ödemiş (2020) ve Turan (2016) tarafından BESYO öğrencilerine yönelik yapılan farklı çalışmalarda, halk oyunları dersi seçen öğrencilerin dans özyeterliklerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermediği bildirilmiştir.

Bir başka bulguya göre ise sınıf değişkeni açısından 2. sınıf öğrencilerinin dans özyeterlik puanlarının 1. sınıf öğrencilerinin puanlarından farklılık gösterdiği kaydedilmiştir. Turan (2016) araştırmasının bir başka bulgusunda, araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf değişkeni açısından dans özyeterlik puanlarında anlamlı bir farklılık tespit etmiştir.

Bölüm değişkeni açısından araştırmaya katılan öğrencilerin dans özyeterlik puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu anlamlı farklılığın kaynağını tespit etmek için yapılan analizlere göre, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü ile Rekreasyon bölümü arasında, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği lehine farklılık olduğu görülmüştür. Nitekim Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin dansa yönelik olarak kendilerine olan inançlarının daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Ödemiş (2020) tarafından yapılan çalışmada da, katılımcıların sınıf ve bölüm değişkenine göre dans özyeterlik puanlarında anlamlı bir farklılık kaydedilmiştir. Çalışmanın bu bulguları, araştırma ile paralellik göstermektedir.

BESYO öğrencilerinin dans özyeterliğine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, araştırmaya katılanların cinsiyet, sınıf düzeyi ve bölümlerine göre farklılıklar tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan BESYO öğrencilerinin, cinsiyetlerine göre sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının fiziksel aktivite alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Ancak diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Buna göre, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere nispeten hafif, orta ve ağır egzersizleri düzenli olarak uyguladıkları söylenebilir. Dolayısıyla erkek öğrenciler fiziksel aktiviteyi yaşamın bir parçası olarak kabul etmişlerdir. Kafkas vd., (2012)'nin beden eğitimi öğretmenlerine, Adana vd., (2019)'nin üniversite öğrencilerine yönelik yapmış oldukları çalışmada cinsiyet değişkenine göre sağlıklı yaşam biçimi davranışlarında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Bu bulgular, araştırmayı destekleyici niteliktedir. Fakat Çebi ve İmamoğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada, araştırma bulgusundan farklı olarak Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin cinsiyet değişkeni ile yaşam biçimi davranışları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bildirilmiştir.

Bu çalışmada katılımcıların sınıf değişkeni ve bölüm değişkeni bakımından yaşam biçimi davranışlarında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, Spor Bilimleri bünyesinde alınan eğitimle, dersi veren eğitimcilerin aynı olması ile ve alana benzer hedeflerle yönelim sağlanması ile açıklanabilir. Alanyazın incelendiğinde araştırma bulgularını destekleyici nitelikte çalışmalarının (Cihangiroğlu ve Deveci, 2011; Tuygar ve Arslan, 2015) yanı sıra araştırma bulgularından farklılık gösteren çalışmaların da olduğu görülmektedir (Yalçınkaya vd., 2007; Eroymak vd., 2018).

BESYO öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarına ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, cinsiyet değişkenine göre yalnızca fiziksel aktivite alt boyutunda farklılık görülmüştür. Sınıf düzeyi ve bölümlere göre ise farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, dans özyeterlik puanları ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları toplam puanı ve sağlık sorumluluğu alt boyutu arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca dans özyeterlik puanları ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları fiziksel aktivite, beslenme, manevi gelişim, kişilerarası iletişim ve stres yönetimi arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, bireylerin sağlık sorumluluğu almasına karşın fiziksel aktivite yapma, sosyalleşme, dengeli beslenmeye dikkat etme, stres ve kaygılardan uzaklaşma durumlarında dans vb. etkinliklere çok fazla yönelmedikleri ifade edilebilir. Ayrıca elde edilen veriler kapsamında, sorumluluk alma boyutunda bazı gereklilikler yerine getirilirken ya da bu görüş savunulurken uygulama aşamasında bireylerin yeteri kadar etkin olmadıkları düşünülebilir.

Ek olarak alanyazında, dans özyeterliği ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarına yönelik Beden Eğitimi ve Spor alanında ve farklı alanlarda çalışmalar olmasına rağmen (Aksoy ve Uçar, 2014; Küçük-Yetgin ve Agopyan, 2017; Çıtak-Bilgin vd., 2019; Gömleksiz vd., 2020), dans özyeterliği ve sağlıklı yaşam biçimi arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda, araştırmanın bu bulgusunu destekleyen bir çalışmaya yer verilememiştir.

Sonuç olarak; Dans özyeterlik düzeyleri açısından Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinde cinsiyet değişkenine göre bir farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca bölüm ve sınıf değişkeni açısından katılımcıların dans özyeterlik puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Sağlıklı yaşam biçimi davranışları kapsamında ise Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre bir farklılık tespit edilmiştir. Ancak katılımcıların bölüm ve sınıf değişkenine göre sağlıklı yaşam

biçimleri hususunda anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Son olarak çalışmanın amacı doğrultusunda, araştırmaya katılan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin dans özyeterlik ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- Öğrencilerin müfredat kapsamında gelişimlerini sağlamak, spor ve sağlık arasındaki ilişkinin önemini aktarabilmek adına, sağlıklı yaşam, sağlık ve spor konulu derslere yer verilmesi önerilebilir.
- Dansın psikolojik etkilerinin yanı sıra fiziksel ve zihinsel etkinliklere de olanak sağladığını ifade etmek adına seminerlerin düzenlenmesi önerilebilir.
- Ayrıca dikkat çekmek ve farkındalığı artırmak adına poster sunumlardan, afişlerden yararlanılması önerilebilir.
- Bunların yanı sıra kurum ve kuruluşlarda dans etkinliklerinin planlanarak halka açık hale getirilmesi ve özellikle alan öğrencilerinin bu tür projelerde rol oynaması, sorumluluk alması öneri olarak sunulabilir.

Yazarların Makaleye Katkı Beyanı

Fikir/Kavram: Yunus Tortop, A.İhsan Aksu; Makale tasarımı: Yunus Tortop, A.İhsan Aksu; Danışmanlık: Yunus Tortop; Veri Toplama ve İşleme: A.İhsan Aksu; Analiz/Yorum: Yunus Tortop, A.İhsan Aksu; Literatür taraması: A.İhsan Aksu; Makale yazımı: Yunus Tortop, A.İhsan Aksu; Eleştirel İnceleme: Yunus Tortop, A.İhsan Aksu; Kaynak/Malzeme: Yunus Tortop, A.İhsan Aksu; Makale Gönderimi Sorumlu Yazar: Yunus Tortop

Çıkar Çatışması

Yazarların beyan edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek

Bu çalışmanın yapılabilmesi için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. Çalışma için Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 30.05.2019 tarih ve 04 sayılı toplantıda 2019/73 karar ile Etik Kurul Olur raporu alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi

Kör hakemlik süreci sonrası yayınlanmaya uygun bulunmuş ve kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Acar, S., Gülnar, M. (2018). Bilgisayar öğretim teknolojileri bölümü öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının web 2.0 teknolojileri kullanma durumlarına göre incelenmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 2(1): 54-65.
- Adana, F., Türk, G., Yıldırım, B., Yeşilfidan, D., (2019). Üniversite öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve ilişkili faktörler. *Medical Sciences (NWSAMS)*, 14(1): 11-21. DOI: 10.12739/NWSA.2019.14.1.1B0062
- Aksoy, T., Uçar, H. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 1(2): 53-67.
- Bahar, Z., Beşer, A., Gördes, N., Ersin, F., Kıssal, A. (2008). Sağlıklı yaşam biçimi davranışları ölçeği II'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(1): 1-13.
- Bandura, A. (1977) Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 34(2): 191-215.
- Cihangiroğlu, Z., Devenci, S. E. (2011). Fırat Üniversitesi Elazığ Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve etkileyen faktörler. *Fırat Tıp Dergisi*, 16(2): 78-83.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2000) *Research Methods in Education*. 5th Edition, Routledge Falmer, London. <http://dx.doi.org/10.4324/9780203224342>
- Çebi, M., İmamoğlu, O. (2018). Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin cinsiyete göre sağlıklı yaşam biçimi davranışları. *Spor Eğitim Dergisi*, 2(1): 12-20.
- Dishman, R. K. (1982). Compliance / adherence in healthrelated exercise. *Health Psychology*, 1: 237-267.
- Eroymak, S., Özkan, O., Yeşilaydın, G., Yılmaz, M. E. (2018). Sağlık Yönetimi bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının değerlendirilmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3): 2382-2402. DOI: 10.17218/hititsosbil.411283
- Gökçer, N., Karakaya-Cirit, D. (2018). Sınıf öğretmenlerinin özyeterlik düzeyleri. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences*, 8(2): 135-151. DOI: 10.17984/adyuebd.429830
- Gökçer, N., Bakcak, S. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin özyeterlik düzeyleri: Elazığ ili örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 5(3): 82-98.
- Gömleksiz, M., Yakar, B., Pirinççi, E. (2020). Tıp Fakültesi öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve ilişkili faktörler. *Dicle Tıp Dergisi*, 47(2): 347-358. DOI: 10.5798/dicletip.755736
- Hergüner, G., Son, O. (2019). İnovatif Spor Ve Sağlık Yönetimi. Güven Plus Grup Danışmanlık A.Ş. Yayınları, İstanbul.
- Kafkas, M. E., Kafkas, A. Ş., Acet, M. (2012). Beden eğitimi öğretmenlerinin sağlıklı yaşam biçimi davranış düzeylerinin incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2): 47-55.
- Kaya, D. G.(2020). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin özyeterlik, imgeleme ve görsel bellekleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Afyonkarahisar örneği), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 123s, Ankara.
- Küçük-Yetgin, M., & Ağopyan, A. (2017). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(3): 177-184. DOI: 10.1501/Sporm_0000000323
- Ödemiş, M. (2020). Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin dans özyeterlik seviyesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(3): 19-25.
- Tanık, B. (2016). Öğrenme Psikolojisi. Yediiklim, Ankara.
- Turan, Z. (2016). Üniversite öğrencilerinin dans özyeterlikleri üzerine bir çalışma. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 16: 33-46.
- Tuygar, Ş. F., & Arslan, M. (2015). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının incelenmesi. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2): 59-66.

- Ural, A., & Kılıç, İ. (2006). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. (2.Baskı). Detay, Ankara.
- Walker, S. N., Hill-Polerecky, D. M. (1996). Psychometric evaluation of the health-promoting lifestyle profile II. *Unpublished manuscript, University of Nebraska Medical Center*, 13: 120-126.
- World Health Organization. (2014). Global status report on noncommunicable diseases. World Health Organization, Geneva.
- Yalçınkaya, M., Gök-Özer, F., Karamanoğlu, A. Y. (2007). Sağlık çalışanlarında sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının değerlendirilmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(6): 409-420.
- Yazıcı, A.G. & Özdemir, K. (2020). The Importance of sports education towards social alienation in the process of transition from agricultural society to industrial society (Theory and research in sport sciences, Editor, Özgür Karataş, 1st ed.).

Egzersiz Bağımlılığı ve Sosyal Görünüş Kaygısı İlişkisi¹

Mehmet DOĞAN² Gürkan ELÇİ³ Bülent GÜRBÜZ⁴

Öz

Bu çalışmanın amacı, egzersiz katılımcıları için egzersiz bağımlılığı ve sosyal görünüş kaygısındaki farklılıkları belirlemek ve egzersiz bağımlılığı semptomları ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Araştırma grubunu 79 kadın ve 167 erkek olmak üzere toplam 246 (ortalama yaş: 26,94 yıl) egzersiz katılımcısı oluşturmuştur. Katılımcıların tümü “Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği-21” ve “Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği”ni cevaplamışlardır. Parametrik testlerin varsayımlarının karşılanmasından sonra, verilerin analizi için t-testi, MANOVA, ANOVA ve Pearson korelasyon analizleri kullanılmıştır. MANOVA analizi sonuçları, cinsiyet değişkenine göre “Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği-21”in “Zaman ve Egzersiz Tercih”, “Kontrol Eksikliği” ve “Tolerans” alt boyut puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<0.05$). Egzersize katılım sıklığı değişkenine göre ise, “Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği-21”in “Devamlılık” alt boyutu hariç tüm alt boyutlarında grupların ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır ($p<0.05$). Yapılan t-testi analizi sonuçları bireysel ya da grup olarak egzersize katılan bireylerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermiştir ($p<0.05$). Bununla birlikte, sosyal görünüş kaygısı ile “Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği-21”in “Zaman ve Egzersiz Tercih” ve “Devamlılık” alt boyutları arasında pozitif ve anlamlı ilişki vardır. Sonuç olarak, egzersize daha sık katılan bireylerin daha yüksek egzersiz bağımlılığı semptomları gösterdiği, egzersize daha az sıklıkla katılanların ise daha düşük seviyede sosyal görünüş kaygısına sahip olduğu söylenilebilir.

Anahtar Kelimeler: Egzersiz Bağımlılığı, Sosyal Görünüş Kaygısı, Egzersiz Katılımcıları

Relationship Between Exercise Dependence and Social Appearance Anxiety

Abstract

This study aimed at examining the differences in exercise dependence and social appearance anxiety among exercise participants, and determine the relationship between exercise dependence symptoms with social appearance anxiety. The study research group consisted of 246 (Mean age: 26,94 years) exercise participants, 79 women and 167 men. Each of the participants filled “Exercise Dependence Scale-21” and “Social Appearance Anxiety Scale”. After testing the assumptions of parametric tests, t-test, MANOVA, ANOVA and Pearson correlation analysis were used to analyze the data. The MANOVA results revealed a significant main effect for gender on exercise dependence, and univariate analysis showed significant differences in the

¹ Bu çalışma 2017 yılında düzenlenen Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu Yazar: Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu, Ankara, Türkiye, mdogannet@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-0373-0047>

³ Bartın Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Bartın, Türkiye, gurkanelci@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-8889-9692>

⁴ Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye, bulentgurbuz@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-2424-2111>

subscales "Time and Exercise Preference", "Lack of Control", and "Tolerance" subscales of "Exercise Dependence Scale-21" ($p<0.05$). According to the variable of frequency of participation in exercise, there was a statistically significant difference between the mean scores of the groups in all sub-dimensions of exercise addiction, except for the "Continuance" subscale ($p<0.05$). T-test analyses indicated that there were mean differences in the social appearance anxiety scores between the individuals who prefer to participate the exercise single or not ($p<0.05$). Furthermore, there were positive and significant correlation between social appearance anxiety and "Time and Exercise Preference" and "Continuance" subscales of "Exercise Dependence Scale-21". As a result, it can be concluded that frequently exercise participants were more likely to exhibit exercise dependency than less frequently participants but did not exhibit more social appearance anxiety.

Keywords: Exercise Dependence, Social Appearance Anxiety, Exercise Participants.

GİRİŞ

Serbest zamanlarda düzenli olarak egzersize katılım, bireylere hem fizyolojik hem de sosyo-psikolojik anlamda fayda sağlamaktadır (Cuthbert, King-Shier, Ruether, Tapp, Wytmsa-Fisher, Fung, ve Culos-Reed, 2018; Doğan, 2021; Elçi ve diğerleri, 2019; Gürbüz, 2017; Ito ve diğerleri, 2018; Knapen ve diğerleri, 2015). Ancak uygulanan egzersizlerin türü, şiddeti, süresi ve hangi sıklıkta yapıldığı, fayda sağlama noktasında iyi analiz edilmelidir. Aksi takdirde bu egzersizler birey için olumsuz sonuçlar da doğurabilir.

Bilgi eksikliği ve plansız uygulanan fiziksel aktivitelerin olumsuz sonuçlarını inceleyen araştırmacılar öncelikle egzersiz bağımlılığına odaklanmışlardır. Egzersiz bağımlılığı, fizyolojik (tolerans/yoksunluk v.b) ve psikolojik (kaygı, depresyon v.b) semptomlarda ortaya çıkan, kontrol edilemeyen aşırı egzersiz davranışına neden olan, fiziksel aktiviteye aşırı özlem duyma hissi olarak tanımlanmaktadır (Hausenblas ve Downs, 2002). Egzersiz bağımlılığı, düzenli olarak egzersiz yapan bireylerin, egzersiz yapma zorunluluğu dürtüsü ile birlikte kişisel ve sosyal hayatlarını olumsuz bir şekilde etkileyerek ortaya çıkan egzersiz davranışdır (Szabo ve diğerleri, 2016). Yapılan görüşmeler sonucunda, egzersiz bağımlılığı semptomları gösteren bireyler, özellikle psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmedikleri zamanlarda daha fazla egzersiz yapma isteği duyduklarını ve egzersiz yaparak kendilerini daha iyi hissettiklerini belirtmişlerdir (Yeltepe Ercan, 2013). İnsanın toplumsal ve duygusal bir varlık olduğu göz önüne alındığında, sosyal hayatında yaşadığı zorlukların bir sonucu olan kaygı da bu bağlamda önemli bir faktör olarak

değerlendirilmelidir. Egzersiz bağımlılığının önemli bir belirleyicisi olduğunu düşündüğümüz, kişinin sosyal hayatında yaşadığı görünüş kaygısı bu doğrultuda önemi göz ardı edilemeyecek ölçüde değerli bir kavramdır.

Doğan (2010) sosyal görünüş kaygısını, bireyin kendi bedeni ve görünüşü ile ilgili algıladığı beden imajının sonucu olarak tanımlamaktadır. Bireyin görünüşü itibari ile fiziksel yapısı (kilo, boy, kas yapısı v.b.), ten rengi, jest ve mimikleri, yüz şekli (gülüşü, sinirlenmesi, ağlaması v.b.) gibi kavramlar sosyal görünüş kaygısı ile ilişkili olarak tanımlanan çok kapsamlı bir fenomen olarak karşımıza çıkmaktadır (Hart ve diğerleri, 2008). Birey, yaşadığı toplum gereği edindiği tecrübe, kültür ve moda etkisi ile birlikte o topluma uygun olarak zihninde ideal bir görünüş imgesi geliştirmektedir (Kılıç, 2015). İdeal görünüş imge düzeyine sahip olmayan bireylerin psikolojik olarak sosyal anlamda görünüş kaygısı yaşaması da bu bağlamda beklenen bir durumdur.

Alanyazın incelendiğinde egzersiz bağımlılığı (Bircher ve diğerleri, 2017; Çingöz ve Mavibaş, 2022; Divine ve diğerleri, 2018; Terry ve diğerleri, 2004; Yıldırım ve diğerleri, 2017) ve sosyal görünüş kaygısı (Dakanalis ve diğerleri, 2015; Jazaieri ve diğerleri, 2012; Levinson ve Rodebaugh, 2011; Toprak ve Saraç, 2018) kavramlarını inceleyen çalışmaların varlığı tespit edilmiştir. Her iki araştırma konusunu ilişkisel olarak ele alan çalışmalara literatürde rastlanmamış olması bu araştırmanın önemine vurgu yapmaktadır. Bu noktada egzersiz katılımcılarının egzersiz bağımlılığı ve sosyal görünüş kaygısı ilişkisi

sağlık ve zindelik için refah toplumların kazanımı noktasında bireyleri bilgilendirmek, literatüre katkı sağlamak ve benzer çalışmalara örnek teşkil etmesi bakımından önem kazanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Buradan hareketle bu çalışmanın amacı; egzersiz katılımcıları için egzersiz bağımlılığı ve sosyal görünüş kaygısındaki farklılıkları belirlemek bununla birlikte egzersiz bağımlılığı semptomları ve sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkiyi tespit etmektir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Egzersiz katılımcılarının;

1. Egzersiz bağımlılığı ve sosyal görünüş kaygı düzeyi nedir ve bazı değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Egzersiz bağımlılığı ve sosyal görünüş kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan ve nicel araştırma eğilimli tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2012) tarama yöntemini, geçmişte ya da mevcut durumun var olduğu şekliyle betimlenebildiği gibi aynı zamanda araştırmaya konu olan durumu, bireyi ya da olguyu kendi koşulları içerisinde olduğu gibi tanımlamak, mevcut durumu değiştirmeden gözlemlemek olarak tanımlamaktadır.

Katılımcılar

Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. Araştırma Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu Başkanlığı tarafından (01/008/2022-13/126) onaylıdır. Araştırmanın çalışma grubunu; Ankara ilindeki sağlık ve zindelik kulüplerine üyeliği bulunan, kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen 79 kadın (Ortaş= 27.28±11.68) ve 167 erkek (Ortaş=

26.78±11.13) toplam 246 (Ortaş= 26.94±11.29) gönüllü egzersiz katılımcısı oluşturmaktadır. Medeni hâl bakımından örneklem grubunun %74,4 bekâr %24,4'ü ise evlidir. Katılımcıların %50,4 herhangi bir gelir getiren işte çalışmıyor %49,6'sı ise yarı veya tam zamanlı olarak bir mesleğe sahiptir. Son olarak eğitim bakımından katılımcıların %74,4'ü üniversite %16,3'ü lise mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan 'Kişisel Bilgi Formu' araştırmanın örneklem grubunu oluşturan egzersiz katılımcıları hakkında bilgi toplamak amacıyla çalışmanın inceleme konusu olan yaş, cinsiyet, egzersize katılım sıklığı ve egzersize katılım türü ile ilgili sorulardan meydana gelmektedir.

Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği-21 (EBÖ-21)

Hausenblas ve Downs (2002) tarafından geliştirilen 'Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği-21' Gürbüz ve Aşçı (2006) tarafından geçerlik-güvenirlik çalışması sonucu Türkçeye uyarlanmıştır. (EBÖ-21) 21 madde ve 5 alt faktörden (zaman ve egzersiz tercihi, kontrol eksikliği, geri çekilme etkileri, tolerans, devamlılık) oluşmakta olup ölçek maddeleri "Hiçbir Zaman (1)", "Nadiren (2)", "Bazen (3)", "Sık sık (4)", "Çok sık (5)", "Her zaman (6)" şeklinde puanlanmaktadır. Bu çalışmada toplanan veriler üzerinde hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısının 'zaman ve egzersiz tercihi' alt boyutu için .88 'kontrol eksikliği' alt boyutu için .78 'geri çekilme etkileri' alt boyutu için .75 'tolerans' alt boyutu için .80 'devamlılık' alt boyutu için .61 olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği (SGKÖ)

Hart ve diğerleri, (2008) tarafından geliştirilen 'Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği' Doğan (2010) tarafından geçerlik-güvenirlik çalışması sonucu Türkçeye uyarlanmıştır. (SGKÖ) 16 madde ve tek faktörden oluşmakta olup ölçek maddeleri "Hiç Uygun Değil (1)", "Uygun Değil (2)",

“Biraz Uygun (3)”, “Uygun (4)”, “Tamamen Uygun (5)” şeklinde puanlanmaktadır. Bu araştırmada toplanan veriler üzerinde hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısının .95 olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları elektronik ortamda hazırlandıktan sonra egzersiz katılımcılarına mobil cihazlar aracılığı ile ulaştırılmıştır. Veri toplama aracı, Ankara ilindeki sağlık ve zindelik kulüplerinden gerekli izinler alındıktan sonra bu kulüplere üyeliği bulunan egzersiz katılımcılarına uygulanmıştır. Gönüllü katılım ilkesi esas alınan bu çalışmada araştırma grubuna veri toplama aracının doldurulması hakkında gerekli bilgiler verilmiştir. Her bir ölçeğin uygulanma süresi yaklaşık 8 dakika sürmüştür. Araştırmacılar

tarafından toplanan 254 form kontrol edilerek aralarında eksik bilgi ve yanlış doldurulan ölçekler çalışma kapsamı dışında tutulmuş, nihayetinde değerlendirilmek üzere toplam 246 form veri analizi yapılmak üzere bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın analiz sürecinde SPSS 22 istatistik paket kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine çarpıklık ve basıklık değerleri ile Levene testine ilişkin sonuçlara bakılarak karar verilmiştir. (Büyüköztürk, 2012). Analizlerde uygulanan testler, betimsel istatistik, t-test, ANOVA, MANOVA ve Pearson korelasyondur. Ölçeklerin güvenilirliklerini belirlemek için de Cronbach Alpha katsayı değerleri hesaplanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Ölçek Puanlarının Dağılımı

Ölçekler	Alt Boyutlar	Madde Sayısı	n	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Min.	Maks.
EBÖ-21									
	Zaman ve Egzersiz Tercihi	9	246	2.99	1.03	.063	-.492	1.00	5.67
	Kontrol Eksikliği	3	246	2.99	1.05	.260	-.326	1.00	6.00
	Geri Çekilme Etkileri	3	246	3.01	1.19	.386	-.240	1.00	6.00
	Tolerans	3	246	3.46	1.21	.285	-.224	1.00	6.00
	Devamlılık	3	246	2.75	1.04	.228	-.309	1.00	5.67
SGKÖ		16	246	2.21	1.00	.539	-.918	1.00	4.75

Çalışma kapsamındaki katılımcıların, EBÖ-21’den aldıkları puanların aritmetik ortalaması faktör bazında incelendiğinde en yüksek ortalamanın ‘Tolerans’ (3.46) alt boyutunda en düşük ortalamanın ise ‘Devamlılık’ (2.75) alt boyutunda olduğu görülmektedir. Katılımcıların SGKÖ’den aldıkları toplam

puanların aritmetik ortalaması (2.21)’dir. Ölçek puanlarının çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde verilerin normal dağılıma sahip olduğu söylenebilir (Tablo 1).

Tablo 2. Cinsiyet değişkenine göre MANOVA ve t-testi sonuçları (EBÖ-21 ve SGKÖ)

Ölçekler	Alt Boyutlar	Kadın (n=79)		Erkek (n=167)	
		Ort.	Ss	Ort.	Ss
EBÖ-21					
	Zaman ve Egzersiz Tercihi	2.74	.92	3.11	1.06
	Kontrol Eksikliği	2.63	1.04	3.16	1.16
	Geri Çekilme Etkileri	2.92	1.10	3.05	1.24
	Tolerans	3.09	1.05	3.64	1.24
	Devamlılık	2.71	1.00	2.77	1.06
SGKÖ					
		2.28	.98	2.18	1.01

MANOVA analizi sonuçları, cinsiyet değişkeninin egzersiz bağımlılığı puanları üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğunu göstermiştir ve hangi bağımlı değişkenin çok değişkenli anlamlılığa katkı sağladığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçlarına göre ise “EBÖ-21”in ‘Zaman ve Egzersiz Tercihi’ ($F(244) = 11.050$; $p < .05$), ‘Kontrol Eksikliği’ ($F(244) = 6.150$; $p < .05$) ve ‘Tolerans’ ($F(244) = .013$; $p < .05$) alt boyut

puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu üç alt boyutta erkek katılımcıların ortalama puanları kadınlardan daha yüksektir. Bağımsız örneklem için yapılan t-testi analizi sonuçları kadın ve erkek katılımcıların “SGKÖ” ($t(244) = .743$; $p > .05$) ortalama puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Egzersize katılım sıklığına göre MANOVA-ANOVA sonuçları (EBÖ-21 ve SGKÖ)

Ölçekler	Alt Boyutlar	Haftada 1 gün (n=80)		Haftada 2 gün (n=30)		Haftada 3 ve daha fazla gün (n=136)	
		Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss
EBÖ-21							
	Zaman ve Egzersiz Tercihi	2.82	1.04	2.77	1.09	3.14	.99
	Kontrol Eksikliği	2.73	1.01	2.78	1.16	3.19	1.19
	Geri Çekilme Etkileri	2.60	.95	3.15	1.27	3.22	1.25
	Tolerans	2.89	.96	3.11	1.12	3.87	1.21
	Devamlılık	2.67	.91	2.76	1.15	2.80	1.09
SGKÖ							
		2.73	.92	1.85	.82	1.98	.97

MANOVA analiz sonuçları, egzersize katılım sıklığı değişkeninin egzersiz bağımlılığı üzerinde temel etkisinin anlamlı olduğunu göstermiştir. “EBÖ-21”in ‘Zaman ve Egzersiz Tercihi’ ($F(243) = 3.277$; $p < .05$), ‘Kontrol Eksikliği’ ($F(243) = 4.588$; $p < .05$), ‘Geri Çekilme Etkileri’ ($F(243) = 7.402$; $p < .05$) ve ‘Tolerans’ ($F(243) = 20.821$; $p < .05$) alt boyutları için ortalama puanlar arasında anlamlı farklılık söz konusudur. ANOVA

analizi ve bunu takiben yapılan Tukey HSD testi, egzersize katılım sıklığı değişkeninin bireylerin “SGKÖ” ($F(243) = 18.511$; $p < .05$) ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermiştir. Egzersize haftada bir gün katılan araştırma grubunun sosyal görünüş kaygı puanlarının egzersize daha sık katılanlara göre yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 4. Egzersize katılım türüne göre MANOVA ve t-testi sonuçları (EBÖ-21 ve SGKÖ)

Ölçekler	Alt Boyutlar	Bireysel (n=149)		Grup (n=97)	
		Ort.	Ss	Ort.	Ss
EBÖ-21					
	Zaman ve Egzersiz Tercihi	3.04	1.00	2.92	1.08
	Kontrol Eksikliği	3.01	1.07	2.96	1.26
	Geri Çekilme Etkileri	3.00	1.13	3.02	1.29
	Tolerans	3.54	1.18	3.33	1.24
	Devamlılık	2.76	1.02	2.74	1.08
SGKÖ					
		2.39	1.03	1.93	.90

Yapılan analiz sonuçları, bireysel ya da grup olarak egzersize katılım türü değişkeninin, egzersiz bağımlılığı üzerindeki temel etkisinin anlamlı olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan t-testi analizi sonuçlarına göre ise, bireysel ya da grup olarak egzersize katılan bireylerin

“SGKÖ” ($t(244) = 3.623$; $p < .00$) ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bireysel olarak egzersize katılım gösteren bireylerin ortalama puanları grup olarak egzersize katılanlardan daha yüksektir (Tablo 4).

Tablo 5. EBÖ-21 ve SGKÖ Alt Boyutları Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Alt Boyutlar	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
EBÖ-21						
	(1) Zaman ve Egzersiz Tercihi					
	(2) Kontrol Eksikliği	.67*				
	(3) Geri Çekilme Etkileri	.53*	.47*			
	(4) Tolerans	.61*	.60*	.43*		
	(5) Devamlılık	.60*	.58*	.48*	.48*	
SGKÖ						
		.20*	.06	.03	-.08	.18*

Tablo 5’e göre “EBÖ-21”in alt boyutları ‘Zaman ve egzersiz tercihi’ ile “SGKÖ” ($r = .20$; $p < .05$) ve ‘Devamlılık’ ile “SGKÖ” ($r = .18$; $p < .05$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Bununla birlikte “EBÖ-21”in tüm alt boyutları arasında istatistiksel anlamda pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı; egzersiz katılımcıları için egzersiz bağımlılığı ve sosyal görünüş kaygısındaki farklılıkları belirlemek ayrıca

egzersiz bağımlılığı semptomları ve sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkiyi tespit etmektir.

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların, EBÖ-21’in ‘zaman ve egzersiz tercihi’, ‘kontrol eksikliği’ ve ‘tolerans’ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilirken diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık görülmemiştir. Anlamlı farklılığın tespit edildiği ve ortalama puanların erkek katılımcılar lehine sonuçlandığı (Cicioğlu ve diğerleri, 2019; Hausenblas ve Fallon, 2002; Smith ve diğerleri, 2010) çalışmalar literatürde mevcuttur. Ancak Miller ve Mesagno (2014) erkek ve kadın katılımcılar arasında egzersiz bağımlılığının belirleyici bir

faktör olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte, katılımcıların SGKÖ puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu sonuç literatürde bazı çalışmalar ile paralellik göstermektedir (Aktaş ve Çelebi, 2018; Çetinkaya ve diğerleri, 2019; Göksel ve diğerleri, 2018). Bu bulguların aksine Toprak ve Saraç'ın (2018) kadın ve erkek sporcular üzerinde yaptığı araştırmada katılımcıların sosyal görünüş kaygı düzeylerinde kadınlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Kadının sosyo-kültürel bakımdan üstlendiği rol göz önüne alındığında, bu durumun daha fazla egzersiz için ayrılan zamanı kısıtladığı ayrıca metabolik ve fizyolojik yapısı bakımından erkeklerin daha fazla egzersiz bağımlılığı semptomları sergilemesi açıklanabilir nedenler olarak değerlendirilebilir.

Egzersize katılım sıklığı değişkenine göre katılımcıların, EBÖ-21'in 'Zaman ve Egzersiz Tercih', 'Kontrol Eksikliği', 'Geri Çekilme Etkileri' ve 'Tolerans' alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde ulaşılan sonuçlar, serbest zamanlarda egzersize katılan bireylerde ve elit sporcularda egzersize katılım sıklığı arttıkça egzersiz bağımlılığı semptomlarının görüldüğü yönündedir (Back ve diğerleri, 2019; Lichtenstein ve diğerleri, 2014; Orhan ve diğerleri, 2019; Torstveit ve diğerleri, 2018). Yapılan analiz sonuçları, egzersize katılım sıklığı değişkeninin bireylerin SGKÖ ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermiştir. Literatür incelendiğinde egzersize az, düzensiz ve hiç katılmayan bireylerin sosyal görünüş kaygısı yaşadığı (Yazıcı ve diğerleri, 2016) görülmektedir. Kuruç ve Arsan (2009) egzersiz bağımlılığını etkileyen faktörleri 4 temel başlık (bireysel ayrılıklar, psikolojik etmenler, sosyal etmenler ve program etmenleri) altında incelemektedir. Buradan hareketle bireylerin sosyo-psikolojik yapısı göz önüne alındığında egzersize daha sık katılım göstermeleri ve bunun sonucunda egzersiz bağımlılığı semptomları sergilemeleri bu faktörlere bağlanabilir. Düzenli olarak egzersize

katılımın bireye olan faydalarını (zihinsel, sosyal, fiziksel ve fizyolojik) düşündüğümüzde egzersize daha sık katılan bireylerin daha az sosyal görünüş kaygısı yaşaması da beklenen bir durumdur.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, egzersize katılım türünün (bireysel ya da grup) EBÖ-21 üzerindeki temel etkisinin anlamlı olmadığını göstermiştir. Bunun yanı sıra bireysel ya da grup olarak egzersize katılan bireylerin SGKÖ ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bireysel olarak egzersize katılanların ortalama puanları grup olarak egzersize katılan bireylerden daha yüksektir. De La Vega ve diğerleri (2016) yaptığı çalışmada, bireysel ve takım olarak egzersize katılan bireylerin egzersiz bağımlılığı ortalama puanları arasında anlamlı fark görülmemiştir. Ancak bu sonucun aksini savunan, anlamlı farklılığın tespit edildiği araştırmalar da literatürde mevcuttur (Bingöl ve Bayansalduz, 2016; Kovacsik ve diğerleri, 2020). Egzersize grup olarak katılımın, bireye sosyallik ve dışa dönük bir yapı kazandırdığı dikkate alınır, bireysel olarak egzersiz yapan katılımcıların sosyal görünüş kaygısı puanlarının anlamlı derecede yüksek olması da açıklanabilir bir neden olarak görülebilir.

EBÖ-21'in alt boyutları 'zaman ve egzersiz tercihi' ve 'devamlılık' ile SGKÖ arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Literatür incelendiğinde EBÖ-21 ile SGKÖ arasındaki korelasyonu araştıran çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak Chang ve diğerleri (2019) egzersiz bağımlılığı ile algılanan beden imajı arasındaki ilişkiyi tespit etmek için yaptıkları araştırmada anlamlı sonuçlara ulaşmışlardır. White (2013) sosyal görünüş kaygısı ile sosyal fizik kaygısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki tespit etmiştir.

Araştırmaya dahil olan egzersiz katılımcılarının cinsiyet, egzersize katılım sıklığı ve egzersize katılım türü gibi değişkenlerin, egzersiz bağımlılığı ve sosyal görünüş kaygısı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Egzersiz bağımlılığı

alt boyutları ‘Zaman ve egzersiz tercihi’ ve ‘Devamlılık’ ile sosyal görünüş kaygısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte, yüksek egzersiz bağımlılığı semptomları gösteren bireylerin daha sık egzersize katıldığı, düşük seviyede sosyal görünüş kaygısı olan bireylerin ise egzersize daha az katılım gösterdiği söylenebilir.

Araştırma grubunun Ankara ilinde yaşayan 18-65 yaş aralığı egzersiz katılımcılarından oluşması çalışmanın sınırlılığının belirleyici özelliğidir. Düzenli olarak egzersize katılımın bireyler üzerinde fizyolojik ve sosyo-psikolojik etkilerinin varlığı kabul edilebilir bir gerçek olsa da egzersize aşırı özlem duyma, sağlık engellerine rağmen egzersiz yapma isteği v.b. faktörler, egzersize bağımlı olmak gibi bir etki de yaratmaktadır. Bu konuda sağlık ve zindelik kulüpleri ile amatör ve profesyonel kulüpler, spor psikologlarından gerekli desteği alarak bu durumun önüne geçebilirler. Egzersize katılımın sosyal faydaları göz önüne alındığında, iyi bir antrenman ve eğitim programı ile aşırıya kaçmadan düzenli olarak yapılan egzersizler bireylere sosyal görünüş kaygı düzeylerinde de pozitif yönde katkı sağlayacaktır. Özellikle sağlık ve zindelik kulüpleri bu konuyu göz ardı etmeden bilimsel çalışmaları takip etmeli ve bilim insanları ile işbirlikçi bir yaklaşım içerisinde olmalıdır.

Yazarların Makaleye Katkı Beyanı

Makale tasarımı: Bülent Gürbüz; Literatür taraması: Mehmet Doğan, Gürkan Elçi; Verilerin toplanması: Mehmet Doğan, Gürkan Elçi; Verilerin Analizi: Bülent Gürbüz; Makale yazımı: Makalenin ilk taslağı Mehmet Doğan ve Gürkan Elçi tarafından yazılmış, Bülent Gürbüz makalenin versiyonları hakkında yorumlar yapmıştır. Tüm yazarlar makalenin son halini okudu ve onayladı; Dergi yazım kurallarına uygun şekilde düzenlenerek gönderilmesi: Mehmet Doğan

Çıkar Çatışması

Yazarların beyan edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek

Bu çalışmanın yapılabilmesi için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. Araştırma Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu Başkanlığı tarafından (01/008/2022-13/126) onaylıdır.

Hakem Değerlendirmesi

Kör hakemlik süreci sonrası yayınlanmaya uygun bulunmuş ve kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, I., ve Çelebi, M. (2018). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin serbest zaman egzersizleri ile sosyal görünüm kaygıları arasındaki ilişki. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(14), 117-125.
- Back, J., Josefsson, T., Ivarsson, A., & Gustafsson, H. (2019). Psychological risk factors for exercise dependence. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 24(3), 827-835.
- Bingöl, E., ve Bayansalduz, M. (2016). Evaluating the level of exercise dependence and psychological resilience of athletes from different branches. *The Anthropologist*, 24(3), 827-835.
- Bircher, J., Griffiths, M. D., Kasos, K., Demetrovics, Z., & Szabo, A. (2017). Exercise addiction and personality: a two-decade systematic review of the empirical literature (1995-2015). *Baltic Journal of Sports and Health Sciences*, 3(106), 19-33.
- Büyükoztürk, Ş. (2012). Sosyal bilimler için veri analiz el kitabı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara
- Chang, C.C., Pan, M.C., & Shu, S.T. (2019). Relationship between self-presentation, exercise dependence, and perceived body

- image, *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(6), 617-629.
- Cicioğlu, H.İ., Demir, G.T., Bulğay, C., ve Çetin, E. (2019). Elit düzeyde sporcular ile spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin egzersiz bağımlılığı düzeyleri, *Bağımlılık Dergisi*, 20(1), 12-20.
- Cuthbert, C.A., King-Shier, K.M., Ruether, J.D., Tapp, D.M., Wytsma-Fisher, K., Fung, T.S., & Culos-Reed, S.N. (2018). The effects of exercise on physical and psychological outcomes in cancer caregivers: Results from the RECHARGE randomized controlled trial, *Annals of Behavioral Medicine*, Volume 52, 8(13), 645-661.
- Çetinkaya, B., Gülaçtı, F., ve Çiftçi, Z. (2019). Lise öğrencilerinin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 904-922.
- Çingöz, Y.E., ve Mavibaş, M. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Egzersiz Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 11(2), 19-28.
- Dakanalis, A., Carrà, G., Calogero, R., Zanetti, M.A., Volpato, C., Riva, G., Clerici, M. & Cipresso, P. (2015). The social appearance anxiety scale in Italian adolescent populations: Construct validation and group discrimination in community and clinical eating disorders samples. *Child Psychiatry and Human Development*,
- De La Vega, Parastatidou, I.S., Ruiz-Baroquin, R., & Szabo, A. (2016). Exercise addiction in athletes and leisure exercisers: The moderating role of passion. *Journal of Behavioral Addictions*, 5(2), 325-331.
- Divine, A., Roberts, R., & Hall, C.R. (2018). Revisiting the exercise imagery and exercise-dependence relationship, *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 16(2), 191-202.
- Doğan, T. (2010). Turkish adaptation of social appearance anxiety scale (SAAS) validity and reliability study. *Hacettepe Journal of Education*. 39, 151-159.
- Doğan, M. (2021). *Serbest zaman doyumu, mutluluk ve algılanan sağlık ilişkisinde kültürel uyumun rolü*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Elçi, G., Doğan, M., ve Gürbüz, B. (2019). Bireylerin rekreasyonda algılanan sağlık çıktıları ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Sport, Exercise & Training Sciences-IJSETS*, 5(2), 93-106.
- Göksel, A.G., Caz, Ç., Yazıcı, Ö.F., ve Zorba, E. (2018). Spor hizmeti alan bireylerin sosyal görünüş kaygısı ve öznel mutluluklarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 88-101.
- Gürbüz, B. (2017). *The conception and perception of leisure in Turkey*. In K. Henderson, & A. Sivan (Eds), *Leisure from International Voices*, Champaign, II: Sagamore Publishing.
- Gürbüz, B., ve Aşçı, F.H. (2006). Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği-21'in egzersiz katılımcıları için psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi -ön çalışma-. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(2), 3-10.
- Hart, T.A., Flora, D.B., Palyo, S.A., Fresco, D.M., Holle, C., & Heimberg, R.C. (2008). Development and examination of the social appearance anxiety scale. *Assessment*, 15, 48-59.
- Hausenblas, H.A., & Downs, D.S. (2002). Exercise dependence: A systematic review, *Psychology Sport and Exercise*, 3, 89-123.
- Hausenblas, H.A., & Fallon, E.A. (2002). Relationship among body image, exercise behavior, and exercise dependence symptoms, *Int J Eat Disord*, 32(2), 179-185.
- Jazaieri, H., Goldin, P.R., Werner, K., Ziv, M., & Gross, J.J. (2012). A randomized trial of MBSR versus aerobic for social anxiety disorder. *Journal of Clinical Psychology*, 68(7), 715-731.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Knapen, J., Vancampfort, D., Moriën, Y., & Marchal, Y. (2015). Exercise therapy improves both mental and physical health in patients with major depression, *Disability and Rehabilitation*, 37(16), 1490-1495.
- Koruç, Z., ve Arsan, N. (2009). Derleme: Egzersiz davranışını izleyen etmenler: Egzersiz bağımlılığı ve egzersiz bağımlılığı. *Spor Hekimliği Dergisi*, 44, 105-113.

- Kovacsik, R., Soós, I., De La Vega, R., Ruiz-Barquín, R., & Szabo, A. (2020). Passion and exercise addiction: Healthier profiles in team than in individual sports, *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(2), 176-186.
- Kılıç, M. (2015). *Üniversite öğrencilerinin sosyal görünüş kaygıları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Levinson, C.A., & Rodebaugs, T.L. (2011). Validation of the social appearance anxiety scale: Factor, convergent, and divergent validity. *Assesment*, 18(3), 350-356.
- Lichtenstein, M.B., Larsen, K.S., Christiansen, E., Stoving, R.K., & Bredahl, T.V.G. (2014). Exercise addiction in team sport and individual sport: prevalences and validation of the exercise addiction inventory. *Addiction Research & Theory*, 22(5), 431-437.
- Miller, K.J., & Mesagno, C., (2014). Personality traits and exercise dependence: Exploring the role of narcissism and perfectionism, *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 12(4), 368-381.
- Orhan, S., Yücel, A.S., Gür, E., ve Karadağ, M. (2019). Spor merkezlerinde egzersiz bağımlılığının incelenmesi, *Turkish Studies*, 14(2), 669-678.
- Smith, D., Wright, C., & Winrow, D. (2010). Exercise dependence and social physique anxiety in competitive and non-competitive runners, *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 8(1), 61-69.
- Szabo, A., Griffiths, M. D., & Demetrovics, Z. (2016). Exercise addiction. In V. R. Preedy (Ed.), *Neuropathology of drug addictions and substance misuse volume 3: general processes and mechanisms, prescription medications, caffeine and areca, polydrug misuse, emerging addictions and non-drug addictions*. 984-992. London: Academic Press.
- Terry, A., Szabo, A., & Griffiths, M. (2004). The exercise addiction inventory: A new brief screening tool. *Addiction Research and Theory*, 12(5), 489-499.
- Toprak, N., ve Saraç, L. (2018). Sporcuların sosyal görünüş kaygısı ve kilofobi düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *SPORMETRE, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 111-118.
- Torstveit M.K., Fahrenholtz I.L., Lichtenstein M.B., Stenqvist, T.B., & Melin, A.K. (2019). Exercise dependence, eating disorder symptoms and biomarkers of Relative Energy Deficiency in Sports (RED-S) among male endurance athletes. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*; 5(1), e000439.
- Ito, E., Walker, G.J., Mitas, O., & Liu, H. (2018). Cultural similarities and differences in the relationship between types of leisure activity and happiness in Canadian, Chinese, and Japanese university students, *World Leisure Journal*, 61(1), 30-42.
- White, E.K. (2013). The role of social physique anxiety and social appearance anxiety in the body checking behaviors of male and female college students. UNLV Theses, Dissertations, Professional Papers, and Capstones. 1962.
- Yazıcı, Ö.F., Caz, Ç., ve Tunçkol, H.M. (2016). Gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğünde görev yapan personelin sosyal görünüş kaygısı. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 2(2), 60-65.
- Yeltepe Ercan, H. (2013). *Spor ve Egzersiz Psikolojisi*. 2. Basım, Nobel akademik yayıncılık: Ankara.
- Yıldırım, İ., Yıldırım, Y., Ersöz, Y., Özkan, I, Saraçlı, S., Karagöz, Ş., ve Yağmur, R. (2017). Egzersiz bağımlılığı, yeme tutum ve davranışları ilişkisi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(1), 43-54.

Orta Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Fiziksel Aktivite Düzeyleri ile Yaşam Kalitesi Arasındaki Farkların Belirlenmesi

Ali ERKEK¹ Aylin Özge PEKEL² Özden TAŞĞIN³ Ahmet UZUN⁴

Öz

Bu çalışmanın amacı, orta ergenlik dönemindeki bireylerin fiziksel aktivite düzeyleri ile yaşam kalitesi arasındaki farkların belirlenmesidir. Çalışmanın verileri uygun örnekleme modeli ile belirlenmiş 2021-2022 eğitim öğretim yılında lise düzeyinde öğrenim görmekte olan toplam 1040 orta ergenlik döneminde bulunan bireyler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin fiziksel aktivite düzeyini belirlemek için "Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi – Kısa Formu", yaşam kalite düzeyini belirlemek için ise "Çocuklar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin analizinde, niceliksel verilerin ortalamalarında Oneway Anova, ikili grupların karşılaştırılmasında ise Independent t testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; çalışmaya katılan orta ergenlik dönemindeki bireylerin yaşam kalitesinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırıldığında anlamlı farklılık görüldüğü, bu farkında erkekler lehine olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada orta ergenlik dönemindeki bireylerin yaşam kaliteleri ile fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, orta ergenlik dönemindeki bireylerin yaşam kaliteleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ancak cinsiyet ile arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Bu sonuçların ışığında, orta ergenlik döneminde yapılan sportif faaliyetlerin bireyin yaşam kalitesini önemli ölçüde pozitif etki yarattığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Orta Ergenlik, Fiziksel Aktivite, Yaşam Kalitesi

Determining the Differences Between Physical Activity Levels and Quality of Life of Individuals in Middle Adolescence

Abstract

The aim of this study is to determine the differences between physical activity levels and quality of life of individuals in middle adolescence. The data of the study was determined by the appropriate sampling model and was carried out on a total of 1040 middle-adolescent individuals studying at the high school level in the 2021-2022 academic year. The "International Physical Activity Questionnaire - Short Form" was used to determine the physical activity level of the individuals participating in the study, and the "Quality of Life Scale for Children" was used as the data collection tool to determine the quality of life. In the analysis of the data,

¹ Sorumlu Yazar: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya-Türkiye, alierkek17@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5656-357X>

² Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara-Türkiye, aylinozgesarac@gazi.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7552-4106>

³ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Nevşehir-Türkiye, e-posta: otaskin@nevsehir.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9576-2865>

⁴ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Konya-Türkiye, e-posta: ahmetuzun@erbakan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-3566-9823>

Atıf/Citation: Erkek, A., Pekel, A. A., Taşğın, Ö., Uzun, A. (2022) Orta Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Fiziksel Aktivite Düzeyleri ile Yaşam Kalitesi Arasındaki Farkların Belirlenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 83-92. DOI:10.32706/tusbid.1145097

Geliş Tarihi:18.07.2022

Kabul Tarihi: 19.12.2022

Türkiye Spor Bilimleri Dergisi

Oneway Anova was used for the average of the quantitative data, and the Independent t test was used for the comparison of the paired groups. According to the research results; When the quality of life of the individuals in the middle adolescence who participated in the study was compared according to the gender variable, it was determined that there was a significant difference, and this difference was in favor of males. In the study, when the relationship between the quality of life of individuals in middle adolescence and their physical activity levels was examined, it was determined that there was a significant difference. As a result, it was found that there was no significant relationship between the life quality of individuals in middle adolescence and their age, but there was a significant difference between gender and gender. In the light of these results, it can be said that sportive activities in middle adolescence have a significant positive effect on the quality of life of the individual.

Keywords: Middle Adolescence, Physical Activity, Quality of Life

GİRİŞ

Fiziksel aktivite, ergenlik dönemindeki bireylerin eğitimi, fiziksel gelişimi ve sağlıklı bir toplumun oluşması için hayati öneme sahiptir. Bu nedenle spora ilgi her geçen gün artmakta ve spora katılma yaş ortalaması her geçen gün düşmektedir (Uzun & Boyali, 2020). Ergenlik; duygusal, biyolojik, fiziksel birçok gelişmenin, zihinsel ve sosyal olgunlaşmada değişimin yaşandığı çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir (Aslan & Zihni, 2018). Ergenlik döneminde en belirgin değişiklik, fiziksel değişim ve gelişmelerdir. Ergenlerin davranışlarında önemli bir rol oynayan fiziksel gelişim, onların bedenlerinde yaptıkları değişikliklere de yansır (Karacabey, Ufuk, Öntürk, & Akyel, 2017). Son yıllarda özellikle erken ergenlik dönemi (Bernasco, Nelemans, van der Graaff, & Branje, 2021; Özçelikci, 2021; Van Reijmersdal ve diğerleri, 2020; Vannucci & McCauley Ohannessian, 2019), orta ergenlik dönemi (Erten, 2021; Gnams, 2021; Gomez-Baya, Rubio-Gonzalez, & Gaspar de Matos, 2019; Önen, 2022; S. B. Wang ve diğerleri, 2019) ve geç ergenlik dönemi (Oluwagbemigun ve diğerleri, 2019; Puukko, Hietajärvi, Maksniemi, Alho, & Salmela-Aro, 2020; Turan, 2021) üzerine yapılan çalışmaların arttığı ve beden eğitimi ve spor alanında önemli bir akademik gündem haline gelmeye başladığı görülmektedir.

Ergenlik, bireydeki hızlı ve kesintisiz gelişimin ve olgunlaşmanın var olduğu önemli bir süreç olarak nitelendirilmektedir. Bireyler ergenlik dönemi içerisinde psikolojik, biyolojik, sosyal ve zihinsel açıdan gelişip olgunlaşarak çocukluktan yetişkinliğe geçiş

yaparlar (Yavuzer, 2019). Ergenlik, erken ergenlik (11-14 yaş), orta ergenlik (14-17 yaş) ve geç ergenlik (17-21 yaş) olmak üzere üç döneme ayrılmaktadır (Uzun & Boyali, 2020). Orta ergenlik döneminde boy uzaması yerini kilo almaya bırakır ve büyüme oranı dengeye girmeye başlar (Yücel, 2009). Bu nedenle düzenli fiziksel aktivite, çocukların ve ergenlerin sağlıklı büyümesi ve gelişmesi için gereklidir. Fiziksel aktivitenin gençler için sosyal, davranışsal ve zihinsel faydaları vardır. Eğlenmek ve arkadaşlarla birlikte olmak, çocukların ve gençlerin fiziksel aktivite ve spor yapmalarının ana nedenlerinden biridir (Edwards & Tsouros, 2006). Fiziksel aktivite, enerji harcamasını bazal seviyenin üzerine çıkaran bedensel hareket olarak tanımlanır (Ainsworth, Cahalin, Buman, & Ross, 2015). Bahçe işleri ile uğraşmak, egzersiz yapmak, yürüyüş veya bisiklete binmek gibi rutin yaşamdaki serbest zaman aktivitelerini içermektedir (Jansson, Hagströmer, & Anderssen, 2015). Bu düzenli fiziksel aktiviteleri yapmanın sağlığa olumlu etkileri düşünüldüğünde ergenler için önemi daha da artmaktadır (Kudaş, Ülkar, & Erdoğan, 2005). Erken yaşta fiziksel aktiviteyi alışkanlık haline getirmek çocukların aktif bir yaşam sürmeleri, sağlıklı büyümeleri ve daha kaliteli bir yaşam sürmeleri için gereklidir (Bayrakdar & Saygın, 2010).

Sağlıklı ve kaliteli yaşam arayışı, geçmişten günümüze kadar devam eden bir mücadeledir (A. Yıldırım & Eryılmaz, 2019). Yaşam kalitesi; Kişisel mutluluk, rekreasyon faaliyetleri, genel doyum, fiziksel sağlık ve iyilik hali gibi faktörlerle yakından ilişkilidir bununla birlikte fizyolojik sağlığın yanı sıra

psikolojik, sosyal ve ekonomik iyilik hali olarak tanımlanmaktadır (Dinç, Güzel, & Özbey, 2018). Dinamik bir özelliğe sahip olan yaşam kalitesi kavramı; Sürekli gelişen ve değişen, kişiden kişiye farklı olabilen, sosyal, psikolojik, ekonomik ve kültürel özelliklerden etkilenebilen çok yönlü bir kavramdır (Yaran, Ağaoğlu, & Tural, 2017). Fiziksel aktivitenin mental ve fiziksel sağlığın yanında kariyer, akademik başarı ve yaşam kalitesi üzerine pozitif etkilerinin olduğu belirtilmektedir (Brown & Summerbell, 2009; Jansen ve diğerleri, 2011). Bununla birlikte, düzenli fiziksel aktivitenin, fiziksel olarak ağrı eşiğini yükselttiği ve psikolojik olarak bireyin genel iyilik halini artırarak yüksek yaşam kalitesi sağladığı görülmektedir (Chemtob ve diğerleri, 2019; Marquez ve diğerleri, 2020). Özellikle erken ergenlikten orta ergenliğe geçişte ve orta ergenlik döneminde sportif faaliyetlerin bu dönemde azaldığı bilinmektedir. Bu dönemde azalan fiziksel aktivitelerin yaşam kalitesinin düşmesinde etkili olabileceği öngörülmektedir. Bu yüzden orta ergenlik döneminde fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi arasındaki farkların ve ilişkilerin önemli bir bütünlük olduğu ve bunun orta ergenlik dönemi için önemli bir problem olduğu düşünülmektedir.

Literatürde fiziksel aktivite düzeyinin yaşam kalitesi üzerine etkisinin incelendiği birçok çalışma mevcuttur (Abdurrahman, Şener, Karabacak, & Kağan, 2011; Özdemir ve diğerleri, 2017; Tekkanat, 2008; Tural, 2020; Vural, Serdar, & Güzel, 2010) ancak orta ergenlik dönemindeki bireylerin fiziksel aktivite düzeylerini araştıran çalışma sayısı oldukça sınırlıdır (Tavazar ve diğerleri, 2016; Uzun & Şahan, 2021). Orta öğretimde okuyan öğrencilerin yaş farklılıklarının yüksek olabileceği düşünüldüğünde ergenlik dönemi tanımlamalarının yaşa bağlı olarak çalışmalara önemli bir sınırlılık getirdiği görülmektedir. Eğitim sürecinde devlet politikalarının okul dönemlerini ve yaş gruplarını farklılaştırabileceği görülmektedir. Ancak yaşa bağlı fiziksel gelişimlerin hiçbir süreçte değişmeyeceği ve bu fiziksel gelişimin her dönemde sınırlılıklarının belli kriterlere bağlı kalacağı ergenlik dönemleriyle ilgili çalışmalarda belirtilmiştir. Bu çalışmada da orta ergenlik dönemindeki yaş sınırları içinde

kalan öğrencilerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Orta ergenlik dönemindeki bireylerin fiziksel ve sosyal gelişimlerin fiziksel aktiviteleri ve yaşam kalitesi üzerinde önemli etkileri olacağı bir gerçektir. Bu değişim ve gelişim sürecinin bireyler üzerindeki etkileri genel anlamda önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı da, orta ergenlik dönemindeki bireylerin fiziksel aktivite düzeyleri ile yaşam kalitesi arasındaki farkların belirlenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma amacına göre araştırma modeli; nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli esas alınarak ulaşılabılır evren içerisinden basit seçkisiz örneklem yöntemi ile veriler toplanmıştır (Özmen & Karamustafaoğlu, 2019).

Çalışma Grubu

10.05.2022 tarihli 09 karar numaralı Gazi Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu tarafından etik kurul onayı alınmıştır.

Çalışmanın verileri uygun örnekleme modeli ile belirlenmiş 2021-2022 eğitim öğretim yılında lise düzeyinde öğrenim görmekte olan 533 kız ve 507 erkek olmak üzere toplam 1040 orta ergenlik dönemindeki bireyler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin; 155'i 14 yaş, 272'si 15 yaş, 262'si 16 yaş ve 351'i 17 yaş orta ergenlik döneminde bulunan bireylerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, "Kişisel Bilgi Formu", "Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi – Kısa Formu" ve "Çocuklar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”; katılımcıların cinsiyet, yaş, boy, kilo, spor yapma durumu gibi bilgileri edinmek için kullanılmıştır.

Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi – Kısa Formu (UFAA-KF)

Çalışmada bireylerin fiziksel aktivite düzeylerini belirlemek için Craig ve ark. (2003) tarafından geliştirilen Türkiye’deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Öztürk (2005) tarafından yapılan Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi (UFAA-KF) kullanılmıştır. Anket, bireyin son yedi gündeki fiziksel aktivite düzeyini ölçmektedir. Oturma, yürüme, orta düzey şiddetli aktiviteler ve yüksek şiddetli aktivelerde geçirilen zaman hakkında bilgi veren yedi sorudan oluşan formdur. Ankete göre tüm etkinliklerin değerlendirilmesinde her etkinliğin bir seferde en az 10 dakika yapılması kriter olarak kabul edilmektedir. Fiziksel aktivite düzeyini belirlemek için her bir fiziksel aktivite çeşidi için dakika, gün ve metabolik eşdeğerlilik (MET) çarpılarak MET dakika/hafta skoru elde edilmektedir. Fiziksel aktivite düzeyleri, 3 kategoride belirlenmektedir; İnaktif: <600 MET-dk/hf, Minimal Aktif: >600-3000 MET-dk/hf, Çok Aktif: >3000 MET-dk/hf şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Çocuklar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği - Ergen Formu (ÇİYKÖ)

Çalışmada bireylerin yaşam kalitesini belirlemek için Varni ve ark. (1999) tarafından geliştirilen Türkiye’deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Memik ve ark. (2007) tarafından yapılan Çocuklar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği (ÇİYKÖ) 13-18 yaş grubu formları kullanılmıştır. ÇİYKÖ, dört alt bölümden oluşmaktadır. Bunlar fiziksel, duygusal, sosyal ve okul ile ilgili işlevselliğin sorgulandığı alt boyutlardır. Ölçeğin değerlendirmesinde, fiziksel sağlık toplam puanı (FSTP), duygusal işlevsellik puanı (DİP), sosyal işlevsellik puanı (SİP), okul işlevselliği puanı (OİP), psiko-sosyal sağlık toplam puanı (PSTP), ölçek toplam puanı (ÖTP) olarak kullanılmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, Windows için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 23.0 paket program kullanılarak analiz edilmiştir. Niceliksel verilerin ortalamalarının karşılaştırılmasında ikiden fazla olan gruplar için Oneway Anova (post-hoc Tukey HSD testi), ikili grupların karşılaştırılmasında ise Independent t testi kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach alfa yöntemi ile hesaplanmıştır. Sonuçlar %95’lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Orta Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Cinsiyetleri ve ÇİYKÖ Puanları ile İlgili t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	p
ÖTP	Kız	533	677,53	,001*
	Erkek	507	551,18	
FSTP	Kız	533	208,11	,001*
	Erkek	507	164,49	
PSTP	Kız	533	469,41	,001*
	Erkek	507	386,68	

* $p < 0,05$; ÖTP: Ölçek toplam puanı, FSTP: Fiziksel sağlık toplam puanı, PSTP: Psikososyal sağlık toplam puanı.

Çalışmaya katılan orta ergenlik dönemindeki bireylerin 533'ü (%51,2) kız, 507'si (%48,8) erkeklerden oluşmuş, yaş ortalaması 15,7 (SD: 1,07) olarak bulunmuştur.

Orta ergenlik dönemindeki bireylerin cinsiyetleri ile ÇİYKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$).

Tablo 2. Orta Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Yaşları ve ÇİYKÖ Puanları İle İlgili ANOVA Sonuçları

	Yaş	N	\bar{X}	p
ÖTP	14	155	669,19	,232
	15	272	600,82	
	16	262	597,32	
	17	351	618,01	
FSTP	14	155	203,22	,258
	15	272	181,98	
	16	262	176,81	
	17	351	190,88	
PSTP	14	155	465,96	,348
	15	272	418,84	
	16	262	420,51	
	17	351	427,13	

* $p < 0,05$; ÖTP: Ölçek toplam puanı, FSTP: Fiziksel sağlık toplam puanı, PSTP: Psikososyal sağlık toplam puanı.

Orta ergenlik dönemindeki bireylerin yaşları ile ÇİYKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ($p < 0,05$) görülmektedir (Tablo 2).

Orta ergenlik dönemindeki bireylerin ÇİYKÖ değerleri ile Yaşam Kaliteleri arasında ÖTP, FSTP ve PSTP skorları arasında istatistiksel

olarak anlamlılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Çalışmaya katılan orta ergenlik dönemindeki bireylerin % 24'ü çok aktif grupta, %52,3'ü minimal aktif grupta ve %23,7'si inaktif grupta yer almaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Orta Ergenlik Dönemindeki Bireylerin ÇİYKÖ Puanları ve MET Değerleri ile İlgili ANOVA Sonuçları

	MET D.	N	\bar{X}	Ss	F	p	Fark
ÖTP	İnaktif ^a	246	715,54	23,61	12,21 3	,001*	a>b
	Minimal aktif ^b	544	593,29	15,6			b>c
	Çok aktif ^c	250	567,20	23,5			
FSTP	İnaktif ^a	246	232,21	8,9	17,68 8	,001*	a>b
	Minimal aktif ^b	544	175,96	5,7			b>c
	Çok aktif ^c	250	165,90	9,1			
PSTP	İnaktif ^a	246	483,33	18,4	6,360	,002*	a>b
	Minimal aktif ^b	544	417,32	11,7			b>c
	Çok aktif ^c	250	401,00	17,6			

*p<0,05; ÖTP: Ölçek toplam puanı, FSTP: Fiziksel sağlık toplam puanı, PSTP: Psikososyal sağlık toplam puanı.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışma, orta ergenlik dönemindeki bireylerin fiziksel aktivite düzeyleri ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Çalışmaya katılan bireylerin yaşam kalitesinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırıldığında anlamlı farklılık görüldüğü, bu farkında erkekler lehine olduğu bulunmuştur (Tablo 1). Yıldırım ve Bayrak (2019) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin spora dayalı fiziksel aktivitelere katılımları ve yaşam kalitelerinin akademik başarı ve sosyalleşme üzerine etkisini incelemiş, yaşam kalitesinin cinsiyet değişkenine erkeklerin kızlardan daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Benzer olarak, Tekkanat (2008) öğretmenlik bölümü erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre yaşam kalitelerinin yüksek olduğunu bildirmiştir. Alanyazın incelendiğinde araştırma sonuçlarının çoğu bulgularımızı desteklemektedir (Aldinç ve diğerleri, 2004; Arslantaş, Metintaş, Ünsal, & Kalyoncu, 2006; Cheung, Xie, & Huang, 2020). Erkek öğrencilerinin yaşam kalitesinin kız öğrencilere göre yüksek olmasının sebebinin ergenlik yaşlarındaki erkeklerin kızlara göre daha özgür hareket edebilmeleri

ve daha sosyal olmaları nedeniyle olduğu düşünülmektedir. Buna karşın yapılan bazı çalışmalarda yaşam kalitesinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Ancak, Enişte (2021), üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi üzerine yaptığı çalışmada yaşam kalitesinin erkeklerin lehine yüksek olduğunu ancak anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. Benzer şekilde, yaşam kalitesinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığını gösteren bazı çalışmalar mevcuttur (Altay, 2019; Koç, 2020). Genel literatürde çalışmamıza paralel sonuçlar olduğunu, bazı çalışmalardaki farklılığın ise anlamlı sonuçlar olmamasına rağmen erkekler lehine olduğunu göstermektedir. Çalışmaya katılan kişi sayısının önemli bir etken olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların yaşam kalitesinin yaş değişkenine göre karşılaştırıldığında ise yaşlar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir (Tablo 2). Tavazar ve ark. (2016) yaptıkları çalışmada, çalışmamıza benzer olarak yaşam kalitesinin lise öğrenimi gören ergenlerde yaşlar arasında anlamlı

farklılık olmadığını tespit etmiştir. Bunun nedeninin lise öğrenimi gören orta ergenlik dönemi bireylerin aynı şartlar altında yaşaması, aynı teknolojik imkanlara sahip olması ve aynı özgürlüklere sahip olması nedeniyle olduğu düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde orta ergenlik döneminde yaşam kalitesi ile yaş değişkenini karşılaştıran başka çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmada orta ergenlik dönemindeki bireylerin yaşam kaliteleri ile fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (Tablo 3). Çalışma sonuçlarına göre, inaktif fiziksel aktivite düzeyinde bulunan öğrencilerinin yaşam kalite düzeylerinin düşük, çok aktif fiziksel aktivite düzeyinde bulunan öğrencilerin ise yaşam kalite düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde, düzenli yapılan spor etkinliklerinin yaşam kalitesini arttığı görülmektedir. Pirinççi ve ark. (2020) yaptıkları araştırmada üniversite öğrencilerinde fiziksel aktivite düzeyinin yaşam kalitesi üzerine ilişkisini araştırmış ve fiziksel aktivite düzeyinin artışı ile yaşam kalitesi arasında pozitif yönlü ilişki olduğunu belirtmiştir. Ölçücü ve ark. (2015) da benzer olarak fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kalitesi arasında pozitif ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Pedišić ve ark. (2014) üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kaliteleri arasında pozitif yönlü anlamlı farklılık olduğunu, Özüdoğru (2013) üniversite personelinin fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kalitesi arasında anlamlı farklılık olduğunu saptamıştır. Literatürde çalışmamızı destekler nitelikte daha birçok araştırma mevcuttur (Blacklock, Rhodes, & Brown, 2007; Blair, 2003; Elavsky ve diğerleri, 2005; Shibata, Oka, Nakamura, & Muraoka, 2007). Ancak, fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kalitesi arasında anlamlı ilişki bulunmayan çalışmalar da mevcuttur. Albayrak (2016) ve Kıvrak (2021) üniversite öğrencilerinin, Uyanık (2016) ofis çalışanlarının, Kürklü (2014) sağlık çalışanlarının ve Vural ve ark. (2010) da masa başı çalışanlarının fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kalitesi arasında anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. Orta ergenlik döneminde sportif ve fiziksel aktivitelerin bireylerin fiziksel aktivite

düzeyleri ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı ilişkilerin olup olmadığı farklı grupların olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Sonuç olarak, orta ergenlik dönemindeki bireylerin yaşam kaliteleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ancak cinsiyet ile arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Orta ergenlik dönemi bireylerin fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kaliteleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Sportif faaliyetlere katılan ve fiziksel aktivite yapan orta ergenlik dönemindeki bireylerin inaktif bireylere göre daha yüksek yaşam kalitesine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçların ışığında, orta ergenlik döneminde yapılan sportif faaliyetlerin bireyin yaşam kalitesini önemli ölçüde pozitif etki yarattığı söylenebilir.

Yazarların Makaleye Katkı Beyanı

Fikir/Kavram: Ali Erkek; Makale Tasarımı: Ali Erkek, Ahmet Uzun; Danışmanlık: Ahmet Uzun; Veri Toplama ve İşleme: Ali Erkek, Aylin Özge Pekel; Analiz/Yorum: Özden Taşgın, Ahmet Uzun; Literatür taraması: Ali Erkek, Aylin Özge Pekel; Makale Yazımı: Ali Erkek; Eleştirel İnceleme: Ahmet Uzun, Özden Taşgın; Kaynak/Malzeme: Ali Erkek; Makale Gönderimi Sorumlu Yazar: Ali Erkek

Çıkar Çatışması

Yazarların beyan edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek

Bu çalışmanın yapılabilmesi için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. 10.05.2022 tarihli 09 karar numaralı Gazi Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu tarafından etik kurul onayı alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi

Kör hakemlik süreci sonrası yayınlanmaya uygun bulunmuş ve kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Abdurrahman, G., Şener, Ü., Karabacak, H., & Kağan, Ü. (2011). Kadın ve erkek genç erişkinler arasında fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi farklılıklarının araştırılması. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 12(3), 145-150.
- Ainsworth, B., Cahalin, L., Buman, M., & Ross, R. (2015). The current state of physical activity assessment tools. *Progress in cardiovascular diseases*, 57(4), 387-395.
- Albayrak, E. (2016). *Üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite seviyeleri ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Amasya Üniversitesi, Amasya.
- Aldınç, H., Aytar, B., Demetçi, E., Seçen, E., Şahin, A., & Yılmaz, H. (2004). Ankara ilinden seçilen birinci basamak sağlık kuruluşlarına başvuran 18 yaş ve üzeri kişilerin medikososyal özelliklerine göre yaşam kalitelerinin karşılaştırılması. *Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD*, s37.
- Altay, O. (2019). *Rekreatif amaçlı dans faaliyetlerine katılan bireylerin mutluluk düzeylerinin yaşam kalitesi üzerine etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Arslantaş, D., Metintaş, S., Ünsal, A., & Kalyoncu, C. (2006). Eskişehir Mahmudiye ilçesi yaşlılarında yaşam kalitesi. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 28(2), 81-89.
- Aslan, H., & Zihni, K. (2018). Ortaokul öğrencilerinin beden İmajı ve sosyal kaygı düzeyleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 65-77.
- Bayrakdar, A., & Saygın, Ö. (2010). 7-11 yaş arası kız çocukların fiziksel aktivite düzeyleri ve vücut kompozisyonlarının incelenmesi, 11. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 10-12.
- Bernasco, E. L., Nelemans, S. A., van der Graaff, J., & Branje, S. (2021). Friend support and internalizing symptoms in early adolescence during COVID-19. *Journal of Research on Adolescence*, 31(3), 692-702.
- Blacklock, R. E., Rhodes, R. E., & Brown, S. G. (2007). Relationship between regular walking, physical activity, and health-related quality of life. *Journal of Physical Activity and Health*, 4(2), 138-152.
- Blair, S. N. (2003). Physical activity, epidemiology, public health, and the American College of Sports Medicine. *Medicine and Science in Sports & Exercise*, 35(9).
- Brown, T., & Summerbell, C. (2009). Systematic review of school-based interventions that focus on changing dietary intake and physical activity levels to prevent childhood obesity: an update to the obesity guidance produced by the National Institute for Health and Clinical Excellence. *Obesity reviews*, 10(1), 110-141.
- Chemtob, K., Rocchi, M., Arbour-Nicopoloulos, K., Kairy, D., Fillion, B., & Sweet, S. (2019). Using tele-health to enhance motivation, leisure time physical activity, and quality of life in adults with spinal cord injury: A self-determination theory-based pilot randomized control trial. *Psychology of Sport and Exercise*, 43, 243-252.
- Cheung, S., Xie, X., & Huang, C.-c. (2020). Mind over matter: mindfulness, income, resilience, and life quality of vocational high school students in China. *International journal of environmental research and public health*, 17(16), 5701.
- Craig, C. L., Marshall, A. L., Sjöström, M., Bauman, A. E., Booth, M. L., Ainsworth, B. E., . . . Oja, P. (2003). International physical activity questionnaire: 12-country reliability and validity. *Med Sci Sports Exerc*, 35(8), 1381-1395. doi:10.1249/01.mss.0000078924.61453.f b
- Dinç, N., Güzel, P., & Özbey, S. (2018). Rekreatyonel fiziksel aktiviteler ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(4), 181-186.
- Edwards, P., & Tsouros, A. D. (2006). *Kentsel çevrede fiziksel aktivite ve aktif yaşamın desteklenmesi: Yerel Yönetimlerin Rolü*. Türkiye: Dünya Sağlık Örgütü.
- Elavsky, S., McAuley, E., Motl, R. W., Konopack, J. F., Marquez, D. X., Hu, L., . . . Diener, E. (2005). Physical activity enhances long-term quality of life in older adults: efficacy, esteem, and affective influences. *Annals of behavioral medicine*, 30(2), 138-145.
- Enişte, E. (2021). *Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi öğrencilerinin fiziksel*

- aktivite düzeyleri ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Erkek, A., Uzun, A., & Emre, M. (2021). Orta ergenlik dönemindeki futbolcularda yaşın sürat performansına etkisi. *Sportive*, 4(1), 57-68.
- Erten, R. (2021). Orta ergenlik dönemindeki öğrencilerin farklı değişkenler açısından beslenme bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Sportive*, 4(2), 107-116.
- Gnamb, T. (2021). The development of gender differences in information and communication technology (ICT) literacy in middle adolescence. *Computers in Human Behavior*, 114, 106533.
- Gomez-Baya, D., Rubio-Gonzalez, A., & Gaspar de Matos, M. (2019). Online communication, peer relationships and school victimisation: a one-year longitudinal study during middle adolescence. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24(2), 199-211.
- Jansen, A., Nederkoorn, C., Roefs, A., Bongers, P., Teugels, T., & Havermans, R. (2011). The proof of the pudding is in the eating: Is the DEBQ-external eating scale a valid measure of external eating? *International Journal of Eating Disorders*, 44(2), 164-168.
- Jansson, E., Hagströmer, M., & Andersson, S. A. (2015). Fysisk aktivitet-nya vägar och val i rekommendationerna för vuxna. *Lakartidningen*, 112.
- Karacabey, K., Ufuk, A., Öntürk, Y., & Akyel, Y. (2017). Ergen sporcuların kaygı ve kendine güven düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi: Sporcu eğitim merkezleri örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(2/1), 111-121.
- Kıvrak, A. O. (2021). Examination of physical activity and quality of life of university students in the COVID-19 pandemic period. *Progress in Nutrition*, 23(2), 1-7.
- Koç, M. (2020). *Spor yapan ve yapmayan İşitme engelli bireylerin yaşam kalitesi ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Kudaş, S., Ülkar, B., & Erdoğan, A. (2005). Ankara ili 11-12 yaş grubu çocukların fiziksel aktivite ve bazı beslenme alışkanlıkları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 19-29.
- Kürklü, S. (2014). Bir eğitim ve araştırma hastanesinde görev yapan sağlık çalışanlarında fiziksel aktivite düzeyinin yaşam kalitesine olası etkilerinin incelenmesi. *Türk Hava Kurumu Üniv., Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Marquez, D. X., Aguiñaga, S., Vásquez, P. M., Conroy, D. E., Erickson, K. I., Hillman, C., . . . Petruzzello, S. J. (2020). A systematic review of physical activity and quality of life and well-being. *Translational behavioral medicine*, 10(5), 1098-1109.
- Memik, N. Ç., Ağaoğlu, B., Coşkun, A., Üneri, Ö. Ş., & Karakaya, I. (2007). Çocuklar için yaşam kalitesi ölçeğinin 13-18 yaş ergen formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(4), 353-363.
- Oluwagbemigun, K., Buyken, A. E., Alexy, U., Schmid, M., Herder, C., & Nöthlings, U. (2019). Developmental trajectories of body mass index from childhood into late adolescence and subsequent late adulthood cardiometabolic risk markers. *Cardiovascular Diabetology*, 18(1), 1-14.
- Ölçücü, B., Vatansever, Ş., Özcan, G., Çelik, A., & Paktaş, Y. (2015). Üniversite öğrencilerinde fiziksel aktivite düzeyi ile depresyon ve anksiyete ilişkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(4), 294-303.
- Önen, M. (2022). Orta ergenlik dönemi lise öğrencilerinin sportif rekreasyon aktivitelerine ilişkin sağlık inançlarının incelenmesi. *Sportive*, 5(1), 10-21.
- Özçelikci, E. (2021). Erken ergenlik döneminde öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine katılmada öğretmenlerden beklentileri ile okul dirençlerinin incelenmesi. *Sportive*, 4(2), 77-87.
- Özdemir, Ö. Ç., Sürmeli, M., Özel, A., Yavuz, İ. E., Topçuoğlu, A., & Ankaralı, H. (2017). Gebelerde fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 22(2), 95-102.
- Özmen, H., & Karamustafaoğlu, O. (2019). Eğitimde araştırma yöntemleri. *Ankara: Pegem Akademi*.
- Öztürk, M. (2005). *Üniversitede eğitim-öğretim gören öğrencilerde Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketinin geçerliği ve güvenilirliği ve fiziksel aktivite düzeylerinin belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özudoğru, E. (2013). *Üniversite personelinin fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Burdur.

- Pedišić, Ž., Rakovac, M., Titze, S., Jurakić, D., & Oja, P. (2014). Domain-specific physical activity and health-related quality of life in university students. *European journal of sport science, 14*(5), 492-499.
- Pirinççi, C. Ş., Cihan, E., & Yıldırım, N. Ü. (2020). Üniversite öğrencilerinde fiziksel aktivite düzeyinin yaşam kalitesi, kronik hastalık varlığı, sigara kullanımı ve akademik başarıyla olan ilişkisi. *KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1*(1), 15-23.
- Puukko, K., Hietajärvi, L., Maksniemi, E., Alho, K., & Salmela-Aro, K. (2020). Social media use and depressive symptoms—A longitudinal study from early to late adolescence. *International journal of environmental research and public health, 17*(16), 5921.
- Shibata, A., Oka, K., Nakamura, Y., & Muraoka, I. (2007). Recommended level of physical activity and health-related quality of life among Japanese adults. *Health and quality of life outcomes, 5*(1), 1-8.
- Tavazar, H., Erkaya, E., Yavaş, Ö., Zerengök, D., Güzel, P., & Özbey, S. (2016). Lise eğitimi alan genç erişkinlerin fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi arasındaki farklılıklarının incelenmesi (Manisa ili örneği). *International Journal of Sport Culture and Science, 2*(Special Issue 1), 496-510.
- Tekkanat, Ç. (2008). *Öğretmenlik bölümünde okuyan öğrencilerde yaşam kalitesi ve fiziksel aktivite düzeyleri*. (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Denizli.
- Tural, E. (2020). Covid-19 pandemi dönemi ev karantinasında fiziksel aktivite düzeyinin yaşam kalitesine etkisi. *Van Sağlık Bilimleri Dergisi, 13*(COVID-19 Özel Sayı), 10-18.
- Turan, S. (2021). Geç ergenlik dönemi: Ahlaki uzaklaşma. *Sportive, 4*(2), 1-11.
- Uyanık, G. E. (2016). *Ofis çalışanlarında fiziksel aktivite düzeyinin yaşam kalitesine etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Uzun, A., & Boyalı, E. (2020). *Ergenlik Dönemleri ve Spor*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Uzun, A., & Şahan, A. (2021). Orta ergenlik dönemindeki futbolcularda yaşın, aktif ve pasif sıçramaya etkisi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 16*(1), 36-45.
- Van Reijmersdal, E. A., Rozendaal, E., Hudders, L., Vanwesenbeeck, I., Cauberghe, V., & Van Berlo, Z. M. (2020). Effects of disclosing influencer marketing in videos: An eye tracking study among children in early adolescence. *Journal of Interactive Marketing, 49*(1), 94-106.
- Vannucci, A., & McCauley Ohannessian, C. (2019). Social media use subgroups differentially predict psychosocial well-being during early adolescence. *Journal of youth and adolescence, 48*(8), 1469-1493.
- Varni, J. W., Seid, M., & Rode, C. A. (1999). The PedsQL: measurement model for the pediatric quality of life inventory. *Med Care, 37*(2), 126-139.
- Vural, Ö., Serdar, E., & Güzel, N. A. (2010). Masa başı çalışanlarda fiziksel aktivite düzeyi ve yaşam kalitesi ilişkisi. *Sportive Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 8*(2), 69-75.
- Wang, S. B., Haynos, A. F., Wall, M. M., Chen, C., Eisenberg, M. E., & Neumark-Sztainer, D. (2019). Fifteen-year prevalence, trajectories, and predictors of body dissatisfaction from adolescence to middle adulthood. *Clinical Psychological Science, 7*(6), 1403-1415.
- Yaran, M., Ağaoğlu, S. A., & Tural, E. (2017). Spor alışkanlığı olan ve olmayan üniversite öğrencilerinde uyku ve yaşam kalitesinin incelenmesi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi, 5*(2), 73-78.
- Yavuzer, H. (2019). *Çocuk psikolojisi* (43. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A., & Eryılmaz, M. A. (2019). Sağlık çalışanlarında fiziksel aktivite ile yaşam kalitesi ilişkisi. *Cukurova Medical Journal, 44*(2), 325-333.
- Yıldırım, M., & Bayrak, C. (2019). Üniversite öğrencilerinin spora dayalı fiziksel aktivitelere katılımları ve yaşam kalitelerinin akademik başarı ve sosyalleşme üzerine etkisi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34*(1), 123-144.
- Yücel, N. (2009). Ergenlerin akran ilişkileri ve yalnızlık düzeylerinde evde internet kullanımının etkisinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Spor Eğitimi Alan Öğrencilerin Kurumsal Hizmet Kalite Algılarının İncelenmesi¹

İlker KABAN²

Hanifi ÜZÜM³

Öz

Bu araştırma; spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin okudukları bölüm tarafından sağlanan hizmetin kalitesine yönelik algılarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma nicel araştırma modellerinden biri olan genel tarama yaklaşımı ve ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. Araştırmanın çalışma evreni Ege, Marmara, Karadeniz ve Anadolu bölgelerinde bulunan üniversitelerden spor eğitimi alan öğrencilerinden oluşmuştur. Örneklem grubu ise; rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 747 öğrenciden oluşmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak; 14 alt boyut ve 45 sorudan oluşan ve güvenilirlik katsayısı ($\alpha=0,99$) olan ‘‘Öğrenci Memnuniyeti Anketi’’ kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen verilerin çözümlenmesinde, Pearson Korelasyon analizi, t-testi ve ANOVA testleri kullanılmıştır. Sonuç olarak; ikinci öğretimde okuyan öğrenciler birinci öğretimde okuyan öğrencilere göre okullarını güvenlik alt boyutunda yetersiz bulurken, Spor Yöneticiliği bölümünde okuyan öğrencilerin Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük bölümünde okuyan öğrencilere göre kalite algıları daha yüksek çıkmıştır. Akademik not ortalaması düşük olan öğrencilerin kalite algı düzeyleri düşerken, sınıf değişkenine göre 4. ve 3. sınıf öğrencilerinin kalite algıları 1. ve 2. sınıflara göre daha yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Hizmet kalitesi, Üniversite öğrencisi

Investigation of Institutional Service Quality Perceptions of Sports Education Students

Abstract

The aim of this study was to determine the sport department university students' service quality perceptions about the service provided by their department. Quantitative research model (general survey approach and correlational survey model) was used in the study. The population of the study was consisted of students studying in sports education departments of universities in Ege, Marmara, Karadeniz and Anadolu regions. The sample composed of randomly selected 747 students (297 female, 450 male). As a data collection tool in the study; The "Student Satisfaction Questionnaire", which consists of 14 sub-dimensions and 45 questions, was used. Reliability coefficient of the scale is ($\alpha=0.99$). Pearson Correlation analysis, t-test and ANOVA tests were used to analyze the data. As a result; the students attending in the evening education found their schools insufficient in the security sub-dimension compared to the students attending in the daytime education. The quality perceptions of the students studying in the Department of Sports Management were higher than both the students studying in the Department of Physical Education and Sport Teaching and students studying in the

¹ Bu çalışma yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

² Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi; BOLU-Türkiye. kabanilker@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2243-2288>

³ Sorumlu Yazar: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi; BOLU-Türkiye. uzum_h@ibu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-0555-266X>

Atıf/Citation: Kaban, İ., Üzüm, H. (2022). Spor Eğitimi Alan Öğrencilerin Kurumsal Hizmet Kalite Algılarının İncelenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 93-103. DOI: 10.32706/tusbid.1177984

department of Training . While the quality perceptions of the students with low academic grade point average was decreasing, the quality perception levels of 4.th and 3.rd grades were higher than 1.st and 2.nd grades.

Keywords: Education, Service quality, University student

GİRİŞ

Günümüz dünyasında toplumların gelişmesinde rol oynayan en büyük etken eğitimidir. Eğitim; kişinin herhangi bir konuda kendisini geliştirmesi, bilgi ve beceri düzeyini arttırarak kişiliğinde olumlu değişiklikler meydana getirme süreci olarak tanımlanabilir (Gündüz, 2017). Bireylerin eğitim alanında yetiştirilmesi ve topluma kazandırılmasını sağlayan en üst kurum ise üniversitelerdir.

Üniversitelerin topluma yararlı bireyler yetiştirmeleri ve insanların beklentilerini karşılayabilmeleri için belli bir kalite standarttı içerisinde olmaları ve bu kalite standartlarını ölçerek eksikliklerini belirleyip kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir (Özdemir, 2002).

Utkuğ'a (2006) göre kalite; tüketicinin istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için üretilen mal veya hizmetlerin belirlenen özelliklerinin tümü olarak tanımlanmıştır. Hizmet kalitesi ise insan gücüyle veya makinalar yardımıyla üretilen, insanların istek ve ihtiyaçlarını soyut olarak karşılayan, direk fayda sağlayabilen ürünlerin kalitesi olarak tanımlanır (Aygün, 2014). Üretilen bir ürünün veya hizmetin kalitesi için tüm kurum veya işletmelerde çalışan yönetici ve personellerin sürekli iyileştirmeye yönelik çaba sarfetmelerini kapsayan faaliyetlerin bütününe ise toplam kalite yönetimi denilmektedir (İmai, 1999).

Üniversiteler bilimsel anlamda özerk bir yapıya sahip, eğitim ve öğretim anlamında en üst düzey kurumların başında gelen, bilime katkı sağlayan, birçok alana hizmet eden çeşitli fakültelerin içerisinde bulunduğu ve toplumların gelişmesinde önemli rol oynayan yüksek öğretim kurumlarıdır (Arap, 2010). Bu kurumlar toplam kalite anlayışı içerisinde tüm birimleri ile sürekli bir iyileşme çabası içerisinde olmak zorundadır. Bu birimlerden biri olan Spor Bilimleri Fakülteleri: Spor alanında bilimsel çalışmalar yapan, toplumun spor elemanı ihtiyacını karşılayan, insanların

serbest zamanlarının değerlendirilmesini sağlayan, aktiviteler üreten, sağlıkla ilgili ortaya çıkan yeni alanlardaki nitelikli insan gücünü yetiştiren, sporun gelişmesini ve yayılmasını sağlayan, spor ile ilgili çeşitli araştırmalar, uygulamalar yaparak insanları spor yapmaya teşvik eden, üniversitelerin spor eğitimi veren bölümleridir (Şener ve İmamoğlu, 2019).

Temel amacı eğitim ve toplumsal katkı sağlamak olan bu birimler, hizmet verirken insanların beklentilerini karşılamak için yeterli hizmet kalitesi standartlarına ulaşmaları ve buna uygun olarak süreci yönetmeleri gerekmektedir. Eğitim kurumlarındaki hizmet kalitesinin ölçülmesi ise; öğrencilerin öğretim görevlileri ile arasındaki ilişkiler, öğretim görevlilerinin yeterli sayıda olması, dersliklerin yeterliliği, idareciler ile öğrencilerin arasında sağlanan iletişim, ders sürelerinin ve derslerde kullanılan materyallerin yeterliliği, okulun fiziksel yeterliliği, okulun güvenliği, öğrencilere söz hakkı ve kendilerini temsil etme haklarının tanınması, öğrencilerin etik ve ahlaki ilkelere uygun olarak eğitim almaları, danışmanlık hizmetleri vb. kriterlere bakılarak sağlanabilir (Yıldız, 2006; Yanık ve Sunay, 2007; Saydan, 2008; Tsinidou, Gerogiannis ve Fitsilis 2010; Sultan ve Wong, 2014; Yılmaz, 2019). Öğrencilerin hizmet kalite algıları ile ilgili bilgi eksikliği, üniversitelerin kalitesini arttırmaya çalışan yöneticileri yanlış karar almaya yönlendirebilir. Bu durum öğrencilerin memnuniyetsizliklerine neden olabilir. Bunun sonucunda öğrenciler kendi eğitim kurumlarını diğer kurumlar ile karşılaştırarak kötüleyebilir (Ong ve Nankervis, 2012). Öğrenci memnuniyeti aynı zamanda kurumsal sadakati de etkileyebilir. Yani öğrenciler yüksek kalite algısına sahip ise kendi kurumunun marka savunucusu veya düşük kalite algısına sahip ise aleyhtarı olabilir

(Marimon, Machuca, Mirabent ve Llach, 2019).

Yükseköğretim kurumlarının hem mevcut hem de mezun olan öğrenciler ile uzun süreli ilişkilerini sürdürebilmesi için öğrenci sadakatini güçlendirmesi gerekmektedir. Bu sadakat duygusu üniversitenin marka imajını da etkilemektedir (Annamdevula ve Bellamkonda, 2016).

Öğrencilerin kalite algılarının ölçülmemesi ve üniversitelerin bu kriterleri göz ardı ederek kendilerini geliştirmemeleri durumunda ise; hem toplumun hem de kurumların istek ve ihtiyaçlarını karşılayacak bireylerin yetiştirilmesi konusunda yetersiz kalınacaktır. Bu nedenle, üniversite öğrencilerin beklentileri doğru tespit edilmeli ve etkin bir yönetim anlayışıyla, ihtiyaca dönük hizmet kalitesini arttıracak iyileştirmelere yönelik eylem planları hazırlanmalıdır.

Bu noktadan hareketle yapılan bu çalışmanın problemi; üniversitelerin spor eğitimi veren bölümlerinin kalite anlamında ne derece yeterli olduğunun öğrenciler tarafından değerlendirilmesi olarak belirlenmiştir. Bu nedenle bu çalışmada; elde edilen bulgular doğrultusunda gerekli kurum ve kişilere bilgi sağlanması ve bulunan yetersizliklerin Toplam Kalite Yönetimini yakalamak için iyileştirilmesi ve daha iyi bir hizmet sağlanması açısından oldukça önemli görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Spor Bilimleri Fakülteleri veya BESYO'larda okuyan üniversite öğrencilerinin hizmet kalitesi algı düzeylerinin (ulaşılabilirlik, öneri ve şikayetler, güvenilirlik, güvenlik, karara katılım, öğrenci işleri, ders programları, yöntem ve teknikler, ders araç ve gereçleri, ders arası molalar, fiziki ortam, sosyal ortam, değerlendirme) boyutları kapsamında incelenmesi ve bu kurumların kalite düzeylerinin tespiti ile iyileştirmeye açık olan alanlarının belirlenmesi ve öneriler getirilmesi amacı ile yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, nicel araştırma modellerinden biri olan genel tarama yaklaşımı ve ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. Araştırma Bolu Abant Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan (15.11.2020/ tarih ve 2020/252 protokol no) onaylıdır.

Çalışma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın Çalışma evreni 2022 yılı YÖK verilerine göre; Türkiye de bulunan üniversitelerin spor bilimleri fakülteleri ve BESYO'larında okuyan yaklaşık N=61713 öğrenciden oluşmuştur. Örneklem grubu ise rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen ve veri toplama izni alınan Ege, Marmara, Karadeniz ve Anadolu bölgelerindeki üniversitelerin Spor yöneticiliği, Beden Eğitimi Öğretmenliği, Rekreasyon ve Antrenörlük bölümlerinde okuyan 297 kadın, 450 erkek olmak üzere toplam n=747 lisans öğrencisinden oluşmuştur. Krejcie ve Morgan (1970)'nin hesaplamalarına göre 75.000 bin kişilik bir evrende en az örneklem sayısının 382 kişi olması gerektiğini göz önünde bulundurduğumuzda, 747 katılımcıdan toplanan verilerin evreni temsil edecek büyüklükte olduğunu söyleyebiliriz.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan ölçme araçları iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla 11 soru sorulmuştur. İkinci bölümde ise; Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığınca geliştirilmiş, Yanık ve Sunay (2007) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik yeniden uyarlanmış 14 alt boyut ve 45 sorudan oluşan ve güvenilirlik katsayısı ($\alpha=0,99$) olan "Öğrenci Memnuniyet Anketi" kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında; araştırmanın amacı doğrultusunda ölçmek istediğimiz özelliği ölçmeyen ve 6 sorudan oluşan bir boyut değerlendirme dışı tutulmuş ve 13 alt boyut ve 39 sorudan oluşan ölçek uygulanmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde "Çok Yetersiz=1, Yetersiz=2, Az Yeterli=3, Yeterli=4, Çok Yeterli=5" şeklinde

puanlanmıştır. Ölçekte ters çevrilerek puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin bu çalışma için yapılan güvenilirlik analizi sonucunda; Ulaşılabilirlik ($\alpha=0,78$), Dilek, Öneri ve Şikayetler ($\alpha=0,76$), Güvenirlik ($\alpha=0,69$), Güvenlik ($\alpha=0,72$), Kararlara Katılım ($\alpha=0,50$), Öğrenci İşler ($\alpha=0,68$), Ders Programları ($\alpha=0,67$), Yöntem ve Teknikler ($\alpha=0,80$), Ders Araç ve Gereçleri ($\alpha=0,80$), Ders Arası ($\alpha=0,81$), Okulun Fiziki Ortamı ($\alpha=0,78$), Okulun Sosyal Ortamı ($\alpha=0,84$), Değerlendirme (Ödül, Teşekkür ve Takdir Belgeleri) ($\alpha=0,80$), en yüksek değer Okulun Sosyal Ortamı ($\alpha=0,84$) alt boyutunda olduğu, en düşük değer ise Kararlara Katılım ($\alpha=0,50$) alt boyutunda olduğu bulunmuş ve toplam Cronbach's Alpha değeri 0,95 olarak hesaplanmıştır. Ölçeği geliştiren araştırmacıdan 7 Kasım 2020 tarihinde ölçek kullanım izni alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	297	39,8
	Erkek	450	60,2
Sınıf	1.sınıf	161	21,6
	2.sınıf	160	21,4
	3.sınıf	179	24,0
	4.sınıf	247	33,1
Okuduğunuz Program	1. Öğretim	488	65,3
	2. Öğretim	259	34,7
	Öğretmenlik	201	26,9
	Antrenörlük	216	28,9
Bölüm	Spor Yöneticiliği	330	44,2
Toplam		747	100

Tablo 1 incelendiğinde; toplamda 747 katılımcının %39,8'inin kadın, %60,2'sinin erkek, %21,6'sının 1. sınıf, %21,4'ünün 2. sınıf, %24'ünün 3. sınıf, %33,1'inin 4. Sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları programlar ile güvenlik alt boyutu arasında 2. Öğretimde okuyan öğrenciler aleyhine

Veri Toplama Teknikleri

Verilerin toplanması için katılımcılara anket uygulaması yapılmıştır. Anket katılımcılara internet üzerinden mail veya sosyal medya aracılığı ile ulaştırılmıştır. Ayrıca yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak da veriler (1 Şubat 2022–10 Mayıs 2022) tarihleri arasında toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenebilmesi için öncelikli olarak kurtosis ve skewness değerlerine bakılmıştır. Bu analiz sonucunda; skewness ve kurtosis değerlerinin (+1 ile -1) arasında olduğu ve verilerin normal dağılım özelliği gösterdiği tespit edilmiştir. Bu nedenle verilerin analizinde parametrik hipotez testlerinden, betimleyici (Yüzde, frekans ve Aritmetik ortalama) istatistik, Bağımsız gruplar T-testi, Pearson Korelasyon, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Tukey Post-Hoc testleri kullanılmıştır.

Öğrencilerin %65,3'ü 1. öğretim, %34,7'si 2. Öğretimde okumaktadır. Bölüm değişkenine göre; %26,9'u öğretmenlik, %28,9'u antrenörlük ve %44,2'si spor yöneticiliği bölümünde okumaktadır.

istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Program Değişkeninin Alt Boyutlara Göre Karşılaştırılması

Alt Boyut	Program	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Ulaşılabilirlik	1. öğretim	488	3,58	0,81	745	-0,22	0,82
	2. öğretim	259	3,59	0,85			
Dilek, Şikayet ve Öneri	1. öğretim	488	3,74	0,88	745	-1,68	0,09
	2. öğretim	259	3,85	0,84			
Güvenirlilik	1. öğretim	488	3,90	0,82	745	-1,04	0,29
	2. öğretim	259	3,97	0,84			
Güvenlik	1. öğretim	488	3,95	0,81	745	1,97	0,04*
	2. öğretim	259	3,82	0,94			
Kararlara Katılım	1. öğretim	488	3,18	1,14	745	0,16	0,86
	2. öğretim	259	3,16	1,06			
Öğrenci İşleri	1. öğretim	488	3,41	0,92	745	1,42	0,15
	2. öğretim	259	3,30	1,05			
Ders Programları	1. öğretim	488	4,01	0,76	745	-0,39	0,69
	2. öğretim	259	4,03	0,88			
Yöntem ve Teknikler	1. öğretim	488	3,88	0,70	745	0,88	0,37
	2. öğretim	259	3,83	0,82			
Ders Araç ve Gereçleri	1. öğretim	488	3,85	0,82	745	1,76	0,07
	2. öğretim	259	3,74	0,93			
Ders Arası	1. öğretim	488	3,88	0,88	745	-0,03	0,96
	2. öğretim	259	3,88	0,99			
Okulun Fiziki Ortamı	1. öğretim	488	3,90	0,72	745	0,27	0,78
	2. öğretim	259	3,88	0,81			
Okulun Sosyal Ortamı	1. öğretim	488	3,62	0,83	745	1,26	0,20
	2. öğretim	259	3,54	0,90			
Değerlendirme	1. öğretim	488	3,65	1,02	745	0,72	0,46
	2. öğretim	259	3,59	1,11			

* $p < 0,05$

Tablo 3. Akademik Ortalamalar İle Alt Boyutlar Arasındaki İlişki

Akademik Ortalama	Ulaşılabilirlik	Dilek, Öneri ve Şikâyetler	Güvenirlilik	Güvenlik	Kararlara Katılım	Öğrenci İşleri	Ders Programları	Yöntem ve Teknikler	Ders Araç ve Gereçleri	Ders Arası	Okulun Fiziksel Ortamı	Okulun Sosyal Ortamı	Değerlendirme
r	-,11**	-,09*	-,09*	-,04	-,12**	-,08*	,00	-,03	-,09*	-,02	-,12**	-,13**	-,08*

** $p < 0,01$

Üniversite öğrencilerinin akademik ortalamaları ile öğrenci memnuniyeti ölçeği alt boyutlarından; ulaşılabilirlik dilek, öneri ve şikâyetler, güvenirlilik, kararlara katılım, öğrenci işleri, ders araç ve gereçleri, okulun fiziksel ortamı, okulun sosyal ortamı, değerlendirme arasında negatif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 4. Sınıf Değişkenine Göre Alt Boyutların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sınıflar	n	\bar{x}	ss	sd	F	p	η^2	Tukey
Ulaşılabilirlik	1.sınıf	161	3,32	,90	3,743	7,781	0,00	0,03	1<2<3<4
	2.sınıf	160	3,63	,75					
	3.sınıf	179	3,64	,74					
	4.sınıf	247	3,70	,85					
Dilek, Öneri ve Şikâyetler	1.sınıf	161	3,57	,94	3,743	4,198	0,00	0,01	1<2 2>3 2>4
	2.sınıf	160	3,87	,85					
	3.sınıf	179	3,83	,75					
	4.sınıf	247	3,83	,89					
Güvenirlilik	1.sınıf	161	3,79	,93	3,743	3,072	0,02	0,01	1<2
	2.sınıf	160	4,06	,80					
	3.sınıf	179	3,94	,72					
	4.sınıf	247	3,92	,83					
Güvenlik	1.sınıf	161	3,75	1,00	3,743	2,598	0,05	0,01	
	2.sınıf	160	4,00	,77					
	3.sınıf	179	3,90	,79					
	4.sınıf	247	3,97	,87					
Kararlara Katılım	1.sınıf	161	3,18	1,03	3,743	,018	0,99	7,26	
	2.sınıf	160	3,15	,99					
	3.sınıf	179	3,18	,92					
	4.sınıf	247	3,18	1,37					
Öğrenci İşleri	1.sınıf	161	3,32	1,00	3,743	,808	0,49	0,00	
	2.sınıf	160	3,47	,99					
	3.sınıf	179	3,31	,90					
	4.sınıf	247	3,40	1,00					
Ders Programları	1.sınıf	161	3,81	,93	3,743	5,535	0,00	0,02	2>4>1
	2.sınıf	160	4,16	,74					
	3.sınıf	179	4,00	,63					
	4.sınıf	247	4,07	,84					
Yöntem ve Teknikler	1.sınıf	161	3,60	,87	3,743	9,341	0,00	0,03	2>4>3>1
	2.sınıf	160	3,97	,68					
	3.sınıf	179	3,86	,62					
	4.sınıf	247	3,96	,74					
Ders Araç ve Gereçleri	1.sınıf	161	3,52	,97	3,743	8,418	0,00	0,03	4>2>3>1
	2.sınıf	160	3,91	,80					
	3.sınıf	179	3,82	,82					
	4.sınıf	247	3,93	,82					
Ders Arası	1.sınıf	161	3,88	,85	3,743	,264	0,85	0,00	
	2.sınıf	160	3,87	1,00					
	3.sınıf	179	3,84	,92					
	4.sınıf	247	3,92	,93					
Okulun Fiziki Ortamı	1.sınıf	161	3,73	,81	3,743	3,468	0,01	0,01	1<4<2
	2.sınıf	160	3,96	,76					
	3.sınıf	179	3,91	,73					
	4.sınıf	247	3,95	,71					
Okulun Sosyal Ortamı	1.sınıf	161	3,38	,93	3,743	4,283	0,00	0,01	2>3>4>1
	2.sınıf	160	3,70	,80					
	3.sınıf	179	3,64	,80					
	4.sınıf	247	3,62	,87					
Değerlendirme	1.sınıf	161	3,49	1,11	3,743	2,737	0,04	0,01	3>2>1
	2.sınıf	160	3,73	1,06					
	3.sınıf	179	3,76	,89					
	4.sınıf	247	3,57	1,11					

* $p<0,05$

Tablo 4 incelendiğinde sınıf değişkeni ile ulaşılabilirlik ve ders araç ve gereçleri alt boyutlarında 4. sınıflar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Dilek, öneri ve şikayet, güvenilirlik, ders programları, yöntem ve teknikler, okulun fiziksel ortamı ve okulun sosyal ortamı alt boyutlarında, 2. sınıflar lehine istatistiksel olarak

Bölüm değişkeni ile dilek, öneri ve şikayetler ($F_{(2,74)}=4,95; p<.01$), güvenilirlik ($F_{(2,74)}=4,35; p<.05$), kararlara katılım ($F_{(2,74)}=3,40; p<.05$) ve okulun sosyal ortamı alt boyutlarında ($F_{(2,74)}=5,02; p<.01$) spor yöneticiliği bölümü lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Anlamlı fark çıkan boyutların etki büyüklükleri incelendiğinde dilek, öneri ve şikayetler

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışmaya katılan öğrencilerin hizmet kalitesi algıları ile ilgili bulunan sonuçlara göre; öğrencilerin cinsiyetleri, lisanslı sporcu olma durumları ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Öğrencilerin okudukları program ile ölçek alt boyutlar karşılaştırıldığında güvenlik alt boyutuna yönelik ikinci öğretimler aleyhine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 2). Hizmet kalitesi ile ilgili yapılan çalışmalarda güvenlik alt boyutu en fazla faktör yükü alan boyutlar içerisinde yer almaktadır (Cant ve Wiid, 2012; Li ve Suomi, 2008). Yapılan literatür taraması sonucunda; Ataman ve Adıgüzel (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışma neticesinde; öğrencilerin 1. öğretim veya 2. öğretimde okumalarının kalite algıları üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı, algılarının oldukça benzeştiği sonucuna varmışlardır. Altaş (2006) tarafından yapılan çalışmanın sonucunu göre; okulun fiziki yeterliliği, temizliği, yemekhane, uygulanan ders programları ve kullanılan ders araç-gereçleri gibi etkenlerin 2. öğretimde okuyan öğrenciler aleyhine anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlara göre ikinci öğretim hizmeti veren fakültelerde sunulan eğitim öğretim hizmetlerinin ve servis hizmetlerinin standartlarının düştüğünü ve özellikle

anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Değerlendirme alt boyutunda ise 3.sınıflar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Anlamlı fark çıkan boyutların etki büyüklükleri incelendiğinde ulaşılabilirlik yöntem ve teknikler, ders araç ve gereçleri boyutlarının diğer boyutlara göre daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

($F_{(2,74)}=4,95; p<.01, \eta^2=0,01$), güvenilirlik ($F_{(2,74)}=4,35; p<.05, \eta^2=0,01$), okulun sosyal ortamı ($F_{(2,74)}=5,02; p<.01, \eta^2=0,01$) boyutlarının diğer boyutlara göre daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

güvenlik alt boyutu ile okulun diğer imkanlarına ulaşma konusunda öğrencilerin sıkıntı yaşadığını söyleyebiliriz.

Bir diğer alt problem olan öğrencilerin akademik not ortalamaları, dilek öneri ve şikayetler, güvenilirlik, kararlara katılım, öğrenci işleri, ders araç ve gereçleri, okulun sosyal ortamı ve değerlendirme sistemi alt boyutları arasında negatif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3). Konu ile ilgili Yousapronpaiboon (2014) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında; güvenilirlik ve kara katılma boyutlarında akademik ortalaması yüksek olan öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Farahmandian, Minavand ve Afshardost, (2013) yapmış oldukları çalışmalarında üniversite öğrencilerinin memnuniyeti üzerinde; tesislerin, danışmanlık hizmetlerinin, müfredatın ve finansal desteklerin pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Akademik not ortalaması düşük olan öğrenciler genellikle öğrenciliğin vermiş olduğu sorumluluk ve görevleri aksattıkları, öğrenciliğe yeterince zaman ayırmadıkları için okulun sunmuş olduğu eğitim öğretim hizmetleri, fiziki ve sosyal imkanlar gibi vb. olanakları yeterince değerlendirmedikleri için hizmet kalite algıları düşük çıkmış olabilir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile ulaşılabilirlik, ders araç ve gereçleri alt boyutları arasında 4. sınıflar lehine, dilek, öneri ve şikayet, güvenilirlik, ders programları yöntem ve teknikler, okulun fiziksel ortamı ve okulun sosyal ortamı alt boyutlarında 2. sınıflar lehine, değerlendirme alt boyutunda ise 3. sınıflar lehine istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. Anlamlı fark çıkan boyutların etki büyüklükleri incelendiğinde ise ulaşılabilirlik, yöntem ve teknikler, ders araç ve gereçleri alt boyutlarının diğer boyutlara göre daha etkili olduğu görülmüştür (Tablo 4). Elde edilen bu sonuçlar ile ilgili literatür incelendiğinde; Yanık (2007) tarafından yapılan çalışmada, 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin ulaşılabilirlik alt boyutunu yetersiz bulduklarını, Saydan (2008)'ın araştırmasında öğrencilerin sınıf seviyeleri arttıkça kalite algılarının yükseldiği tespit edilmiştir. Karakaya, Kılıç ve Uçar (2016) tarafından yapılan çalışmada ise araştırmaya katılan 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin sınıfları ile öğretim kalitesi algısına yönelik herhangi bir fark bulunmadığı, öğrencilerin okudukları sınıfların kalite algılarını değiştirmediği sonucuna varılmıştır. Bu çalışmada, 4. sınıf öğrencilerinin yüksek kalite algılarını, 1. 2. ve 3. sınıflara göre daha tecrübeli olmalarından kaynaklı olarak, öğretim elemanları ve idare ile daha rahat iletişim kurmalarına ve okulun fiziki ve sosyal imkanlarını daha verimli kullanmalarına bağlanabilir. İkinci sınıf öğrencilerin özellikle sorunlarının çözümünde 1. 3. ve 4. sınıflara göre öğretim elemanlarını daha güvenilir bulmaları, kariyer ve danışmanlık hizmetleri kapsamında öğretim elemanları ile daha fazla zaman geçirmelerinden kaynaklanabilir.

Öğrencilerin okudukları bölüm ile dilek, öneri ve şikayetler, güvenilirlik, güvenlik, kararlara katılım ve okulun sosyal ortamı alt boyutlarında spor yöneticiliği bölümü öğrencileri lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Çıkan bu farkın etki büyüklüğüne bakıldığında ise dilek, öneri ve şikayetler, güvenilirlik, okulun sosyal ortamı alt boyutlarının daha etkili olduğu söylenebilir (Tablo 5). Konu ile ilgili Yılmaz ve arkadaşları (2007) tarafından farklı fakültelerin bölümleri üzerinde yapılan araştırmada; bölüm değişkeni ile yeterlilik ve

heveslilik alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulduklarını ve öğrencilerin okudukları bölümlerin hizmet kalitesi algılarını değiştirdiğini tespit etmişlerdir. Altaş (2006) Üniversite Öğrencileri Memnuniyet Araştırması adlı çalışmada: Ekonometri, Maliye ve İşletme bölümlerinde okuyan öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin birbirlerinden farklı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmanın bulgularına göre; beden eğitimi öğretmenliği bölümü ve antrenörlük bölümlerine kıyasla spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin yüksek kalite algısının müfredatlarından kaynaklanabileceği söyleyebilir. Çünkü spor yöneticiliği bölümünde okuyan öğrenciler; yönetim bilimi, rekreasyon, liderlik vb. dersler kapsamında birçok sportif ve sosyal etkinliğe katılmakta veya organizasyonun içerisinde aktif olarak yer alarak liderlik etmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin gelir düzeyleri arttıkça; ulaşılabilirlik, ders programları, yöntem ve teknikler ile değerlendirme alt boyutlarında kalite algılarının yükseldiği tespit edilmiştir. Geliri düşük olan öğrenciler ise güvenilirlik alt boyutunda düşük kalite algısına sahip olduğu görülmektedir. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde; insanların gelir düzeylerinin algıladıkları hizmet kalitesini etkilediği, Gelir düzeyi yüksek olan müşterilerin hizmet kalitesi algı puanları gelir düzeyi düşük olan müşterilere göre daha yüksek olduğu ve insanların gelir düzeylerinin artması ile hayat kalitesinin arttığı ve dolayısıyla beklentilerinde yükseldiği tespit edilmiştir (Sevimli, 2006; Dalgıç, 2013; Karagöz, Doğan ve Koçyiğit, 2016). Bu çalışmada; gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin hizmet kalitesi algılarının yüksek olmasını, günümüzde ülkemizin ekonomik anlamda zor şartlar içersinde olması ve buna bağlı olarak öğrencilerin maddi sıkıntılar çekmesi nedeni ile önceliklerini değiştirmesine bağlayabiliriz. Çünkü gelir düzeyi düşük olan öğrenciler aynı zamanda ekonomik durumlarını düzeltmek için çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu durum öğrencilerin spor yapma, sosyalleşme, okulun imkanlarından yararlanabilme gibi durumlarını geri plana atmalarına neden olmakta ve kalite algıları olumsuz yönde

etkilenmektedir. Fakat maddi sıkıntı yaşamadan, gelir derdine düşmeden eğitim hayatını sürdürebilen öğrenciler her anlamda okudukları okulların kaynaklarından yararlanmaktadırlar. Bu durum da gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin okullarını kalite bakımından değerlendirdiklerinde yeterli bulmalarına neden olabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; öğrencilerin cinsiyetleri hizmet kalitesi algılarında herhangi bir farklılık oluşturmamaktadır. Öğrencilerin okudukları sınıf değişkenine göre, 4. sınıfların 1. 2. ve 3. sınıflara göre okullarını ulaşılabilirlik ve ders araç-gereçleri anlamında daha yeterli buldukları, bölüm değişkeni bakımından spor yöneticiliği bölümünde okuyan öğrencilerin beden eğitimi öğretmenliği bölümü ve antrenörlük bölümünde okuyan öğrencilere göre kalite algı puanlarının daha yüksek olduğu, gelir düzeyi değişkeni açısından geliri yüksek olan öğrencilerin hizmet kalitesi algıları geliri düşük olan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin akademik not ortalamaları düştükçe memnuniyetsizlik düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Özellikle 1. ve 2. sınıfların okula daha iyi adapte olabilmeleri için oryantasyon eğitimlerine önem verilmelidir.
- İkinci öğretimde okuyan öğrenciler için okul binalarındaki güvenlik tedbirleri artırılarak öğrencilerin kendilerini daha güvende hissetmeleri sağlanmalıdır.
- Akademik not ortalaması düşük olan öğrencilerin kalite algılarını yükseltmek ve fakültelerine olan bağlılıklarını arttırmak için danışmanlık faaliyetlerine yöneticiler ve akademisyenler daha fazla zaman ayırmalıdır.
- Gelir düzeyi düşük olan öğrencilere okul içersinde bulunan açık ve kapalı sosyal alanlarda yarı zamanlı çalışma olanakları sunularak, öğrencilerin hem ekonomik olarak desteklenmeli ve tesislerden daha fazla faydalanma imkanı sunulmalıdır.

•Konu ile ilgili daha geniş kapsamlı bir araştırma için daha fazla üniversiteye ve öğrenciye ulaşılabilir.

•Türkiye'deki özel ve kamu üniversiteleri karşılaştırılabilir.

•Spor Bilimleri Fakültelerine özgün öğrencilerin hizmet kalitesi algı düzeylerinin ölçülebilmesi için yeni bir ölçek geliştirilebilir.

Yazarların Makaleye Katkı Beyanı

Fikir/Kavram: İlker Kaban, Hanifi Üzüm;
Makale Tasarımı: İlker Kaban, Hanifi Üzüm;
Danışmanlık: Hanifi Üzüm; Veri Toplama ve İşleme: İlker Kaban; Analiz/Yorum: İlker Kaban, Hanifi Üzüm; Literatür taraması: İlker Kaban; Makale Yazımı: İlker Kaban, Hanifi Üzüm; Eleştirel İnceleme: Hanifi Üzüm; Kaynak/Malzeme: İlker Kaban; Makale Gönderimi Sorumlu Yazar: Hanifi Üzüm

Çıkar Çatışması

Yazarların beyan edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek

Bu çalışmanın yapılabilmesi için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. Araştırma Bolu Abant Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan (15.11.2020/ tarih ve 2020/252 protokol no) onaylıdır.

Hakem Değerlendirmesi

Kör hakemlik süreci sonrası yayınlanmaya uygun bulunmuş ve kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Altaş, D. (2006). Üniversite öğrencileri memnuniyet araştırması. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 21(1), 439-458.
- Annamdevula, S., & Bellamkonda, R. S. (2016). Effect of student perceived service quality on student satisfaction, loyalty and motivation in Indian universities: development of HiEduQual. *Journal of*

- Modelling in Management*. Vol. 11 No. 2, 488-51. <https://doi.org/10.1108/JM2-01-2014-0010>.
- Arap, S. K. (2010). Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye’de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65 (1), 1-28. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002156.
- Ataman, O. ve Adıgüzel, A. (2019). Yükseköğretimde kalite algısı: Düzce üniversitesi örneği. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(15), 39-56.
- Aygün, M. S. (2014). *Hizmet kalitesinin öğrenci üzerindeki etkisi: Bitlis Eren Üniversitesi örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş.
- Cant, M. & Wiid, J. (2012). Service quality and spectator satisfaction on university sporting grounds. *International Business & Economics Research Journal (IBER)*, 11(12),1311-1324. <https://doi.org/10.19030/iber.v11i12.7411>
- Dalgıç, A. (2013). *Hizmet sektöründe hizmet kalitesinin ölçümü ve hizmet kalitesini etkileyen faktörler*. (Yüksek Lisans Tezi) Antalya’da Hizmet Kalitesi Ölçümüne Yönelik Bir Uygulama. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Aydın.
- Farahmandian, S., Minavand, H. & Afshardost, M. (2013). Perceived service quality and student satisfaction in higher education. *Journal of Business and Management*, 12(4),65-74. <https://doi.org/10.9790/487X-1246574>
- Gündüz, A. Y. (2017). Ülke kalkınmasında üniversitelerin rolü: Doğu ve güneydoğu anadolu üniversiteleri örneği. *Sakarya İktisat Dergisi*, 6(1), 56-69.
- İmai, M. (1999). *Kaizen – japonya’nın rekabetteki başarısının anahtarı*. Kalder Yayınevi.
- Karagöz, Y., Doğan, A. ve Koçyiğit, S. (2016). Gelir düzeyinin hayat kalitesi ve memnuniyetine etkisi: Sivas ilinde amprik bir uygulama. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 17(1), 169-186.
- Karakaya, A., Kılıç, İ. ve Uçar, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin öğretim kalitesi algısı üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (2), 40-55.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3),607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>.
- Li, H. & Suomi, R. (2008). Dimensions of e-service quality: an alternative model. In *2008 Second International Conference on Future Generation Communication and Networking Symposia*. (1), 29-35. IEEE. <https://doi:10.1109/FGCNS.2008.104>.
- Marimon, F., Mas-Machuca, M., Berbegal-Mirabent, J. & Llach, J. (2019). UnivQual: a holistic scale to assess student perceptions of service quality at universities. *Total Quality Management & Business Excellence*, 30(1-2), 184-200. <https://doi.org/10.1080/14783363.2017.1302795>
- Ong, W. M. & Nankervis, A. (2012). Service quality in higher education: Students' perceptions in Australia and Malaysia. *Review of Integrative Business and Economics Research*, 1(1), 275.
- Özdemir, S. (2002). Eğitimde toplam kalite yönetimi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 254-270.
- Saydan, R. (2008). Üniversite öğrencilerinin öğretim elemanlarından kalite beklentileri: 100. yıl üniversitesi i.i.b.f. örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 63-79.
- Sevimli, S. (2006). *Hizmet sektöründe kalite ve hizmet kalitesi ölçümü üzerine bir uygulama*. (Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Üretim Yönetimi ve Endüstri İşletmeciliği Tezli Yüksek Lisans Programı, İzmir.
- Sultan, P. & Wong, H. Y. (2014). An integrated-process model of service quality, institutional brand and behavioural intentions: The case of a university. *Managing Service Quality*, 24(5), 487–521.
- Şener, O. A. ve İmamoğlu, O. (2019). Türkiye’de spor alanına özgü üniversitelerin önemi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 1028-1055. <https://doi.org/10.26466/opus.571605>
- Tsinidou, M., Gerogiannis, V. & Fitsilis, P. (2010). Evaluation of the factors that determine qualityin higher education: An empirical study. *Quality Assurance in Education*, 18(3), 227–244. <https://doi.org/10.1108/09684881011058669>
- Utkuğ, Z. (2006). Konutta kalite kavramı ve yapı hasarları. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 21(2), 25-33.

- Yanık M., Sunay H. (2007). Beden eğitimi ve spor yüksekokullarının toplam kalite yönetimi bakımından öğretim elemanı ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. 4. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Poster Bildiri ile katılım, Bildiri Kitabı, s.180, Antalya.
- Yanık, M. (2007). *Beden eğitimi ve spor yüksekokullarının toplam kalite yönetimi bakımından öğretim elemanı ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldız, S. M. (2006). Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında algılanan hizmet kalitesi düzeyini ölçmeye yönelik kalite ölçeği. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(4), 69-80.
- Yılmaz, D. V. (2019). HESQUAL-Yükseköğretim hizmet kalitesi ölçeğinin Türkçeye uyarlaması: Geçerlilik ve güvenirlik analizi. *Turkish Studies Research Article International Balkan University*, 14(2), 899-917.
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14875>
- Yılmaz, V., Filiz, Z. ve Yaprak, B. (2007). servqual yöntemiyle yükseköğretimde hizmet kalitesinin ölçülmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1). 299-3116.
- Yousapronpaiboon, K. (2014). SERVQUAL: Measuring higher education service quality in Thailand. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 1088-1095.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.350>

Satranç Sporcularının Satranç Hakkındaki Görüşleri: Nitel Araştırma

Sermin AĞRALI ERMİŞ¹

Gamze AKYOL²

Öz

Zihinsel becerinin ön plana çıktığı satranç sporunda oyuncular hem kendi hem de rakibinin hamlelerini tahmin ederek başarı elde etmeyi amaçlamaktadırlar. Bunun yanı sıra turnuva boyunca adaptasyonu ve dayanıklılığı sürdürmek için fiziksel uygunluk düzeyi de satranç sporcuları için önem arz etmektedir. Bunların dışında eğitim, duygu kontrolü ve öngörü faktöründe satrancın önemli bileşeni olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla satranç sporcularının psikolojik ve fiziksel özellikleri dikkat çeken bir durumdur. Buradan hareketle 2022 Türkiye Üniversitelerarası Satranç Turnuvasına katılan 26 profesyonel satranç sporcusu ile yapılan bu çalışmada çeşitli yapılandırılmış sorular yardımıyla oyuncuların psikolojik ve fiziksel özelliklerinin nitel veri yöntemlerinden olgubilim deseni ile incelenmesi amaçlanmıştır. Veriler önceden hazırlanmış soruların gönüllü katılımcılarla yapılan odak grup görüşmeleri sırasındaki cevaplarının ses kaydı alınması yolu ile elde edilmiştir. Veri analizi için 3 uzman 1 bilirkişi dahil olmuş ve tüm verilere yani katılımcılara kod [Kn] verilmiştir. Toplam 5 sorunun her biri kendi içinde tematik içerik analizi yapılarak kategoriler altında incelenerek yorumlanmıştır. Sonuçlar satrancın eğitim ile hem engelleyici hem de destekleyici bir ilişkisi olduğu, müsabakalar anında tüm spor branşları gibi çeşitli duyguların aynı anda yaşanabildiği yönünde şekillenirken diğer ilişkilendirilen değişkenlerle de ayrıntılı olarak yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Satranç, Nitel Araştırma, Fiziksel Uygunluk, Problem Çözme

Views of Chess Players About Chess: Qualitative Research

Abstract

In the sport of chess, where mental skill comes to the fore, players aim to achieve success by predicting both their own and their opponent's moves. In addition, the level of physical fitness is important for chess players to maintain adaptation and endurance throughout the tournament. Apart from these, it is thought that education, emotion control and foresight factor are important components of chess. Therefore, the psychological and physical characteristics of chess players are remarkable. From this point of view, in this study, which was conducted with 26 professional chess players participating in the 2022 Turkey Interuniversity Chess Tournament, it was aimed to examine the psychological and physical characteristics of the players with the help of various structured questions, with the phenomenology pattern, which is one of the qualitative data methods. The data were obtained by recording the answers to the pre-prepared questions during the focus group discussions with the volunteer participants. For data analysis, 3 experts and 1 expert were included and code [Kn] was given to all data. Each of the 6 questions in total was analyzed and interpreted under categories by making thematic content analysis within itself. The results show that chess has both a preventive and supportive relationship with education, and various emotions can be experienced at the same time, just like all sports branches, during competitions.

Keywords: Chess, Qualitative Research, Physical Fitness, Problem Solving

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aydın-Türkiye. s.agrali.ermis@adu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9653-233X>

² Sorumlu Yazar: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aydın-Türkiye. gamz.akyoll@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9266-2516>

GİRİŞ

Satranç tarihi çok eskilere dayanan, milletler arasında birçok etkileşime bağlı yayılarak dünyada tanınan çok disiplinli ve uzmanlık gerektiren bir uğraştır. Günümüze kadar olan süreçte çeşitli değişikliklere uğramasıyla (taşların hareketlerindeki değişimler, satranç saatlerinin kullanımı vs.) modernize olmuştur ve Dünya Satranç Federasyonu'nun(FIDE) kurulmasıyla en önemli ilerlemeleri kaydetmiştir. Şu an çağımızın gelişimlerinden de etkilenecek çeşitli sanal platformlarda milyonlara hitap eden hem zihinsel ve fiziksel çaba gerektiren bir uğraş hem de kitlesel seyir aracıdır. Bunların yanı sıra kişisel gelişim, eğitim öğretim çıktıları ya da sosyal hayatta karşılaşılabilecek problemlere hızlı çözüm bulma gibi bireyi çok yönden geliştiren etkilerinin de büyük kitlelere hitap etmesi satranç sporunun ilgi odağı olmasını sağlamaktadır. Buradan hareketle satrancın bireye olan etkilerine de değinmek kaçınılmaz olacaktır. Satranç (Gobet ve Campitelli, (2022);

-Bireyin dikkat/odaklanma kabiliyetini artırarak, konsantrasyon hakimiyetini geliştirir,

-Satranç oyunun ana bileşeni olan "zaman" faktörünün sosyal hayata yansımaları olarak bireylerin zaman yönetimi konusunda başarılı olmalarını sağlar,

-Başarıya götüren hamleleri oyun ve antrenman sırasında düşünerek hareket etmek bireyin planlama ya da durumlar karşısındaki ön görüş kabiliyetini artırır,

-Rakiple yakın mesafede olmak, hamlelerini tahmin etmek ya da kendi hamlesi hakkında derinlemesine düşünme gerekliliğinden dolayı olaylara karşı şüpheli yaklaşımı artırarak bireyi aktif düşünme sürecine iter ve ezberlenmiş davranışlardan uzaklaştırır,

-Hareketler ve hamlelerin zihinde imgelemesi hem antrenman hem de turnuva esnasında büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla sürekli ileri hamleleri zihninde canlandıran bireyin yaratıcı düşünme becerileri gelişecektir.

Birey için bu kadar önemli kazanımları olan satranç nedir?

Satranç; akıl yürütme, uzun süreli hafıza ve kapsamlı bilgi birikimi gibi bilişsel yeteneklerin, irade gücü ve motivasyon gibi faktörlerle yoğun bir yönetimi (Blanch ve Llavera, 2021) olarak açıklanabilirken, performans dayalı olmasından (Pluss ve diğerleri, 2019) dolayı da iki rakipten oluşan bir spor branşı (Aktitiz ve diğerleri, 2021) olarak tanımlanabilir. Chassy ve Gobet (2015)'e göre ise satranç; Rakiplerin her birinde 16 satranç taşı olan ve büyük kare alan içinde toplam 64 adet küçük siyah beyaz karelerin bulunduğu satranç tahtası ile oynanan zihinsel bir spordur. Tanımlarda genellikle satrancın bilişsel bir spor türü olduğu üzerinde durulduğu görülmektedir oysa satranç sporcularının 3-4 saat üzerine çıkabilecek uzunlukta olan turnuvalarda fiziksel aktivite düzeylerinin önem arz etmesi de hem zihinsel hem de fiziksel bir strateji sporu olmasından kaynaklanmaktadır.

Literatür incelendiğinde çeşitli spor branşları ve yaş grupları üzerinde yapılan birçok fiziksel aktivite düzeyi ile ilgili araştırmaya ulaşılabilmektedir (Ölçücü ve diğerleri, 2015; Çelik ve diğerleri, 2015; Elmas ve diğerleri, 2021; Rodoplu, 2021). Satranç üzerinden ilişkilendirildiğinde ise yapılan çalışmalar incelendiğinde satranç sporcularının uzun süren antrenman ve turnuva esnasındaki hareketsiz oturma koşulları sebebiyle daha yüksek vücut yağ kütlesi, daha düşük kas kütlesine sahip (Oliveros ve diğerleri, 2014) olabileceği bulgularından dolayı fiziksel aktivite düzeylerinin de performanslarına negatif etki edeceği düşünülmektedir. Çünkü uzun süreli zihinsel ve fiziksel bir performans sergilemek için yeterli fiziksel aktivite düzeyine sahip olmak gerekmektedir. Bireyin fiziksel aktivite düzeyinin yeterli düzeyde olması enerji harcama kapasitesinin de sağlıklı işleyişiyle doğrudan ilişkilidir. Bunun yanı sıra satranç ve dama gibi zihinsel yüklenme sporlarının da oturarak oynanmasına karşın önemli ölçüde kalori harcadığına (Troubat ve diğerleri, 2008) kanıt olan çalışmalar bulunmaktadır.

Bunların yanı sıra satrancın derin bilişsel süreçler içeren bir spor branşı olmasından

dolayı sporcunun stres, gerilim, heyecan gibi duyguları (Fuentes-Garcia ve diğerleri, 2019) aynı anda yaşaması sporcu psikoloji üzerinde de göz ardı edilemez bir yeri olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda satranç oynamak eleştirel düşünme, problem çözme (Manak, 2007), odaklanma ve plan kurma becerilerini geliştirerek özellikle matematiksel yeteneği artıran bir spor olmasından dolayı eğitimde önemli bir öğrenme aracı olarak görülebilir. Öğrenmenin beyinde gerçekleştiği düşünüldüğünde satranç sporcusunun eğitim faaliyetlerine de olumlu etkileri olacağı yorumu yapılabilir. Yine Yaman (2022)'nin yapmış olduğu araştırmada satranç oynamaya başlayan çocukların derse olan ilgisizliğinin %60 oranında azaldığı gösteren sonuçlar satranç ve eğitim arasındaki ilişkiyi açıklar niteliktedir. Satranç sporu için diğer önemli unsurda planlama ya da tahmin yürütme/öngörüdür. Sporcunun amaca ulaşmak için hangi yolu kullanacağını belirleyip karar vermesi gerekmektedir bunu da ancak hedefe yönelik bir bilişsel davranışla sağlayabilir yani öngörü. Maas ve Wagenmakers (2005)'e bunu taktiksel yeti olarak adlandırmaktadır. Taktiksel yetide oyuncunun kendi hamlesi ve karşıt hamleler somut olarak hesaplanmalıdır yani burada öngörünün önemine vurgu yapılmaktadır (Aydın, 2017).

Sonuç olarak baktığımızda satranç oyunu, çeşitli bilişsel ve fiziksel fonksiyonların birlikte kullanılması ve bu fonksiyonların kontrol edilmesi ile başarıya götürecek bir strateji sporudur. Literatür göz önünde alındığında satrancın eğitimle, duygularla, bilişsel ve fiziksel aktivitelerle olan ilişki yönü sporcunun gündelik yaşam ve müsabaka anını etkiler nitelikte olabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla profesyonel düzeyde satrancın içinde olan bireylerin sıralanan değişkenler üzerindeki düşünceleri önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada profesyonel satranç sporcularının, branşa dair önemli olduğu düşünülen ve performansa doğrudan etkisi olan fiziksel aktivite düzeyi ile stres gibi durumlara dair düşüncelerinin öğrenilerek analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra satranç ve eğitim arasındaki ilişkiyi de

odaklanılmıştır. Araştırmaya yalnızca profesyonel sporcuların dahil edilmesi çalışmanın sınırlılığıdır ve benzer bir çalışma olmamasından dolayı araştırma bulgularının alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Çalışmada araştırma yöntemi olarak nitel yöntemlerden fenomenoloji (Olgubilim) deseni kullanılmıştır. Olgubilim, bize tamamen yabancı olmayan ama aynı zamanda tam anlamıyla da anlamlandıramadığımız olguları araştırmaya yardım eden nitel araştırma desenidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.69). Bu araştırmada olgubilim deseni kullanılmasının nedeni, araştırmacıların ulaştığı açıklama ve görüşleri teyit ettirme fırsatı olmasındandır. Bu çalışma Helsinki Bildirgesi ile uyumludur. Araştırma Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları etik kurulundan (01/06/2022 tarih ve 31906847/050.04-08-106 sayı) onaylıdır.

Çalışma Grubu

Bu çalışma 2021-2022 yılı Üniversiteler Arası Satranç Turnuvası'na katılan 26 gönüllü profesyonel satranç sporcusu ile yapılmıştır. Katılımcı özelliklerinin belirlenmesinde ölçüt örneklem türü kullanılmıştır.

Tablo 2' de çalışmaya gönüllü olarak katılan profesyonel satranç sporcularının çeşitli demografik özellikleri frekans (f) ve yüzde (%) değerleri ile birlikte verilmiştir. Araştırmaya çoğunluğu erkek olan toplam 26 profesyonel satranç sporcusu katılmıştır. Bunlardan 22 (%84,6) kişi erkek, 4 (15,4) kişi kadındır. Gelir düzeyi değişkeninde düşük düzeyde bulunan sporcu bulunmazken, tamamına yakını yani 25 (%96,2) kişi orta düzey gelirden 1 (%3,8) kişi ise yüksek gelir düzeyine sahiptir. Akademik kariyer hedefi olarak katılımcılardan 11 (%42,3) kişi lisans düzeyinde eğitimi yeterli görürken, 15 (%57,7) kişi lisansüstü eğitim düzeyini gerekli bulmaktadır. Son olarak profesyonel satranç sporcularının fiziksel aktivite

düzeyleri ise; 5 (%19,2) kişi düşük düzey, 15 (%57,7) kişi orta düzey ve 6 (%23,1) kişinin

yüksek aktivite düzeyinde olduğu görülmektedir

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken		f	%
Cinsiyetiniz	Kadın	4	15,4
	Erkek	22	84,6
Aile Gelir Düzeyi	Düşük Düzey	-	-
	Orta Düzey	25	96,2
	Yüksek Düzey	1	3,8
Akademik Kariyer Hedefiniz	Lisans Düzeyi Yeterli	11	42,3
	Lisansüstü Düzeyi Gerekli	15	57,7
Fiziksel Aktivite Düzeyi	Düşük Düzey	5	19,2
	Orta Düzey	15	57,7
	Yüksek Düzey	6	23,1

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgiler anketi ve yapılandırılmış görüşme formu yaklaşımı kullanılmıştır. Bu veri toplama aracının tercih edilmesi daha önceden belirlenmiş aynı soruların farklı insanlara sorulması yoluyla (Patton, 1987, s. 111) belirlenen sorulara yeterli cevap alınmadığı zamanlarda ek sorular ekleyerek durumun derinlemesine öğrenilmesindedir. Yapılandırılmış görüşme formundaki sorular ilgili konudaki literatür taraması ve satranç sporcularına dair gözlemler sonucunda oluşturulmuş olup, üzerinde durulacak konularda 12 maddeden oluşan bir soru havuzu oluşturulmasından sonra uzman görüşü alınarak çalışmanın amacına hizmet eden soruların düzenlenmesi ve belirlenmesi ile kararlaştırılmıştır. Soruların dilbilimsel geçerliliği ise örnek teşkil edecek farklı bireyler üzerinde denenmiş ve soruların açıkça anlaşılabilir olduğu kanısına varılmıştır. Sonrasında araştırma için uygun görülen sorular amaçlı örnekleme göre seçilmiş gönüllü katılımcılara odak grup görüşmesi sırasında yönlendirilmiş ve cevapları izinleri alınarak ses kaydı alınmıştır.

Profesyonel satranç sporcularına yönlendirilen araştırma soruları.

1. Satranç oynamanın öngörü üzerine etkisi var mıdır (evet-hayır)? Varsa nasıl ya da nedir?
2. Satranç ve eğitimi nasıl ilişkilendirirsiniz?
3. Sizce sporcunun fiziksel aktivite düzeyi satranç üzerinde etkili ve önemli mi? Açıklayınız.
4. Kazanım ve kayıplarda yaşadığımız his yoğunluğu ne kadar? Soruya cevap olarak verdiğiniz yoğunluk derecenizin nedenini açıklayınız
5. Turnuva sürecindeki psikolojik durumunuzu nasıl tarif edersiniz? (stresli, kaygılı, panik, sakin, umursamaz vs.) (kendinizi en iyi ifade eden kelimelerle açıklayınız).

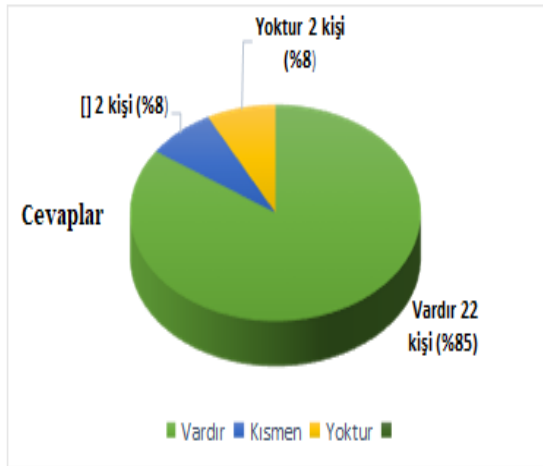
Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırma deseninde kesin bir güvenilirlik ve geçerlikten bahsetmek mümkün değildir (Guba ve Lincoln, 1994; Shenton, 2004) ancak kabul edilebilir bir çalışmada güvenilirlik için araştırmacının hem veri toplama hem analiz hemde yorumlama sürecinde tutarlı olması gerekmektedir. Geçerlik ise araştırma verileri üzerinde farklı uzmanların yorumları

ve çıkarımlarına yer verilerek artırılabilir (Silverman, 2016; Baltacı, 2019). Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik sağlayıcısı olarak birçok araştırmacı formül geliştirmişlerdir. Bu çalışmada Miles ve Huberman (1994) geçerlik güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Bu formül; $Güvenirlik = \frac{Onaylanan\ Veri\ Sayısı}{Toplam\ Veri\ Sayısı} \times 100$ şeklindedir. Araştırma Güvenirliği = $\frac{26}{26} \times 100 = 100$ bulundu.

BULGULAR

Bu bölümde profesyonel satranç sporcularından araştırmaya yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Şekil 1. Satranç oynamanın öngörü üzerindeki etkisi

Verilerin Analizi

Verilerin analizi 3 uzman ve 1 farklı bilirkişi (milli satranç antrenörü) tarafından yapılmıştır. Elde edilen tüm veriler önce [Kn] şeklinde kodlanmıştır ve her soru için tematik içerik analizi yapılarak uygun görülen kategori ve alt kategorilere ayrılmıştır. Kategorilere kanıt niteliği taşıması adına her kategori için örnek bir katılımcı söylemi yine tablolara dahil edilmiştir. Elde edilen tüm veriler çalışma kapsamına uygun olduğu için kullanıma uygun görülmeyen hiçbir veri olmamıştır.

Tablo 2’de “Satranç oynamanın öngörü üzerine etkisi var mıdır? Varsa nedir?” Sorusuna yönelik tematik kodlama ve içerik analizi frekans figürü ile birlikte desteklenerek verilmiştir. Satranç ve öngörü teması atında, satranç ve öngörü üzerine 4 (dört) ayrı kategori belirlenmiş ve katılımcı söylemleri eklenmiştir. Kategoriler sırasıyla satrancın öngörü üzerindeki etkisinin risk ve olasılık hesaplama, farkındalık bilinci geliştirme, zihinsel beceri yeteneği artırma ve herhangi bir etkisi olmaması çerçevesinde incelenmiştir ve pozitif yönlerini analiz edebileceği bir zihinsel alışkanlık kazandırdığı yorumu yapılabilmektedir. Bulgulara göre profesyonel satranç sporcularına, branşlarının hayatın bütünü düşünüldüğünde ileri dönük düşünme, olasılıkları kontrol etme, problem çözme becerisi kazanma ya da problemleri önceden tahmin etme ve hazırlıklı olma gibi katkıları olduğu söylenebilir (Tablo 2).

Tablo 2. Satranç Oynamanın Öngörü Üzerine Etkisi Var midir? Varsa nedir? Sorusu İçerik Analizi

Soru No:	Tema	Kategori	Örnek ifade
1	Satranç ve Öngörü	Risk ve olasılık Hesaplama (10)	K10-Var, günlük hayatımda planlama yaparken veya ciddi bir karar vermeden önce derinlemesine düşünmeme yardımcı oluyor.
		Farkındalık bilinci (6)	K16-Evet. Daha detaylı düşünmemi ve farkındalığımı arttırdığını düşünüyorum.
		Zihinsel beceri yeteneğini artırma (6)	K20-Beyin aktivitelerini çok ilerlettiğini düşünüyorum
		Etkisi yok/ kısmen (4)	K25- Herhangi bir etkisi yok

Tablo 3. Satranç ve Eğitimi Nasıl İlişkilendirirsiniz? Sorusunun İçerik Analizi.

Soru No:	Tema	Kategori	Örnek ifade
2	Satranç ve Eğitim	Kariyer hedefinde aksama (6)	K4-Satranç öğreniminin eğitim hayatına olumlu etkisi çok fazla fakat turnuvalara gidildiği ve dersler kaçırıldığı takdirde olumsuz etkileyebilir.
		Başarılı kariyer için destekleyici etki (20)	K5- satranç en çok analitik düşünmeyi geliştiren bir spordur. Analitik düşünmenin ise eğitime katkısı büyüktür.

Tablo 3.'te "Satranç ve Eğitimi nasıl ilişkilendirirsiniz?" Sorusuna yönelik tematik kodlama ve içerik analizi verilmiştir. Satranç ve eğitim teması 2(iki) ayrı kategoriye ayrılmış ve katılımcı söylemleri eklenmiştir. Kategoriler sırasıyla kariyer hedefinde aksama ve başarılı kariyer için destekleyici

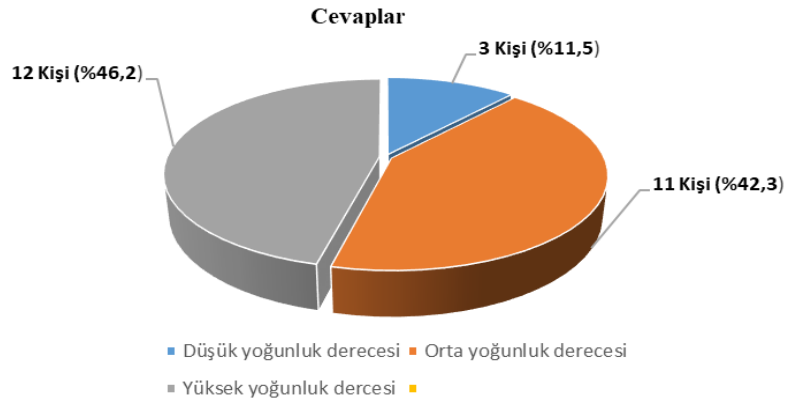
etki çerçevesinde incelenmiştir. Sonuç olarak katılımcıların kariyer hedefinde satrancın destekleyici etkisi daha yüksek katılımcı oranıyla karşımıza çıkarken, kariyer hedefinde aksama ile ilişkilendirenlerde bulunmaktadır. Bu durum çalışma grubunun profesyonel düzeyde satranç sporcusu olmasından kaynaklanabilir.

Tablo 4. 'te "sizce sporcunun fiziksel aktivite düzeyi satranç üzerinde etkili ve önemli mi?" Sorusuna yönelik tematik kodlama ve içerik analizi bulunmaktadır. Sporcunun fiziksel aktive düzeyinin satranç üzerindeki etkisi satranç ve fiziksel aktivite teması altında 3(üç) ayrı kategoride incelenmiş ve katılımcı söylemleri eklenmiştir. Kategoriler sırasıyla sporcunun fiziksel aktive düzeyinin satranç

üzerindeki etkisinin kondisyon ve dayanıklılık, psikolojik iyi hal ve zihin sağlığı ve kısmen etkiler çerçevesinde incelenmiştir. Sonuç olarak katılımcıların büyük çoğunluğu kondisyon ve dayanıklılık ile ilişkilendirirken, kısmen etkilere görece daha fazla olan 4 katılımcı da psikolojik iyi hal ve zihin sağlığı ile satranç ve fiziksel aktivite düzeyi arasında ilişki kurmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Sizce Sporcunun Fiziksel Aktivite Düzeyi Satranç Üzerinde Etkili ve Önemli mi? Sorusu İçerik Analizi

Soru No	Tema	Kategori	Örnek İfade
3	Satranç ve Fiziksel Aktivite	Kondisyon ve Dayanıklılık(21)	K1-Son derece önemli. Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur. Eğer profesyonel bir satranççı olmak istiyorsak düzenli sporumuzu yapmalıyız. Çünkü profesyonel satranççıların maçlara çok uzun sürebilmekte(4-6 saat). Bundan dolayı kondisyon denen bir faktör var maçlarda. O yüzden profesyonel bir satranççı düzenli spor yapmalıdır.
		Psikolojik iyi hal ve zihin sağlığı (4)	K4-Dolaylı olarak etkili olduğuna inanıyorum, fiziksel sporlar insanın psikolojisini iyi yönde etkiliyor. Sağlam bir psikoloji de satranç oynama ve çalışma süreçleri üzerinde önemli bir etmen. K17-Etkilidir. Sağlam kafa , sağlam vücutta bulunur. M. Kemal Atatürk
		Kısmen Etkiler(1)	K21-Kısmen, dozunda fiziksel aktivitenin etkisi vardır olumlu olarak.

Şekil 2. Satranç Sporcularının Turnuva Sürecindeki His Yoğunluğu.

Tablo 5. Kazanım ve Kayıplarda Yaşadığınız His Yoğunluğu Ne Kadardır ve Bunun Nedeni Nedir? Sorusu İçerik Analizi

Soru No:	Tema	Kategori	Örnek ifade
4	Satranç ve Rekabet	Hırs ve stres ile ilişkilendirenler(11)	K20- Aşırı hırs ve kazanma arzusu.
		Kişilik ile ilişkilendirenler(4)	K19- Karakter özelliğimden dolayı
		Hayatının ayrılmak bir parçası olarak görenler (4)	K16- Satrancın hayatımın merkezinde olması
		Oyunun önemi ile ilişkilendirenler (3)	K6- Oynadığım maça ve rakibe göre değişir ama genel olarak şuan bir hedef için oynamadığımdan dolayı zevk almaya bakıyorum.
		Düşük derece duygu yoğunluğu yaşayan ya da hissiz olarak değerlendirenler (4)	K9- sadece bir maç kazansak da kaybetmem de bir sonraki maça bakarım çok bir duygu yoğunluğu yaşamam

Tablo 5.' te "Kazanım ve kayıplarda yaşadığınız his yoğunluğu ne kadardır ve bunun nedeni nedir?" Sorusuna yönelik tematik kodlama ve içerik analizi frekans figürü ile birlikte desteklenerek verilmiştir. Kazanım ve kayıplarda yaşadığımız his yoğunluğu ve bunun nedenleri satranç ve rekabet teması altında 5(beş) ayrı kategoride incelenmiş ve katılımcı söylemleri eklenmiştir. Kategoriler sırasıyla kazanım ve kayıplarda yaşadığınız his yoğunluğu ve

nedenlerini hırs ve stres ile ilişkilendirenler, kişilik ile ilişkilendirenler, hayatının ayrılmaz bir parçası olarak görenler, oyunun önemi ile ilişkilendirenler ve düşük derecede duygu yoğunluğu yaşayan ya da hissiz olarak değerlendirenler çerçevesinde incelenmiştir. Sonuç olarak katılımcıların büyük kısmı hırs ve stres ile ilişkilendirirken diğer kategorilere olan yoğunluk neredeyse eşit dağılım göstermiştir.

Tablo 6. Turnuva sürecindeki psikolojik durumunuzu nasıl tarif edersiniz? (stresli, kaygılı, panik, sakin, umursamaz vs.) Sorusu İçerik Analizi.

Soru no:	Tema	En sık Kullanılan kelimeler	Kategoriler	Alt kategoriler	Örnek ifade
5	Satranç ve Duygular	Stres (6)	Olumsuz Duygular	Stresli, kaygılı.(10)	K7- Stresli ve kaygılı
		Kaygılı(5)	Olumlu duygular	Mutlu, Huzurlu, Özgür, eğlenceli.(8)	K16- huzurlu, satranç oynayacak olmanın getirdiği mutluluk, özgür, rahat
		Mutlu(6)	Her ikisi de olanlar	Hem stresli hem sakin (8)	K24-Stresli ve mutlu
		Özgür (4)			

Tablo 6.'da "Turnuva sürecindeki psikolojik durumunuzu nasıl tarif edersiniz? (stresli, kaygılı, panik, sakin, umursamaz vs.)"

sorusuna yönelik tematik kodlama ve içerik analizi verilmiştir. Turnuva sürecindeki psikolojik durum ise içerik analizi sonrası en

sık kullanılan ifadeler satranç ve duygular teması altında kategori ve alt kategorilere ayrılmış hali ile verilmiştir. Kategorileri kanıt niteliği taşıması maksadı ile katılımcı söylemleri eklenmiştir. Kategoriler

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada profesyonel satranç sporcularının, branşa dair önemli olduğu düşünülen ve performansa doğrudan etkisi olan fiziksel aktivite düzeyi ile stres gibi durumlara dair düşüncelerinin öğrenilerek analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çoğunluğunu (%84,6) erkek sporcular oluştururken (22 kişi), kadın sporcularda katılım göstermiştir (4 kişi, %15,4). Katılımcıların gelir düzeyleri ise “düşük gelir düzeyine” sahip olan profesyonel satranç sporcusu olmadığı, “orta gelir düzeyine” tamamına yakını yani 25 kişinin (%96,2), “yüksek gelir düzeyine” ise 1 (%3,8) kişinin sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hedeflenen akademik kariyer ya da eğitim düzeyi değişkeninde ise “lisans derecesi yeterli” olarak gören 11 (%42,3) kişi, “lisansüstü düzey gerekli” gören 15 (%57,7) kişi olduğu görülmüştür. Son olarak fiziksel aktivite düzeyleri öğrenilmeye çalışıldığında 26 profesyonel sporcunun 5’i (%19,2) düşük fiziksel aktivite düzeyine, 15’i (%57,7) orta fiziksel aktivite düzeyine, 6’sının (23,1) ise yüksek fiziksel aktivite düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada satranç ile profesyonel düzeyde ilgilenen sporculara yapmış oldukları branşın öngörü üzerine etkisi olup olmadığı sorulmuştur ve elde edilen cevaplar incelendiğinde (tablo 3) sporculardan 22 ‘si (%85) “etkisi vardır” yanıtı vermiştir. İçerik analizi sonucuna göre ise satrancın hayatın bütünü düşünüldüğünde ileri dönük düşünme, olasılıkları kontrol etme, problem çözme

sırasıyla turnuva sürecindeki psikolojik durumlardan olumsuz duygular, olumlu duygular ve her ikisi de olanlar çerçevesinde incelenmiştir.

becerisi kazanma ya da problemleri önceden tahmin etme ve hazırlıklı olma gibi katkıları olduğu söylenebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde bulguları destekleyen bir çok çalışmaya rastlanmaktadır.

Gökkaya (2022) üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada satranç oynamak ile eğitim görülen bölüm ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık elde etmişlerdir. Bölüm bazında sayısal bölüm öğrencilerinin satranç oynama puanlarının daha yüksek olduğu yönündedir, bu durum matematiksel problem çözme becerilerine satrancın pozitif etki sağlamasından kaynaklanabilir. Yapılan çalışmada bölüm değişkeni ele alınmasa da satrancın problem çözme becerisine katkı sağlayacağına dair bulgularla paralellik göstermektedir. Yine liseyi yurt dışında okuyan öğrencilerin satranç oynama oranının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın iş hayatı değişkininde satranç oynamanın etkili olabileceği sonucu ise yapmış olduğumuz araştırmanın satranç ve kariyer üzerindeki etkisiyle paralel olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Çubukçu ve Kahraman (2017), okul öncesi dönemde satranç eğitimi alan ve almayan çocukların problem çözme becerilerine etkisini inceledikleri çalışmada, okul öncesi dönemde satranç öğrenen ya da oynayan çocukların diğerlerine görece problem çözme becerilerinin olumlu yönde etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Yine Sığırtmaç (2016), satranç ve yaratıcı düşünme arasındaki ilişkiyi okul öncesi dönem çocuklarda incelemiş ve aralarında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre satranç eğitimi

alan çocukların yaratıcı düşünme ve zihin test puanları daha yüksek çıkmıştır. Aydın (2015) ise satrancın analitik düşünme ve problem çözme gibi çok yönlü akademik etkileri olduğunu savunmuştur. Bu sonuçlar yapmış olduğumuz çalışmanın “zihinsel beceri gelişimi” alt kategorisi ile paralellik göstermektedir.

Araştırmanın sırasında sporculara yöneltilen sorular farklı sorulara yol açtığına satrancın hiperaktivite ya da konsantrasyon eksikliği gibi bozukluklar üzerinde etkisi olup olmadığına da değinilmiştir fakat planlanan sorular arasında olmadığından tablolastırılmamıştır. Sorulara dair cevaplar incelendiğinde ise; çoğunluğun cevaplarından yola çıkarak, satrancın bireyin kendini kontrol edebilmesi ve başarılı bir sonuç alabilmesi için oyuna odaklanması gerektiğinden dolayı konsantrasyon becerisini artırarak bozukluk derecesinde olan aktivite ve odaklanamama problemlerine çözüm olabileceği söylenebilir. Araştırma ile bağlantılı olarak Rodrigo-Yangués ve diğerleri (2020), hiperaktive bozukluğu tanısı olan bireyleri gerçekliği artırılmış sanal satranç video oyunu yoluyla rehabilite etme tasarısı olarak yaptıkları çalışmayı, Rodrigo-Yangués ve diğerleri (2021) geliştirerek tanısı koyulmuş hiperaktivite bozukluğu olan bireylere uygulamış ve kontrol grubu ile deney grubu arasında anlamlı farklılıklara ulaşmışlardır. Araştırma sonuçları hiperaktivite bozukluğu olan bireylerde sanal satranç oyunlarının bozukluğu gidermeye yardımcı olabileceği yönündedir. Buradan hareketle gerçek dünyada da oynanan satrancın belirtilen bozuklukları rehabilite edeceği yorumu yapılabilmektedir. Katılımcıların ifadeleri de bu ilişkiyi destekler niteliktedir. Yine Akar (2021), okul öncesi dönemindeki bireyler üzerinden yapmış olduğu çalışmada satranç eğitiminin dikkat gelişimine olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Diğer bir soruda ise katılımcılardan satranç ve eğitim arasındaki ilişkiyi değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcılardan 6'sı satranç sporcusu olmanın sürekli turnuvalara hazırlanmak ve müsabakalara katılmadan dolayı kariyer hedeflerini engellediğini belirtirken, 20'si bu söylemin aksine kariyer hedefleri üzerinde destekleyici bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Elde edilen veri, demografik bilgilerde ki “hedeflenen eğitim düzeyi” değişkeninde olan “lisans düzeyi yeterli ile Lisansüstü eğitim gerekli” seçeneklerinin puanlamasının yakın düzeyde olmasına açıklama getirmektedir. Literatür incelendiğinde benzer değişkenler üzerinde durulan farklı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Buradan hareketle profesyonel düzeyde satranç oynamanın farklı beşeri ve psikolojik kaynaklardan dolayı bireylerin eğitim hedefini etkileyebileceği yorumu yapılabilir.

Algılanan fiziksel aktivite düzeyinin satranç oyunu üzerinde etkisinin olup olmadığını incelemeyi amaçlayan soru da ise; fiziksel aktivite düzeyinin turnuva esnasında dayanıklılık, kondisyon ve psikolojik iyi hal kazanımları olarak kategorilere ayrılması araştırmacılar tarafından uygun görülmüştür. Bu sonuçlar katılımcıların fiziksel aktivite düzeylerinin çoğunlukla yeterli olarak algılanmasından kaynaklanabilir (tablo 2). Buna kanıt olarak [K1]- “Çünkü profesyonel satranççıların maçlara çok uzun sürebilmekte (4-6 saat). Bundan dolayı kondisyon denen bir faktör var maçlarda. O yüzden profesyonel bir satranççı düzenli spor yapmalıdır.” cevabı gösterilebilir. Literatürde satranç ve enerji harcanmasıyla ilişki (Rodoplu, 2021), satranç ile toplam bölgesel yağ kütlesi arasındaki ilişkiyi inceleyen (Aktitiz ve diğerleri, 2021) çalışmalar da mevcuttur. Yapılan araştırma sonucuyla doğrudan ilişkili olarak Formal-Urban ve diğerleri (2009), 8-19 yaş arası sadece milli ve Polonya Avrupa şampiyonasını temsil eden bireylerin yaş ve vücut yapısı ile fiziksel uygunluk düzeylerinin

satranç üzerindeki etkilerine odaklanmışlardır. Araştırmada bireylerin genç olmalarından dolayı fiziksel uygunluk düzeyleri çok iyi bulunsa da ağırlık antrenmanlarına önem vermeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak satranç performanslarını sürdürebilmek için sporcuların fiziksel uygunluk düzeylerini yeterli seviyede tutmaları önemini vurgulamışlardır. Bu sonuçlar yapmış olduğumuz araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir yani satranç sporunda fiziksel aktivite düzeyi başarı üzerinde doğrudan etkilidir yorumu yapılabilir.

Kazanım ve kayıplarda yaşanan his yoğunluğunu analiz etmeyi amaçlayan soru cevaplarında katılımcıların büyük bölümü “yüksek ve orta şiddette his yoğunluğu” yaşadığını ifade ederken, “düşük şiddette his yoğunluğu” yaşadığını belirtenler de olmuştur. Sebepleri kategorilere ayrıldığında ise şu başlıklar altında incelenmişlerdir; hırs ve stres ile ilişkilendirenler, satrancı hayatının ayrılmaz parçası olarak görenler, kişilik özelliği ile ilişkilendirenler ve turnuvanın önemine göre değişim gösterdiğini ifade edenlerdir. Buradan hareketle profesyonel satranç oyuncularının tıpkı diğer branşlar da olduğu gibi çeşitli nedenlerden dolayı rekabet duygusunu kişisel farklılıklar göstererek farklı düzeylerde yaşadığı yorumu yapılabilir. Burada stresle başa çıkma durumu da önemli bir bileşen olarak ortaya çıkmaktadır ve genel olarak ulaşılan çalışmalarda (Altınışik ve diğerleri, 2018) yaşa bağlı olarak stresle başa çıkma puanları arasında anlamlı farklılıklara ulaşıldığı görülmektedir. Yapmış olduğumuz çalışma ile literatür çıktıları paralellik göstermektedir.

Yine bununla ilintili olarak turnuva sürecindeki psikolojik durumları incelenmeye çalışıldığında satranç sporcularının en çok kullandıkları kelimeler; stresli, kaygılı, mutlu, özgür, eğlenceli ve benzeri gibi hem olumlu hem de olumsuz nitelik taşıyan duygular olmuştur. Yine bunlarında asıl nedeninin

satranç tecrübesi, sporculuk yaşı, kişilik özellikleri, turnuvanın sporcu için önem derecesi, hırs ve rekabet duygusunun yoğunluk derecesiyle ilişkili olabileceği yorumu yapılabilmektedir.

Satranç bireylerin hem kendi tahminleri hem de rakibinin tahminleri ve hamlelerine odaklanmayı gerektiren zihinsel beceri gerekliliği öne çıkan bir spor olmasının yanı sıra uzun süren turnuvalarda adaptasyon ve dayanıklılık beklentisinden dolayı da yeteri düzeyde fiziksel uygunluk gerektiren spor branşıdır. Dolayısıyla satranç sporcularının psikolojik ve fiziksel özelliklerine odaklanmak isabetli olacaktır. Buradan hareketle Satranç Turnuvasına katılan 26 profesyonel satranç sporcusu ile yapılan bu çalışmada çeşitli açık uçlu sorular yardımıyla oyuncuların psikolojik ve fiziksel özelliklerine kendi pencerelerinden bakarak yorumlanması amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; profesyonel satranç sporcuları, eğitim ve satranç ilişkisini çoğunlukla satrancın eğitimi destekleyici ve geliştirici özelliğe sahip olduğunu düşünürken yine azımsanmayacak olan kısım satrancın eğitim üzerinden engelleyici ya da geriletici bir etkiye sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu durum profesyonel düzeyde oynamalarından kaynaklı olabilir ya da yaşam standartlarının belirleyicisi olarak ilgili spor branşını meslek edindiklerinden kaynaklanabilir. Yine tüm spor branşlarında olduğu gibi satranç turnuvalarında da sporcular yoğun rekabet hissi yaşamaktadırlar ve kişilik özellikleriyle bağlantılı olarak bir turnuva içinde birçok duyguyu aynı anda yaşayabilmektedirler. Fiziksel aktivite düzeyi ve satranç, oyuncular tarafından değerlendirildiğinde uzun süren turnuvalarda kondisyon ve dayanıklılığı yeterli olan sporcuların bilişsel fonksiyonlarının daha işlevsel çalışacağı yönünde ilişkilendirilmiştir. Son olarak satranç oynamanın günlük hayatta karşılaşılan problemleri çözme ya da karşılaşılabilecek problemleri tahmin ederek hazırlık yapmak

gibi becerileri geliştireceği ve öz kontrolü artıracığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde ve elde edilen sonuçlarla karşılaştırıldığında satrancın bireyin çocukluktan itibaren bilişsel fonksiyonlara olumlu etkileri olduğu ve bunun fiziksel fonksiyonlardan ayrı düşünülmemesi gerektiği yorumu yapılabilir. Satranç oyuncularının

görece daha zeki olduğu veya akademik güdülenme düzeylerinin daha yüksek olacağı varsayımından yola çıkılan bu çalışmada sporcuların cevaplarına göre satranç daha zeki olanın değil, öngörü kabiliyeti daha iyi olan veya daha iyi gelişen bireyler oldukları yönündedir. Bu da alanyazın için önem arz eden bir çıktıdır.

Araştırmacılara öneriler;

Hiperaktivite ya da odaklanma bozukluğu tanımlı çocuklarda satrancın rehabilite etme düzeyi ayrıntılı olarak incelenebilir,

Kadın ve erkek satranç sporcularının müsabaka öncesi, sırası ve sonrasındaki duygu durumları çeşitli yollarla incelenerek karşılaştırılabilir,

Sıkça karşılaşılan bir yorum olan, satranç oynayan bireylerin zeka düzeyinin yüksek olduğu hipotezinden yola çıkılarak deney ve kontrol grupları üzerinde zeka düzeyine etkisi ya zeka düzeyinin satranca olan etkisi üzerinde durulabilir.

Yazarların Makaleye Katkı Beyanı

Fikir/Kavram: Gamze Akyol; Makale Tasarımı: Sermin Ağralı Ermiş; Danışmanlık: Sermin Ağralı Ermiş; Veri Toplama ve İşleme: Gamze Akyol; Analiz/Yorum: Gamze Akyol; Sermin Ağralı Ermiş; Literatür taraması: Gamze Akyol; Makale Yazımı: Gamze Akyol; Sermin Ağralı Ermiş; Eleştirel İnceleme: Gamze Akyol; Kaynak/Malzeme: Gamze Akyol; Sermin Ağralı Ermiş; Makale Gönderimi Sorumlu Yazar: Gamze Akyol

Çıkar Çatışması

Yazarların beyan edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek

Bu çalışmanın yapılabilmesi için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. Araştırma Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları etik kurulundan (01/06/2022 tarih ve 31906847/050.04-08-106 sayı) onaylıdır.

Hakem Değerlendirmesi

Kör hakemlik süreci sonrası yayınlanmaya uygun bulunmuş ve kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akar, T. (2021). Okul öncesi dönemde verilen satranç eğitiminin dikkat gelişimine etkisi (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).
- Aktitiz, S., Bulut, S., Atakan, M. M., Güzel, Y., Atabey, C. I., Koşar, Ş. N., Turnagöl, H. H. (2021). Satranç A Milli Oyuncularının Toplam ve Bölgesel Vücut Kompozisyonu Bileşenleri. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 49(2), 18-27.
- Altınışık, Ü., Gayretli, Z., Çelik, A. (2018). Investigation of the methods of coping with stress of university students participating in sports competitions in terms of some variables. *International Journal of Sport, Exercise and Training Sciences*, 4(Suppl. 2), 537-544.
- Aydın, M. (2015). Examining the impact of chess instruction for the visual impairment on mathematics. *Educational research and reviews*, 10(7), 907-911.
- Aydın, H. K. (2017). *Satrancın çocukların planlama ve görsel-mekansal becerilerine*

- etkileri (Doctoral dissertation, Bursa Uludag University (Turkey).
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Blanch, A., Llaveria, A. (2021). Satranç becerisinde yetenek ve yetenek dışı özellikler. *Kişilik ve Bireysel Farklılıklar*, 179, 110909.
- Chassy, P., Gobet, F. (2015). Risk taking in adversarial situations: Civilization differences in chess experts. *Cognition*, 36.
- Çubukçu, A., Bağçeli, K.P. (2018). Okulöncesi Dönem Çocuklarının Problem Çözme Becerilerinin Satranç Eğitimi Alma Durumlarına Göre İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43 (43) , 51-61
- Fornal-Urban, A., Keska, A., Dobosz, J., Nowacka-Dobosz, S. (2009). Physical fitness in relation to age and body build of young chess players. *Pediatric endocrinology, diabetes, and metabolism*, 15(3), 177-182.
- Fuentes-García J.P., Villafaina, S., Mateo, D.C., Vega ,R., Olivares, P.R., Suárez, V.J.C. (2019). Differences Between High vs. Low Performance Chess Players in Heart Rate Variability During Chess Problems, *Front Psychology*, 10(409), doi: 10.3389/fpsyg.2019.00409
- Gobet, F., Campitelli, G. (2002). *Intelligence and chess*. In J. Retschitzki, R. HaddadZubel, (Eds.). *Step by step*. Proceedings of the 4th Colloquium "Board Games in Academia", pp. 103-112. Fribourg: Editions Universitaires.
- Gökkaya, M.B. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Satranç Oynama Oranı, Satranca Başlama Yaşı ile Cinsiyet, Eğitim Görülen Bölüm ve Bölge İlişkisinin Değerlendirilmesi. *Aksaray University Journal of Sport and Health Researches*, 3(1), 79-91.
- Guba, E. G. Lincoln, Y. S. (1994). *Competing paradigms in qualitative research*. Handbook of qualitative research, 2(105), 163-194.
- Manak, S. (2007). "İlköğretim Okullarında Uygulamaya Konulan Seçmeli Satranç Dersi Programının İncelenmesi (Kütahya İli Örneği)", Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Miles, M. B. Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. New York: Sage Publications, Inc.
- Patton, M.Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA: Sage.
- Pluss, M.A., Bennett, K.J.M., Novak, A.R., Panchuk, D., Coutts, A.J., Franssen, J. (2019). Esports: The Chess of the 21st Century. *Front Psychol*. 10:156.
- Rodoplu, C. (2021). Satranç oyuncularının müsabaka ve fiziksel aktivite kalp atım hızı değişkenliği ile enerji harcamasının non-invazif olarak incelenmesi (Doctoral dissertation, Bursa Uludag University (Turkey).
- Rodrigo-Yanguas, M., Martin-Moratinos, M., Gonzalez-Tardon, C., Blasco-Fontecilla, H. (2020). Virtual reality and chess. A video game for cognitive training in patients with ADHD. In: CEUR Workshop Proc. 2020 Presented at: VI Congreso de la Sociedad Española para las Ciencias del Videjuego; October 7-8, Madrid, Spain p. 205-215 URL:
- Rodrigo-Yanguas, M., Martin-Moratinos, M., Menendez-Garcia, A., Gonzalez-Tardon, C., Royuela, A., & Blasco-Fontecilla, H. (2021). A Virtual Reality Game (The Secret Trail of Moon) for Treating Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder: Development and Usability Study. *JMIR Serious Games*, 9(3), e26824.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 22(2), 63-75.
- Silverman, D. (2016). *Qualitative research*. Sage.
- Troubat, N., Fargeas-Gluck, M., Tulppo, M., Dugue, B. (2008). The Stress Of Chess Players As A Model To Study The Effects Of Psychological Stimuli On Physiological Responses: An Example of Substrate Oxidation and Heart Rate Variability in Man. *European journal of applied physiology*, 105(3), 343-9.
- Oliveros, E., Somers, V.K., Sochor, O., Goel, K., Lopez-Jimenez, F. (2014). The concept of normal weight obesity. *Prog Cardiovasc Dis*. 56(4):426-33
- Ölçücü, B., Vatansever, Ş., Özcan, G., Çelik, A. Paktaş, Y. (2015). Üniversite Öğrencilerinde Fiziksel Aktivite Düzeyi İle Depresyon ve Anksiyete İlişkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (4), 294-303.

- Sığırtmaç, A. (2016). An investigation on the effectiveness of chess training on creativity and theory of mind development at early childhood. *Academic Journals*, 11(11), 1056- 1063.
- Van Der Maas Han, T.J. Wagenmakers Eric-Jan, “A Psychometric Analysis of Chess Expertise”, *The American Journal of Psychology*, C.CXVIII, S.1, 2005, ss.29-60.
- Yaman, B. (2022). Satrancın Akademik Başarıya Etkisi (Doküman İncelemesi). *Journal*,(e-ISSN, 7(38), 684-691.
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Futbolda Uluslararası Kulüp Organizasyonlarında İç Saha Avantajı: UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi 2021-2022 Sezonu Örneği

Erdal ARI¹

Necdet APAYDIN²

Alparslan İNCE³

Öz

Bu çalışmanın amacı 2021-2022 futbol sezonunda UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi, Konferans Ligi organizasyonlarında oynanan grup müsabakalarında iç saha avantajını incelemektir. UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi'nin her biri için 8 grupta 32 takım olmak üzere toplam 96 takım incelenmiştir. Takımlar grup sıralamalarına göre dört kategoriye (birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sıra) ayrılmıştır. Her bir organizasyondaki takımların attığı ve yediği gol sayısı grup sıralamasına göre incelenmiştir. Atılan ve yenilen gol sayısının grup sıralamaları arasındaki ve iç ve dış saha müsabakaları arasındaki farklılığı, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve ilişkili örneklemeler için T-testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, grup lideri olan takımların grup sonuncusu olan takımlara göre iç saha müsabakalarında daha fazla sayıda gol attığı belirlenmiştir ($p<0.05$). Ayrıca, grup lideri olan takımların grup sonuncusu olan takımlara göre UEFA Konferans Ligi hariç olmak üzere diğer organizasyonların iç saha müsabakalarında daha az gol yediği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Tüm organizasyonlarda, grup ikincisi olan takımların dış saha müsabakalarına oranla iç saha müsabakalarında daha fazla sayıda gol atıp, daha az sayıda gol yediği belirlenmiştir ($p<0.05$). Sonuç olarak, UEFA kulüp organizasyonlarında iç saha performansının grup sıralaması bakımından ayırt edici bir faktör olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: UEFA, Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi, Gol Sayısı, İç Saha Avantajı

Home Advantage in International Club Organizations in Football: The Case of the UEFA Champions League, Europa League and Conference League 2021-2022 Season

Abstract

The aim of this study was to examine the home advantage in the group matches played in UEFA Champions League, Europa League, Conference League organizations in the 2021-2022 football season. A total of 96 teams were examined, including 32 teams in 8 groups for each of the UEFA Champions League, Europa League and Conference League. The teams were divided into four categories (first, second, third and fourth

¹ Sorumlu Yazar: Ordu Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ordu-Türkiye. arierdal@hotmail.com <https://orcid.org/0000-0003-1348-7930>

² Ordu Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ordu-Türkiye. necdetapaydin@odu.edu.tr <https://orcid.org/0000-0002-8930-3205>

³ Ordu Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ordu-Türkiye. ftbesyo@hotmail.com <https://orcid.org/0000-0003-1617-4809>

Atıf/Citation: Ari, E., Apaydin, N., İnce, A. (2022). Futbolda Uluslararası Kulüp Organizasyonlarında İç Saha Avantajı: UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi 2021-2022 Sezonu Örneği. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 118-129. DOI: 10.32706/tusbid.1181557

Geliş Tarihi: 28.09.2022

Kabul Tarihi: 21.12.2022

Türkiye Spor Bilimleri Dergisi

rank) according to their group ranking. The number of goals scored and conceded by teams in each organization was examined according to their group ranking. The difference in the number of goals scored and conceded between group rankings and between home and away matches was examined by one-way variance analysis (ANOVA) and paired samples T-test. According to the analysis results, it was determined that the teams that were the group leaders scored more goals at home matches than the teams that were the last in the groups ($p<0.05$). Also, it was found that the teams that were the group leaders conceded fewer goals in the home matches of other organizations, with the exception of the UEFA Conference League, than the teams that were the last in the groups ($p<0.05$). In all organizations, it was determined that the teams that finished second in the groups scored more goals and conceded fewer goals in home matches than in away matches ($p<0.05$). Consequently, it might be said that in UEFA club organizations, home performance was a distinguishing factor in terms of group ranking.

Keywords: UEFA, Champions League, Europa League, Number of Goals, Home Advantage

GİRİŞ

Futbol, en popüler takım sporlarından biridir. Dünya çapında milyonlarca insan tarafından ilgiyle takip edilen futbol, popüler bir spor olmasının yanında devasa bütçelere sahip takımların mücadele ettiği büyük bir sektör halini almıştır. 1952 yılında kurulmuş olan Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA), kulüp ve ülke takımları düzeyinde Avrupa'da futbolu idare eden en üst kuruluştur (Devecioğlu, Çoban ve Karakaya, 2014). UEFA uluslararası düzeyde üye ülkelerin kulüp takımlarını ve ulusal takımlarını kapsayan organizasyonlar düzenlemektedir. UEFA'nın düzenlemekte olduğu ve üye ülkelerin kulüp takımlarının katıldığı organizasyonlar, Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi'nden oluşmaktadır. UEFA'nın ilk olarak 1955-1956 futbol sezonunda Şampiyon Kulüpler Kupası adıyla düzenlediği ve 1992-1993 futbol sezonundan itibaren Şampiyonlar Ligi ismi ile düzenlenmeye başladığı organizasyon, kulüpler düzeyindeki en üst organizasyondur (Taşkın ve Eren, 2016). Şampiyonlar Ligi'ne UEFA'ya üye ülkelerin yerel liglerinde şampiyon olan takımlar katılırken, UEFA'nın belirlediği üye ülkelerin başarı sıralamasına bağlı olarak yerel ligleri ikinci, üçüncü ve dördüncü sırada tamamlayan takımlar da organizasyonda yer alabilmektedir. 1971-1972 sezonundan itibaren UEFA Kupası adıyla düzenlenen ve 2009-2010 sezonundan itibaren Avrupa Ligi ismiyle organize edilen turnuva ise, UEFA'nın kulüpler düzeyindeki ikinci büyük organizasyonu niteliğindedir. Ülke puanına bağlı olarak belirlenen katılım kontenjanı doğrultusunda, üye ülkelerin

kulüpleri yerel ligdeki sıralamalarına göre UEFA Avrupa Ligi'ne katılırken, üye ülkelerin federasyon kupasını kazanan takımları da bu turnuvaya katılım hakkı kazanmaktadır. 2021-2022 sezonundan itibaren düzenlenmeye başlayan UEFA Konferans Ligi, Avrupa Ligi'nden sonra gelen organizasyon olarak ifade edilmektedir. UEFA'nın üye ülkelere ait daha fazla sayıda kulüp takımının katılımını sağlamak ve organizasyon çeşitliliğini arttırmak için düzenlediği turnuvaya, kulüpler diğer organizasyonlara benzer şekilde UEFA ülke puan sıralaması doğrultusunda kendi ligindeki sıralamalarına göre katılım göstermektedir. 2021-2022 futbol sezonunda üç organizasyonda da grup aşaması, dörder takımdan oluşan sekiz grupta toplam 32 takımdan oluşturulmuş olup, grup aşaması sonrasında çift maç üzerinden yapılan elemeler sonrasında tarafsız sahada oynanan final müsabakası ile turnuvaların şampiyonları belirlenmiştir.

Futbol konfederasyonlarının düzenlediği organizasyonlar ile kulüplerin yayın, sponsorluk, isim hakkı, ürün satışı ve müsabaka gişe hasılatı gelirleri artış göstermiştir. Ayrıca, gıda, giyim, hizmet gibi birçok sektörle de etkileşim içinde bulunması futbolu ekonomik büyüklüğü yüksek bir sektör haline getirmiştir (Saatçioğlu ve Çakmak, 2019). Büyük gelir kaynaklarına sahip futbol sektöründe, oyuncu ve takım performanslarını etkileyen faktörler daha da önem kazanmaktadır. Futbolda

oyuncu ve takım performansının yükseltilmesi için, müsabaka analizinden sıklıkla

incelenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

faidalanılmaktadır. Müsabaka analizi, antrenörlerin kendi takımlarının ve rakip takımların avantajlı ve dezavantajlı yönlerini görmelerine imkân sağlamaktadır. Müsabaka analizi antrenman planlamasının en uygun şekilde yapılmasına ve saha performansının yükseltilmesine olanak sağlayan veriler sunmaktadır (Göral ve Saygın, 2012). Analiz verileri, müsabakanın teknik ve taktik açıdan değerlendirilmesinin yanı sıra, oyuncu ve gol analizinin yapılabilmesine de olanak sağlamaktadır.

Futbol, rakipten daha fazla gol atıp, daha az gol yiyerek müsabakayı kazanma amacı taşıyan bir oyundur (İmamoğlu, Çebi ve Kabadayı, 2007). Futbolda gol, takımların hücum gücünün etkinliğini ortaya koyan en önemli parametredir. Takımların attığı gol sayısı hücum oyunu hakkında bilgi verebilirken, yenilen gol sayısı ise savunma performansı ile ilgili önemli veriler ortaya koyabilmektedir. Özellikle takımların kendi sahasında (iç sahada) ve rakip takımın sahasında (dış sahada) oynadığı müsabakalarda attığı ve yediği gollerin sayısı, takımların iç ve dış sahadaki savunma ve hücum performansı hakkında önemli bilgiler verebilir. Antrenörler takımlarının iç ve dış sahada oynayacakları müsabakalara özgü taktikler geliştirebilirler. Böylece, müsabaka analizi sonucu elde edilen gol sayısı verileri, takımın hücum ve savunma performansının en üst düzeye çıkarılması amacıyla kullanılabilir.

Literatürde gol analizi ve ev sahibi olma avantajı üzerine farklı ligleri inceleyen çalışmalar bulunmaktadır (Njororai, 2014; Vergonis ve ark., 2019; Zhao ve Zhang, 2019; Pollard ve Pollard, 2005; Fischer ve Haucap, 2021). Bu çalışma ise UEFA kulüp organizasyonlarının analizini kapsamaktadır. 2021-2022 futbol sezonunda ilk kez düzenlenen Konferans Ligi'ni de kapsayan bir analiz çalışması literatürde mevcut değildir. Bu nedenle 2021-2022 futbol sezonunda UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi'nde iç ve dış sahada atılan ve yenilen gol sayılarının grup sıralamasına göre

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, 2021-2022 futbol sezonunda Avrupa Futbol Federasyonları Birliğinin (UEFA) düzenlemiş olduğu Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi, Konferans Ligi organizasyonlarının grup aşamasında mücadele eden 96 futbol takımı oluşturmuştur. Şampiyonlar Ligi'nden 32, Avrupa Ligi'nden 32 ve Konferans Ligi'nden 32 takıma ait gol verileri araştırmada kullanılmıştır.

Veri Toplama Teknikleri

2021-2022 futbol sezonunda UEFA'nın düzenlemiş olduğu Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi organizasyonlarında grup müsabakaları, dörder takımlı 8 grupta toplam 32 takımla oynanmıştır. Her bir ligde 32 takım olmak üzere toplam 96 takım organizasyonların grup aşamasında yer almıştır. Üç organizasyonun grup aşamasında yer alan takımlar lig ayrımı yapılmaksızın, grup birincisi, ikincisi, üçüncüsü ve dördüncüsü olarak her biri 24 takımdan oluşan dört kategoriye ayrılmıştır. Ayrıca, her bir ligin grup aşamasında yer alan 32 takımın grup ayrımı yapılmaksızın kendi içerisinde sıralamaya göre değerlendirilmesi için, grup birincisi, ikincisi, üçüncüsü ve dördüncüsü olarak sekizer takımdan oluşan 4 kategori oluşturulmuştur. Takımların iç ve dış sahada kazandığı puan, attığı ve yediği gol sayısı açık erişime sahip olan UEFA'nın resmi internet sitesinden elde edilerek analiz formuna kaydedilmiştir ("UEFA", 2022).

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerlerden oluşan tanımlayıcı değerler şeklinde sunulmuştur. Shapiro-Wilk testi ile incelenen veri dağılımının normalliği

doğrultusunda, gruplar arası farklılık testleri uygulanmıştır. Sekiz grupta 32 takımın yer aldığı her bir organizasyonda, takımların gol sayısı parametrelerinin grup sıralamasına (birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sıra) göre farklılığı incelenmiştir. Her bir organizasyonda, takımların iç ve dış sahada attığı ve yediği gol sayılarının grup sıralamasına (birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sıra) göre farklılığı, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Varyans homojenliğini gösteren Levene testi sonucuna göre, anlamlı farklılık belirlenen

parametrelerde gruplar arası ikili karşılaştırmalar için Bonferroni ve Games-Howell testleri kullanılmıştır. Organizasyon farklılığına bakılmaksızın üç ligin tamamında, grup birincisi, ikincisi, üçüncüsü ve dördüncüsü olmak üzere 24'er takımdan oluşan 4 kategoride toplam 96 takımın attığı ve yediği gol sayısının iç ve dış saha arasındaki farklılığı, ilişkili örneklem için T-testi ile incelenmiştir. Tüm analizlerde istatistiksel anlamlılık, $p < 0.05$ düzeyinde uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. 2021-2022 Sezonu UEFA Şampiyonlar Ligi Grup Aşamasında Takımların Attıkları ve Yedikleri Gol Sayılarının Sıralamaya Göre Farklılığına İlişkin Analiz Sonuçları

Gol Parametresi	Grup Sıralama	n	\bar{X}	Standart Sapma	F	p	Anlamlı Farklılık
İç Sahada Atılan Gol Sayısı	Birinci	8	7,50	3,96	4,797	0,008*	1-4
	İkinci	8	6,00	2,51			
	Üçüncü	8	4,38	2,07			
	Dördüncü	8	2,63	1,77			
İç Sahada Yenilen Gol Sayısı	Birinci	8	2,50	1,51	6,387	0,002*	1-4
	İkinci	8	3,13	1,81			
	Üçüncü	8	4,63	1,77			2-4
	Dördüncü	8	6,38	2,50			
Dış Sahada Atılan Gol Sayısı	Birinci	8	7,38	2,39	8,948	0,000*	1-3
	İkinci	8	4,25	2,05			
	Üçüncü	8	3,75	3,24			1-4
	Dördüncü	8	1,25	1,49			
Dış Sahada Yenilen Gol Sayısı	Birinci	8	3,13	1,73	5,370	0,005*	1-4
	İkinci	8	4,50	0,93			
	Üçüncü	8	5,88	2,47			
	Dördüncü	8	7,00	2,62			
Toplam Atılan Gol Sayısı	Birinci	8	14,88	5,25	10,850	0,000*	1-3
	İkinci	8	10,25	3,01			
	Üçüncü	8	8,13	4,39			1-4
	Dördüncü	8	3,88	2,42			
Toplam Yenilen Gol Sayısı	Birinci	8	5,63	2,45	10,035	0,000*	1-3
	İkinci	8	7,63	2,56			
	Üçüncü	8	10,50	2,73			1-4
	Dördüncü	8	13,38	4,07			

* $p < 0.05$, 1: Birinci sıra, 2: İkinci sıra, 3: Üçüncü sıra, 4: Dördüncü sıra

Tablo 1'de sunulan analiz sonuçları, grup lideri olan takımların dördüncü sırada yer alan takımlara göre iç ve dış sahada daha fazla sayıda gol atarken, daha az sayıda gol yediklerini ortaya koyar niteliktedir ($p < 0.05$). Ayrıca, grup lideri takımların üçüncü sırada

yer alan takımlardan dış sahada daha fazla sayıda gol attıkları görülmektedir ($p < 0.05$). Bununla beraber, dördüncü sıradaki takımların ikinci sıradaki takımlardan iç saha müsabakalarında daha fazla sayıda gol yediği belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Tablo 2. 2021-2022 Sezonu UEFA Avrupa Ligi Grup Aşamasında Takımların Attıkları ve Yedikleri Gol Sayılarının Sıralamaya Göre Farklılığına İlişkin Analiz Sonuçları

Gol Parametresi	Grup Sıralama	n	\bar{X}	Standart Sapma	F	p	Anlamlı Farklılık
İç Sahada Atılan Gol Sayısı	Birinci	8	5,50	2,00	7,584	0,001*	1-4
	İkinci	8	5,25	2,19			2-4
	Üçüncü	8	4,38	1,51			3-4
	Dördüncü	8	1,75	1,16			
İç Sahada Yenilen Gol Sayısı	Birinci	8	2,50	1,69	3,926	0,019*	1-4
	İkinci	8	3,00	1,60			
	Üçüncü	8	4,25	1,28			
	Dördüncü	8	4,75	1,39			
Dış Sahada Atılan Gol Sayısı	Birinci	8	4,63	2,33	3,198	0,039*	-
	İkinci	8	4,50	1,41			
	Üçüncü	8	3,63	2,50			
	Dördüncü	8	1,88	1,55			
Dış Sahada Yenilen Gol Sayısı	Birinci	8	1,88	0,99	7,448	0,001*	1-2
	İkinci	8	4,25	1,83			1-3
	Üçüncü	8	5,00	2,20			1-4
	Dördüncü	8	5,38	1,19			
Toplam Atılan Gol Sayısı	Birinci	8	10,13	3,52	8,570	0,000*	1-4
	İkinci	8	9,75	3,01			2-4
	Üçüncü	8	8,00	3,12			3-4
	Dördüncü	8	3,63	1,41			
Toplam Yenilen Gol Sayısı	Birinci	8	4,38	2,13	9,610	0,000*	1-3
	İkinci	8	7,25	2,92			1-4
	Üçüncü	8	9,25	2,66			
	Dördüncü	8	10,13	1,25			

*p<0.05, 1: Birinci sıra, 2: İkinci sıra, 3: Üçüncü sıra, 4: Dördüncü sıra

UEFA Avrupa Ligi'nin 2021-2022 sezonunda grup müsabakalarında atılan ve yenilen gol sayılarının analizine göre, dış sahada atılan gol sayısı bakımından birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sıradaki takımlar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Bununla beraber, grup lideri olan takımların diğer sıralarda yer alan takımlardan

dış sahada daha az sayıda gol yediği belirlenmiştir ($p<0.05$). Grup dördüncüsü olan takımların ise diğer sıralardaki takımlardan iç sahada daha az sayıda gol atarken ($p<0.05$), sadece grup lideri takımlardan iç sahada istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha fazla sayıda gol yediği görülmektedir ($p<0.05$). (Tablo2).

UEFA Konferans Ligi'nin 2021-2022 sezonu grup müsabakalarında, iç sahada yenilen gol sayısı bakımından birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sıradaki takımlar arasında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Dördüncü sıradaki takımların ise, ilk üç sıradaki takımlardan dış sahada daha az sayıda gol attığı belirlenmiştir ($p<0.05$). Ayrıca, birinci

ve ikinci sıradaki takımların dördüncü sıradaki takımlardan iç sahada daha fazla sayıda gol atarken, dış sahada daha az sayıda gol yediği belirlenmiştir ($p<0.05$). Üçüncü sıradaki takımların ise grup lideri olan takımlardan iç sahada daha az sayıda gol attığı, dış sahada daha fazla sayıda gol yediği görülmektedir ($p<0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. 2021-2022 Sezonu UEFA Konferans Ligi Grup Aşamasında Takımların Attıkları ve Yedikleri Gol Sayılarının Sıralamaya Göre Farklılığına İlişkin Analiz Sonuçları

Gol Parametresi	Grup Sıralama	n	\bar{X}	Standart Sapma	F	p	Anlamlı Farklılık
İç Sahada Atılan Gol Sayısı	Birinci	8	6,75	2,55	6,977	0,001*	1-3
	İkinci	8	5,75	2,49			1-4
	Üçüncü	8	3,63	2,13			2-4
	Dördüncü	8	2,38	0,92			
İç Sahada Yenilen Gol Sayısı	Birinci	8	2,38	1,60	2,832	0,056	-
	İkinci	8	2,88	0,99			
	Üçüncü	8	4,38	1,51			
	Dördüncü	8	4,75	3,01			
Dış Sahada Atılan Gol Sayısı	Birinci	8	5,38	2,26	8,391	0,000*	1-4
	İkinci	8	4,38	2,00			2-4
	Üçüncü	8	3,13	0,99			3-4
	Dördüncü	8	1,50	0,76			
Dış Sahada Yenilen Gol Sayısı	Birinci	8	2,75	2,38	8,913	0,000*	1-3
	İkinci	8	3,38	1,69			1-4
	Üçüncü	8	5,63	1,30			2-4
	Dördüncü	8	6,75	1,58			
Toplam Atılan Gol Sayısı	Birinci	8	12,13	3,83	14,185	0,000*	1-3
	İkinci	8	10,13	2,95			1-4
	Üçüncü	8	6,75	2,12			2-4
	Dördüncü	8	3,88	1,46			
Toplam Yenilen Gol Sayısı	Birinci	8	5,13	3,18	8,103	0,000*	1-3
	İkinci	8	6,25	2,25			1-4
	Üçüncü	8	10,00	2,45			2-4
	Dördüncü	8	11,50	3,85			

*p<0.05, 1: Birinci Sıra, 2: İkinci Sıra, 3: Üçüncü Sıra, 4: Dördüncü Sıra

Tablo 4. 2021-2022 Sezonu UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi, Konferans Ligi Grup Aşamasında Birinci, İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Sıradaki Takımların İç ve Dış Sahada Attıkları ve Yedikleri Gol Sayıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Analiz Sonuçları

Parametre	Sıralama	İç/Dış Saha	\bar{X}	Standart Sapma	t	p
Atılan Gol	Birinci Sıra (n=24)	İç Saha	6,58	2,95	1,260	0,220
		Dış Saha	5,79	2,52		
	İkinci Sıra (n=24)	İç Saha	5,67	2,32	2,141	0,043*
		Dış Saha	4,38	1,76		
	Üçüncü Sıra (n=24)	İç Saha	4,13	1,87	1,127	0,271
		Dış Saha	3,50	2,34		
	Dördüncü Sıra (n=24)	İç Saha	2,25	1,33	1,785	0,088
		Dış Saha	1,54	1,28		
Yenilen Gol	Birinci Sıra (n=24)	İç Saha	2,46	1,53	-0,287	0,777
		Dış Saha	2,58	1,79		
	İkinci Sıra (n=24)	İç Saha	3,04	1,52	-2,808	0,010*
		Dış Saha	4,04	1,55		
	Üçüncü Sıra (n=24)	İç Saha	4,42	1,47	-2,200	0,038*
		Dış Saha	5,50	2,00		
	Dördüncü Sıra (n=24)	İç Saha	5,29	2,42	-1,942	0,065
		Dış Saha	6,38	1,95		

*p<0.05

UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi grup aşamasında yer alan birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sıradaki takımların iç ve dış sahada attığı ve yediği gol sayıları arasındaki farklılık incelendiğinde, ikinci sıradaki takımlar iç sahada dış sahaya göre daha fazla sayıda gol atarken, daha az sayıda gol yediği görülmektedir ($p<0.05$). Üçüncü sıradaki takımların ise, iç sahada dış sahadan daha az sayıda gol yediği belirlenirken ($p<0.05$), iç ve dış sahada atılan gol sayıları arasında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Birinci ve dördüncü sıradaki takımların attığı ve yediği gol sayılarının, iç ve dış saha arasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır ($p>0.05$) (Tablo 4).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Analiz sonuçlarına göre, UEFA Şampiyonlar Ligi'nde 1. sırada yer alan takımların, iç ve dış sahada genellikle 4. Sıradaki takımlardan daha fazla sayıda gol atıp daha az sayıda gol yediği belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 1). UEFA Avrupa Ligi grup aşamasında ise, dış sahada atılan gol sayısı bakımından sıralamalar arasında anlamlı farklılık görülmezken ($p>0.05$, Tablo 2), gruplarını 4. sırada tamamlayan takımların diğer takımlardan iç sahada daha az sayıda gol attığı ve grup lideri olan takımların ise diğer takımlardan dış sahada daha az sayıda gol yediği ortaya koyulmuştur ($p<0.05$, Tablo 2). İlk kez organize edilen UEFA Konferans Ligi'nin grup müsabakaları sonunda ise, iç sahada yenilen gol sayısı sıralamalar arasında anlamlı düzeyde farklılaşmazken ($p>0.05$, Tablo 3), grubu son sırada (4. sırada) tamamlayan takımlar 1. ve 2. sıradaki takımlardan hem iç hem de dış sahada daha az sayıda gol atarken, dış sahada ise daha fazla sayıda gol yemekteydiler ($p<0.05$, Tablo 3). UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi'ne katılan tüm takımların attığı gol sayısının iç ve dış saha arasındaki farklılığı incelendiğinde, gruplarını 2. Sırada tamamlayan takımların dış sahada iç sahaya oranla daha fazla sayıda gol attığı ($p<0.05$, Tablo 4) ve 1., 2. ve 3. sıradaki takımlarda iç ve dış sahada atılan gol sayıları arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir

($p>0.05$, Tablo 4). Gruplarında 2. ve 3. sırada yer alan takımların iç saha ve dış sahada yedikleri gol sayısı arasında anlamlı farklılık olduğu, bu takımların iç sahada daha az sayıda gol yedikleri belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4).

Taraftar sayısı bakımından konuk takımlara üstünlük kurduklarından dolayı, kendi sahasında oynayan takımların müsabakayı kazanma açısından daha avantajlı oldukları düşünülmektedir. Bu durum, taraftar sayısı fazla olan takımlar için avantaj teşkil edebilmektedir. Sors ve diğ. (2021)'nin yaptığı çalışma bu durumu destekler niteliktedir. Söz konusu çalışmada, seyirci gürültüsünün ev sahibi takımın performansına olumlu etki ederken, hakem kararlarına olumsuz etki ettiği belirlenmiştir. Covid-19 salgın döneminde birçok ülkede futbol müsabakaları taraftarsız olarak oynatılmıştır. McCarrick ve diğ. (2021)'nin salgın dönemi öncesi ve sonrasında Avrupa futbol liglerini analiz ettiği çalışmada, takımların iç sahada müsabaka başına ortalama 0.29 daha fazla sayıda gol attığı, salgın döneminde ise bu oranın 0.15'e gerilediği görülmektedir. Bu bulgunun, iç sahada oynanan müsabakalarda taraftar sayısının etkisini ortaya koyduğu ifade edilebilir. Araştırmamızda da tüm UEFA organizasyonlarının grup aşamasını ikinci sırada tamamlayan takımlar, dış sahaya oranla iç sahada daha fazla sayıda gol atmışlardır. Gruplarını ikinci olarak tamamlayan takımların turnuvalarda üst tura yükselme hakkı kazandığı düşünüldüğünde, araştırmamızın bulguları McCarrick ve diğ. (2021)'nin bulgularına benzerlik göstermektedir. İki araştırmanın Avrupa takımları üzerinde uygulanması ve benzer bulgulara ulaşılmış olması dikkat çekici olarak görülmektedir. Fischer ve Haucap (2021) ise salgın dönemi öncesinde tribün doluluk oranı düşük olan takımların, salgın sürecinden daha az olumsuz etkilendiğini ortaya koymuştur. 2018-2019 sezonunda UEFA Şampiyonlar Ligi'nin grup müsabakalarında toplam alınan puanın %54.17'sini iç sahada, %37.50'sini ise dış saha oynayan takımların kazandığı, turnuvada eleme usulüyle oynanan müsabakaların ise %46.42'sini iç sahada, %42.85'ini ise dış sahada oynayan takımların kazandığı ortaya koyulmuştur (Işıkdemir, 2020). 2004-2010

yılları arasında 26 ülkenin yerel kadın ve erkek futbol liglerinin incelendiği bir çalışmada ise, iç saha avantaj oranı ulusal kadın futbol liglerinde %54.2, ulusal erkek futbol liglerinde %60 olarak belirlenmiştir (Pollard ve Gomez, 2014). Drummond ve diğ. (2014) 2004 ile 2011 yılları arasında Amerika kıtasında düzenlenen Libertadores Kupası müsabakalarında iç saha avantajı oranının %67.8 iken, UEFA şampiyonlar ligi müsabakalarında bu oranın %60.5 olduğunu tespit etmiştir. UEFA Şampiyonlar Ligi organizasyonunda Avrupa'nın birçok ülkesinden büyük bütçelere sahip ve dünya futbolunda söz sahibi olan kulüpler yer almaktadır. Bu bakımdan UEFA Şampiyonlar Ligi organizasyonunda takımların iç saha avantajının daha yüksek olması, bu turnuvada takım başarısında taraftarların rolünün yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmamızda ise tüm UEFA organizasyonlarında iç sahada atılan gol sayısı bakımından grup lideri olan takımların grup sonuncusu olan takımlardan daha fazla sayıda gol attığı belirlenmiştir. Bulgular karşılaştırıldığında, çalışmamızın bulgularının bahsedilen çalışmaların bulgularına benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Bulgular doğrultusunda, UEFA Şampiyonlar Ligi'nde iç saha avantajının, müsabaka sonucu üzerinde belirleyici bir faktör olduğu ifade edilebilir.

2004, 2006 ve 2014 Dünya Kupası elemesi grup müsabakalarında iç saha avantajı oranının, Asya kıtasında %58.8, Afrika kıtasında %69.6, Orta ve Kuzey Amerika'da %63.2, Güney Amerika'da 69.3, Avrupa kıtasında %55.9 ve genel ortalama olarak ise %61.8 olduğu rapor edilmiştir (Pollard ve Armatas, 2017). Araştırmamızın bulgularına göre, tüm UEFA organizasyonlarında grup lideri olan takımlar, grup dördüncüsü olan takımlardan daha fazla sayıda gol atarken, dış sahada atılan gol sayısı bakımından ise UEFA Avrupa Ligi'nde grup sıralamaları arasında anlamlı farklılık görülmemektedir. Pollard ve Armatas (2017)'in araştırmasında bölgeler arası iç saha avantajları arasında farklılık olduğu görülmektedir. Bölgelerin futbol anlayışının ve kültürünün bu bulgu üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. İç saha avantajının özellikle Afrika ve Amerika kıtasında

oyunanan müsabakalarda daha yüksek olması, bu bölgelerde taraftar faktörünün müsabaka sonuçları üzerinde daha belirleyici olduğunu düşündürmektedir. Araştırmada, UEFA Avrupa Ligi'nde takımların dış sahada atılan gol sayısı bakımından grup sıralamasına göre anlamlı farklılık göstermemesi, bu turnuvanın dış sahada uygulanan taktik anlayış ve hücum oyunu bakımından benzer özellikteki takımlardan oluştuğunu ve bu yönüyle diğer turnuvalardan ayrıldığı düşündürmektedir. Bu bakımdan, UEFA Avrupa Ligi'nde görülen bu farklılığın, Pollard ve Armatas (2017) tarafından elde edilen iç saha avantajı oranının bölgeler arası farklılığına ilişkin bulguya benzer olduğu ifade edilebilir. Bölgeler farklı olmamasına rağmen, UEFA Avrupa Ligi'nde yer alan takımların oyun yapıları nedeniyle, bu turnuvanın dış sahada atılan gol sayısı bakımından diğer turnuvalardan farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılabilir.

2014-2015 futbol sezonunda Almanya, Fransa, İngiltere, İspanya ve İtalya olmak üzere Avrupa'nın beş en üst ulusal futbol liglerinde iç saha avantajının incelendiği araştırmada, iç sahada oynayan takımların müsabakaların %57.8'inde ilk golü attığı ve bu müsabakalarda kazanılan puanların %84.85'ini aldığı belirlenmiştir (Lago-Peñas, Gómez-Ruano, Megías-Navarro ve Pollard, 2016). Ayrıca aynı araştırmada, iç saha avantajı oranlarının Almanya liginde %61.84, Fransa liginde %59.98, İngiltere liginde %58.17, İspanya Ligi'nde %57.58 ve İtalya liginde %56.47 olduğu tespit edilmiştir. Avrupa liglerinde iç saha avantajı oranlarının %50'nin üzerinde olduğu, görülmektedir. Futbol kalitesi bakımından, Avrupa'nın önde gelen ülkelerin liglerinde iç sahada müsabaka oynayan takımların, diğer takımlara göre avantajlı olduğu görülmektedir. Marek ve Vavra (2020)'nin 2007/2008 ve 2016/2017 sezonları arasında 19 Avrupa futbol ligindeki ev sahibi olma avantajını incelediği araştırmada, ev sahibi olma avantajının en yüksek Yunanistan Süper Liginde, en düşük ise İngiltere 4. Liginde olduğu belirlenmiştir. Araştırmamızın bulgularına göre, Avrupa'nın en başarılı kulüplerinin katılım gösterdiği UEFA organizasyonlarının grup müsabakalarında başarılı olan ve gruplarını

lider tamamlayan takımların, iç sahada daha fazla gol atıp, daha az sayıda gol yedikleri görülmektedir. Ayrıca, tüm turnuvalar dikkate alındığında, gruplarını ikinci sırada bitiren takımların dış sahaya oranla iç sahada daha fazla gol atıp daha az gol yediği saptanmıştır. İki araştırma da Avrupa futbol kulüplerinin iç saha avantajını incelemiştir. Bu bakımdan çalışmamızın bulguları, iç saha avantajı bakımından Lago-Peñas ve diğ. (2016)'nin bulgularına benzerlik göstermektedir.

UEFA Şampiyonlar Ligi ve UEFA Kupası organizasyonlarında grup müsabakaları sonrası eleme usulü ile oynanan müsabakaların incelendiği araştırmada, UEFA Şampiyonlar Ligi'nde eleme müsabakalarının birincisini iç sahada oynayan takımların %38.2'si, ikincisini iç sahada oynayan takımların ise %61.8'i bir üst tura yükselme başarısı gösterdiği belirlenmiştir (Lidor, Bar-Eli, Arnon ve Bar-Eli, 2010). İki müsabaka üzerinden eleme usulü ile oynanan turnuvalarda, dış sahada atılan gol avantajı kuralının da etkisiyle ilk müsabakayı dış sahada, ikinci müsabakayı iç sahada oynayan takımlar daha avantajlı olmaktadır. Söz konusu araştırmanın bulguları, bu durumu destekler niteliktedir. 2021-2022 futbol sezonu itibarıyla dış sahada atılan gol avantajı kuralı, UEFA tarafından kaldırılmıştır. Gelecek çalışmalarda dış sahada atılan gol avantajı olmaksızın eleme usulüyle oynanan müsabakalarda iç saha avantajını incelemek, konuyla ilgili daha net bulgulara erişmeyi sağlayacaktır. Ayrıca ilgili araştırmada, iki maç üzerinden eleme usulü ile oynanan müsabakalarda, ikinci müsabakayı kendi sahasında oynayan takımların, ilk müsabakayı iç sahada oynayan takımlara oranla iç sahada daha fazla sayıda gol attığı da rapor edilmiştir (Lidor ve diğ., 2010). Grup aşamasındaki müsabakalarla ilgili iki maç üzerinden eleme usulüyle oynanan müsabakalar farklı koşullar içermesine rağmen, gruplarını üst lider bitiren takımların iç sahada daha fazla sayıda gol atmasından dolayı, ilgili araştırmanın bulgularına benzer niteliktedir.

Türkiye'de amatör ve profesyonel ligler üzerinde yapılan birçok araştırmada da iç saha avantajının incelendiği ve vurgulandığı görülmektedir. Muğla yerel amatör kümede 2012 ile 2017 arasındaki beş sezonda, oynanan 552 müsabakanın %47.10'unu iç

sahada oynayan takımların kazandığı, beş sezonun iç saha avantajı ortalama değerinin ise %59.98 olduğu belirlenmiştir (Göral, Yanık ve Zorba, 2018). Gürkan ve ark. (2020) 2014 ile 2019 yılları arasındaki 5 futbol sezonunda Türkiye Bölgesel Amatör Ligde oynanan müsabakalarda, takımların iç saha avantajı ortalama değerini %58.2 olarak tespit etmişlerdir. Bir diğer çalışmada ise, 2010 ile 2015 yılları arasındaki beş futbol sezonunda, TFF 2. Ligi'nde oynanan müsabakalarda takımların iç sahada oynadıkları müsabakaların %43.8'ini kazandıkları, başarılı olarak üst lige yükselen takımların oynadığı müsabakalardaki iç saha avantajı değerinin ise %57.81 olduğu ortaya koyulmuştur (Gürkan, Göral ve Saygın, 2018). 2005 ile 2015 yılları arasındaki 10 sezonda TFF 1. Ligi'nde oynanan müsabakaların %43.07'sini iç sahada oynayan takımların kazandığı ve ligde mücadele eden takımlar incelendiğinde en yüksek iç saha avantajı değerinin %85.71, en düşük iç saha avantajı değerinin ise %48.95 olduğu bildirilmiştir (Gürkan, Göral ve Saygın, 2017). Ayrıca, 1995 ile 2017 yılları arasındaki 22 sezonda, Türkiye Süper Ligi'nde oynanan 6732 müsabakanın %51'ini iç sahada oynayan takımların kazandığı ve 22 sezonun iç saha avantajı ortalama değerinin %62.69 olduğu rapor edilmiştir (Öndes, 2019). Türkiye'deki bir profesyonel futbol takımının, TFF 2. ve 3. Futbol liglerinde mücadele ettiği 10 sezon başarılı ve başarısız olarak kategorize edilmiş, başarılı olunan yedi sezonda iç saha avantajı değerinin %59.57, başarısız olunan iki sezonda iç saha avantajı değerinin sırasıyla %63.64 ve %79.31 olduğu bildirilmiştir (Göral ve Öz, 2021). Göral ve Öz (2021)'ün bulguları, başarılı ve başarısız olunan sezonlarda iç saha avantajı oranlarının tek başına yorumlanamayacağını göstermektedir. Bu bulgulara göre, alt lige düşme mücadelesi veren takımlarda iç saha avantajının daha yüksek olabileceği ifade edilebilir. Türkiye futbol liglerinden elde edilen bulgular, iç sahada müsabaka oynamanın takımlar açısından avantaj teşkil ettiğini ortaya koymaktadır. UEFA organizasyonları üst düzey uluslararası turnuvalardır ve ulusal liglerde başarılı olan takımlar bu turnuvaya katılım sağlamaktadırlar. Organizasyon farklılıklarına rağmen, araştırmamızda elde

edilen UEFA turnuvalarına ilişkin bulgular ile Türkiye liglerinden elde edilen bulguların, iç saha avantajı açısından benzerlik taşıdığı görülmektedir. Bu durum, futbol müsabakalarında iç saha avantajının müsabaka sonucu üzerinde etkili olan önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Covid-19 salgın döneminin iç saha avantajı üzerine etkileri konusunda yapılan çalışmalarda, salgın dönemi öncesinde ve sonrasında takımların performansları incelenmiştir. Almanya, İngiltere, İtalya, İspanya ve Türkiye en üst düzey futbol liglerinde, salgın öncesi dönemde iç sahada müsabaka oynayan takımların maç başına puan ortalaması 1.57, galibiyet yüzdesi %44 iken, salgın sonrası dönemde maç başına puan ortalaması 1.49 ve galibiyet yüzdesi %41.8 olmuştur (Tütüncü ve ark., 2021). Bir diğer çalışmada ise, salgın dönemi öncesindeki 2019-2020 futbol sezonunda Türkiye Süper Ligi'nde %52.42, TFF 1. Ligi'nde %54.37 olarak belirlenen iç saha avantajı değerinin, salgın dönemini içine alan 2020-2021 futbol sezonunda Türkiye Süper Ligi'nde %50.79'a, TFF 1. Lig'de ise %50.43'e gerilediği rapor edilmiştir (Göral, Hadi ve Yıldırım, 2021). Almeida ve Leite (2021)'nin yapmış olduğu çalışmada ise salgın sürecinde takımların isabetli pas oranlarında, toplam ve isabetli şut sayılarında belirgin azalma olduğu belirtilmiştir. Salgın döneminde futbol müsabakaları tedbir amacıyla taraftarsız oynatılmıştır. Bu durumun, iç sahada oynayan takımlar üzerinde olumsuz etki oluşturduğu,

Yazarların Makaleye Katkı Beyanı

Fikir/Kavram: Erdal Arı, Necdet Apaydın; Makale Tasarımı: Erdal Arı, Necdet Apaydın, Alpaslan İnce;; Danışmanlık: Erdal Arı; Veri Toplama ve İşleme: Erdal Arı, Necdet Apaydın;; Analiz/Yorum: Erdal Arı, Alpaslan İnce; Literatür Taraması: Necdet Apaydın; Makale yazımı: Erdal Arı; Eleştirel İnceleme: Erdal Arı, Alpaslan İnce; Makale Gönderimi Sorumlu Yazar: Erdal Arı

Çıkar Çatışması

Yazarların beyan edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

ilgili araştırmalarda elde edilen bulgularda da görülmektedir. Araştırmamızda, grup ikincisi olan takımların genel olarak dış sahaya oranla iç sahada daha fazla sayıda gol atarken daha az sayıda gol yediği, ayrıca grup lideri olan takımların ise iç sahada daha fazla sayıda gol attığı belirlenmiştir. Çalışmamızın bulguları, iç saha avantajı bakımından söz konusu araştırmaların bulgularına benzerlik gösterirken, salgın döneminde UEFA organizasyonlarının incelenmesi konuya ilişkin daha detaylı bulgular ortaya çıkarılmasını sağlayabilecektir.

Araştırmamızda elde edilen bulgular, UEFA organizasyonlarında grubu sonuncu olarak tamamlayan takımların başarılı olan takımlara göre iç sahada daha az sayıda gol attığını ortaya koymaktadır. Diğer bir deyişle, UEFA'nın tüm organizasyonlarında iç sahada atılan gol sayısı parametresinde, başarılı ve başarısız takım ayrımının daha belirgin olduğu görülmektedir. Bununla beraber, gruplarda ikinci sırada yer alan takımların dış sahaya göre iç sahada daha fazla sayıda gol attığı tespit edilmiştir. Bulgular doğrultusunda, UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi organizasyonlarında, atılan gol sayısı bakımından iç saha avantajının yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir. UEFA organizasyonlarındaki iç saha avantajına ilişkin bulgular, bu organizasyona katılacak takımlar için turnuvaların yapısının analiz edilmesi bakımından yararlı olabilecektir.

Finansal Destek

Bu çalışmanın yapılabilmesi için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. Etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Hakem Değerlendirmesi

Kör hakemlik süreci sonrası yayımlanmaya uygun bulunmuş ve kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Almeida, C. H., Leite, W. S. S. (2021). Professional football in times of COVID-19: did the home advantage effect disappear in European domestic leagues?, *Biol Sport*, 38(4):693-701.
- Devocioğlu, S., Çoban, B., Karakaya, Y. (2014). Futbol yönetimi ve organizasyonlarının görünümü. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 35-48.
- Drummond, L. R., Drummond, F. R., Silva, C. D. D. (2014). The home advantage in soccer: comparison between Libertadores of American Cup and UEFA Champions League. *Revista Brasileira de Educação Física e Esporte*, 28(2), 283-292.
- Fischer, K., Haucap, J. (2021). Does crowd support drive the home advantage in professional football? Evidence from German ghost games during the COVID-19 pandemic. *Journal of Sports Economics*, 22(8), 982-1008.
- Göral, K., Hadi, G., ve Yıldırım, S. (2021). The effect of the first goal on the score of the match and home advantage in football: analysis of Turkish Super League and 1st League in pre-pandemic and pandemic period. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 23(3), 345-352.
- Göral, K., ve Öz, Ö. (2021). Profesyonel bir futbol takımında başarılı ve başarısız sezon performanslarının bazı teknik parametreler açısından değerlendirilmesi. *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 3(1), 43-55.
- Göral, K., ve Saygın, Ö. (2012). Birinci ligde yer alan bir futbol takımının sezon performansının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1).
- Göral, K., Yanık, E., ve Zorba, H. N. (2018). Süper Amatör Futbol Liginde müsabakaları iç sahada oynamak önemli bir avantaj mıdır?. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 188-194.
- Gürkan, O., Ertetik, G., ve Müniroğlu, R. S. (2020). Amatör futbol liginde ev sahibi olma avantajı: Türkiye futbol bölgesel amatör ligi örneği. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 80-89.
- Gürkan, O., Göral, K., ve Saygın, Ö. (2017). Profesyonel futbolda ev sahibi olma avantajı: Türkiye 1. liginin analizi. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3292-3299.
- Gürkan, O., Göral, K., ve Saygın, Ö. (2018). Türkiye futbol 2. liginde oynanan müsabakaların ev sahibi olma avantajı değişkeni açısından analizi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 418-425.
- İşıkdemir, E. (2020). Futbolda puan ve eleme usulüne göre oynanan karşılaşmalarda ev sahibi olmak bir avantaj mıdır?: 2018-2019 Şampiyonlar Ligi analizi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(2), 157-165.
- İmamoglu, O., Cebi, M., ve Kabadayı, M. (2007). 2006 FIFA Dünya Futbol Kupasındaki gollerin teknik ve taktik kriterlere göre analizi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 157-165.
- Lago-Peñas, C., Gómez-Ruano, M., Megías-Navarro, D., Pollard, R. (2016). Home advantage in football: Examining the effect of scoring first on match outcome in the five major European leagues. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 16(2), 411-421.
- Lidor, R., Bar-Eli, M., Arnon, M., Bar-Eli, A. A. (2010). On the advantage of playing the second game at home in the knock out stages of European soccer cup competitions. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 8(3), 312-325.
- Marek, P., Vávra, F. (2020). Comparison of home advantage in European football leagues. *Risks*, 8(3), 87.
- McCarrick, D., Bilalic, M., Neave, N., Wolfson, S. (2021). Home advantage during the COVID-19 pandemic: Analyses of European football leagues. *Psychology of sport and exercise*, 56, 102013.
- Njororai, W. (2014). Timing of goals scored in selected European and South American soccer leagues, FIFA and UEFA tournaments and the critical phases of a match, *International Journal of Sports Science* 4(6A), 56-64.
- Öndes, H. (2019). Türkiye Spor Toto Süper Ligi kulüplerinin ev sahibi olma avantajı. *Spor Bilimleri Dergisi*, 30(2), 74-84.
- Pollard, R., Armatas, V. (2017). Factors affecting home advantage in football World Cup qualification. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 17(1-2), 121-135.

- Pollard, R., Gómez, M. A. (2014). Comparison of home advantage in men's and women's football leagues in Europe. *European journal of sport science*, 14(sup1), 77-83.
- Pollard, R., Pollard, G. (2005). Home advantage in soccer: A review of its existence and causes. *International Journal of Soccer and Science*, 3(1), 28-44.
- Saatçioğlu, C., ve Çakmak, U. D. (2019). Avrupa ve Türkiye’de Futbol Ekonomisi: Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Sakarya İktisat Dergisi*, 8(4), 331-350.
- Sors, F., Grassi, M., Agostini, T., Murgia, M. (2021). The sound of silence in association football: Home advantage and referee bias decrease in matches played without spectators. *European journal of sport science*, 21(12), 1597-1605.
- Taşkın, A., ve Eren T. (2016). UEFA Şampiyonlar Ligi’nde forvet oyuncularının performanslarının çok ölçütlü karar verme yöntemleri ile değerlendirilmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1).
- Tütüncü, O., ve Yolgörmez, A. C. (2021). Futbolda ev avantajı mı, deplasman dezavantajı mı? Covid-19 pandemi süreci örneği. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(1), 137-149.
- UEFA (2022, 10 Temmuz). UEFA resmi müsabaka arşivi. Erişim adresi: <https://www.uefa.com/>
- Vergonis, A., Michailidis, Y., Mikikis, D., Semaltianou, E., Mavrommatis, G., Christoulas, K., Metaxas, T. (2019). Technical and tactical analysis of goal scoring patterns in the 2018 FIFA World Cup in Russia. *Facta Universitatis. Series: Physical Education and Sport*, 17(2), 182-193.
- Zhao, Y., Zhang, H. (2019) Analysis of goals in the English Premier League, *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 19(5), 820-831.

Sağlık Çalışanlarının Rekreasyon Faaliyet Olarak Parkları Kullanımlarının İncelenmesi (Gaziantep Büyükşehir Belediye Örneği)

Hüseyin ÖZTÜRK¹

Öz

Bu araştırma, sağlık çalışanlarının rekreasyon faaliyeti olarak Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan parkları kullanımlarının incelenmesi amacıyla çalışılmıştır. Bu araştırma betimsel tarama modelindedir. Araştırmanın evrenini sağlık çalışanları oluşturmakta olup, örneklemini ise Gaziantep ilinde yaşayan parklardaki rekreasyon alanı kullanan sağlık çalışanları oluşturmaktadır. Bu araştırmaya gönüllü olarak 151 kadın ve 244 erkek olmak üzere 395 kişi katılmıştır. Araştırma için "Rekreasyon Alanı Tercih Etkenleri" ölçeğinden yararlanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS 25.0 paket programı ile analiz edilmiştir, ölçek normalliği kolmogorov smirnov testi ile sınanmıştır. Ölçek normal dağılıma sahip olduğu bulunmuş olup, anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ olarak alınmıştır. En fazla 46 yaş ve üzeri, erkek, üniversite mezunu, spor yapmayan, evli yürüyüş ve koşu yapmak amacı ile parklara gelen kişiler katılmıştır. Cinsiyet değişkeni ile fiziksel aktivite mekânı değerlendirme ölçeği konum ve fiziksel imkânlar alt boyutlarında, medeni durum değişkeni ile Spor çeşitliliği ve Aktivite alt boyutlarında, Yaş değişkeni ile Spor çeşitliliği alt boyutunda, Eğitim durumu değişkeni ile Spor çeşitliliği alt boyutunda, Spor yapma sıklığı değişkeni ile Konum alt boyutunda anlamlı fark olduğu görülmektedir. Sonuç olarak "Rekreasyon Alanı Tercih Etkenleri ölçeği" ile Cinsiyet, Yaş, Medeni durum, Spor yapma sıklığı ve Parklara geliş sebepleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Rekreasyon, Belediye

Investigation of Health Workers Use of Parks as a Recreation Activity (Example of Gaziantep Metropolitan Municipality)

Abstract

The current research has been studied with the aim of examining the use of the parks built by Gaziantep Metropolitan Municipality as a recreational activity of health workers. This research is in the descriptive survey model. The universe of the research consists of health workers, and the sample consists of health workers who use the recreation area in the parks in Gaziantep province. 395 people, 151 women and 244 men, participated in this research voluntarily. The "Recreation Area Preference Factors" scale was used for the research. For the analysis of the data, the data were analyzed with the SPSS 25.0 package program, the normality of the scale was tested with the Kolmogorov Smirnov test. The scale was found to have normal distribution, and the significance level was taken as $p < 0.05$. The maximum number of participants was 46 years of age and over, male, university graduate, non-sports, married people who came to the parks for walking

¹ Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gaziantep-Türkiye. huzturk@gantep.edu.tr <https://orcid.org/0000-0002-4968-586X>

Atıf/Citation: Öztürk, H. (2022). Sağlık Çalışanlarının Rekreasyon Faaliyet Olarak Parkları Kullanımlarının İncelenmesi (Gaziantep Büyükşehir Belediye Örneği). *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 130-140. DOI:10.32706/tusbid.1193072

Geliş Tarihi: 22.10.2022

Kabul Tarihi: 19.12.2022

and jogging. Gender variable and physical activity space evaluation scale were in the sub-dimensions of location and physical possibilities, marital status variable and Sports. It is seen that there is a significant difference in the sub-dimensions of diversity and activity, in the sub-dimension of Sports diversity with the variable of age, in the sub-dimension of Sports diversity with the variable of education status, and in the sub-dimension of the frequency of doing sports and the sub-dimension of Location. Marital status, frequency of doing sports and reasons for coming to the parks. a statistically significant difference was found.

Keywords: Health, Recreation, Municipality

GİRİŞ

Yerel yönetimlerle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında rekreasyon hizmetlerinin planlanması ve uygulanması yanında insanların yaşam kalitesini artırmaya yönelik çalışmalara hız verdikleri görülmektedir. Günümüz dünyasında yoğun ve yorucu çalışma şartlarından dolayı sağlık çalışanlarının fazla kendilerine zaman ayıramadıkları görülmektedir (Aksoy ve Kutlucu, 2005). Ülkemizde son yıllarda tesisleşme oranına bağlı olarak spor ve fiziksel aktivite konusunda yerel yönetimlerin halka yönelik birçok çalışma yaptıkları görülmektedir (Gümüş ve Karakullukçu, 2015). Bu nedenle, rekreasyona katılımın toplumun yaşam kalitesini koruyan ya da yükselten etkileri dikkate alındığında, rekreasyonel hizmetleri sunmak yerel yönetimlerin öncelikli sorumluluklarından biri olmalıdır (Baker ve Palmer, 2006). Rekreasyon alanlarına daha fazla kullanıcıların rekreasyon alanlarını tercih etmelerinde etkili olan unsurların veya rekreasyon alanlarına sıklıkla katılımlarını engelleyen unsurların bilinmesi ve yeni rekreasyon alanlarının planlanması son derece önemlidir (Gümüş, 2012). Şehirleşmenin gereklerinden biri olan yüksek ahlak ve sosyal değerlere ulaşmada rekreasyonel etkinliklerin önemi büyüktür (Torkildsen, 2005). Yerel yönetimler farklı hedef kitlelerine göre farklı programlar arayışı içinde olmalıdırlar (Ağılönü ve Mengütay, 2009). Bugün geldiğimiz noktada mutluluğu ve huzuru arayan insan rekreasyonel etkinliklere yönelmiştir (Gürbüz ve Henderson, 2014; Gürbüz, Karaküçük ve Sarol, 2010; Gümüş, 2012; Badia, Orgaz, Verdugo, Ullan ve Martinez, 2011). Park ve rekreasyon alanlarında yapılacak fiziksel aktivite içeren rekreasyon alanlarının kullanımını artırıcı

etki sağlayabilir (Cohen, Marsh, Williamson, Derore, Martinez, Setodjive McKenzie, 2011). Gelişmiş ülkelerin eğitim anlayışları içinde kişilerin zihinsel olduğu kadar fiziksel ve ruhsal yönlerinin de eğitilmesi bir gerçek olarak kabul edilmektedir (İnal, 2009), bu kavramların aynı zamanda, çağdaş eğitim anlayışı içinde birbirini bütünleyen iki kavram olduğu ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra fiziksel aktivite; bir boş zaman uğraşı, bir sağlık ve zinde kalma aracı olmanın ötesinde, büyük bir ekonomik sektör, ticari propaganda ve reklam aracı haline getirilmiştir (Yetim, 2011; Karaküçük, 2008). Hızlı gelişen teknolojinin de etkisiyle ortaya çıkan boş zaman artışı bireyleri boş zamanlarını değerlendirecekleri etkinlik arayışlarına yöneltmiştir. Bireylerin rekreasyonel etkinliklere katılım ihtiyaçlarını karşılama konusunda sorumluluğu olan belediyeler özellikle son zamanlarda modern park ve rekreasyon alanlarının inşa edilmesine yönelik çalışmalara yönelmişlerdir (Yerlisu Lapa, Varol, Tuncel, Ağyar ve Certel, 2012; Demir ve Demir, 2006). İnsanların fiziksel aktivite yapmak için parkları kullanımları ile ilgili birçok bilimsel çalışmada yapılmıştır fakat sağlık çalışanları fiziksel aktivite yapmak amacı parkları kullanımları ile ilgili bilimsel çalışmaların azlığı alanda çalışma yapılma düşüncesini doğurmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, sağlık çalışanlarının rekreasyon faaliyeti olarak Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan parkları kullanımlarının incelenmesi amacı ile çalışılmıştır

YÖNTEM

Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 16.05.2022 tarih ve 07 nolu toplantısında 186010 sayılı etik kurul kararıyla bilimsel araştırma çalışması yapılabilmesinin uygun olduğu görülmüştür. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan rekreasyon alanlarının sağlık çalışanlarının kullanımını etkileyen unsurlarının incelendiği bu çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır.

Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar

Bu araştırma için sağlık çalışanlarının Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan rekreasyonel alanların kullanımını etkileyen unsurlara bakıldığında, araştırmanın evrenini sağlık çalışanı bireyler oluştururken, örneklemini ise Gaziantep ilinde yaşayan sağlık çalışanı bireyler oluşturmuştur. Araştırmagönüllü olarak 151 kadın ve 244 erkek olmak üzere toplam 395 kişi katılmıştır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Örneklem Grubuna Ait Kişisel Bilgiler

Değişken	Yaş	N	Yüzde
Yaş	23-33 yaş	111	28.1
	34-45 yaş	107	27.1
	46 yaş ve üzeri	177	44.8
Cinsiyet	Kadın	151	38.2
	Erkek	244	61.8
Eğitim Durumu	Lise	27	6.8
	Üniversite	195	49.4
	Lisansüstü ve Doktora	173	43.8
Medeni Durum	Bekâr	154	39
	Evli	241	61
Spor Yapma Sıklığı	Yapmıyorum	206	52.2
	Haftada 1-2	115	29.1
	Haftada 3 ve daha fazla	74	18.7
Parklara GelişSebepleri	Çocuklarla oyun	93	23.5
	Piknik yapma	79	20
	Yürüyüş ve koşu	163	41.3
	Egzersiz aletleri kullanma	60	15.2

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırmaya katılanlara yönelik demografik bilgilerini tanımlamaya yönelik sorular yer almakta olup, ikinci bölümde sağlık çalışanlarının, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan rekreasyon alanlarını sağlık çalışanlarının tercih etmelerinde etkili olan unsurları sorgulayan, "Rekreasyon Alanı Tercih Etkenleri ölçeği" Gümüş ve Alay Özgül tarafından geliştirilen şekliyle yararlanılmıştır (Gümüş, Alay Özgül, 2017).

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin İstatistiksel analizler için SPSS 25.0 paket

programı kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığına Cronbach Alpha değerleri ile bakılmış ve Cronbach alfa değerleri toplam ölçek için 0,792 olarak bulunmuştur. Cronbach Alpha değerlerinin 0,70'den büyük olduğu görülmektedir. Büyüköztürk'e göre Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısının 0,70 ve daha büyük değer alması ölçeğin güvenilir olduğunu gösterir (Buyüköztürk, 2002). Tanıtıcı istatistik olarak frekans, yüzde değerleri verilmiş, normal dağılıma uygunluk kontrolünde Kolmogorov Smirnov testi kullanılmıştır. Normal dağılıma sahip iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Student t-testi, ikiden fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında Anovave Tukey çoklu karşılaştırma testleri yöntemleri kullanılmış ve $P < 0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir

BULGULAR

Tablo 2: Rekreatyon Alanı Tercih Etkenleri Ölçeğinin Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	Std. S.	t	p
Spor çeşitliliği	Kadın	151	4,1810	,78480	1,206	,228
	Erkek	244	4,0833	,78035		
Personel	Kadın	151	4,0980	,78345	-,532	,595
	Erkek	244	4,1402	,73604		
Konum	Kadın	151	3,8896	,66968	-2,779	,006*
	Erkek	244	4,0929	,76235		
Fiziki İmkânlar	Kadın	151	4,1846	,49135	-2,424	,016*
	Erkek	244	4,3099	,51200		
Aktivite	Kadın	151	3,9444	,66459	,794	,428
	Erkek	244	3,8861	,73499		
Toplam	Kadın	151	4,0792	,48786	-1,021	,308
	Erkek	244	4,1308	,48843		

Tablo 2 incelendiğinde cinsiyet değişkeni ile Rekreatyon alanı tercih etkenleri ölçeği arasında konum ve fiziksel imkânlar alt boyutlarında anlamlı fark olduğu toplam ölçek ve diğer alt boyutları ile anlamlı fark olmadığı

görülmektedir ($p<0,05$). Bu sonuca göre erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre konum ve fiziksel imkânlar alt boyutlarında daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur.

Tablo 3: Rekreatyon Alanı Tercih Etkenleri Ölçeğinin Medeni Duruma Göre T-Testi Sonuçları

Değişken	Medeni durum	N	Ort.	Std. S.	t	p
Spor Çeşitliliği	Bekâr	154	4,0108	,86857	-2,149	,033*
	Evli	241	4,1909	,71524		
Personel	Bekâr	154	4,0312	,83740	-1,884	,061
	Evli	241	4,1834	,69045		
Konum	Bekâr	154	4,0152	,75006	-,001	,999
	Evli	241	4,0152	,72537		
Fiziki İmkânlar	Bekâr	154	4,3044	,49712	1,328	,185
	Evli	241	4,2350	,51282		
Aktivite	Bekâr	154	3,7896	,71393	-2,668	,008*
	Evli	241	3,9842	,69612		
Toplam	Bekâr	154	4,0674	,51758	-1,392	,165
	Evli	241	4,1390	,46749		

Tablo 3 incelendiğinde medeni durum değişkeni ile Rekreatyon alanı tercih etkenleri ölçeği arasında spor çeşitliliği ve aktivite alt boyutlarında anlamlı fark olduğu toplam ölçek ve diğer alt boyutları ile anlamlı fark olmadığı

görülmektedir ($p<0,05$). Bu sonuca göre evli olan katılımcıların bekâr olan katılımcılara göre spor çeşitliliği ve aktivite alt boyutlarında daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur.

Tablo 4: Rekreasyon Alanı Tercih Etkenleri Ölçeğinin Yaşa Göre Anova Sonuçları

Değişken	Yaş	N	Ort.	Std. S	F	p	Anlamlı Fark
Spor Çeşitliliği	23-33 yaş (a)	111	3,9550	,79453	3,725	,025*	c>a
	34-45 yaş (b)	107	4,2243	,70752			
	46 yaş ve üzeri (c)	177	4,1620	,80568			
Personel	23-33 yaş (a)	111	4,0324	,77156	1,573	,209	
	34-45 yaş (b)	107	4,2131	,69242			
	46 yaş ve üzeri (c)	177	4,1277	,77531			
Konum	23-33 yaş (a)	111	3,9580	,69793	1,084	,339	
	34-45 yaş (b)	107	4,0997	,71991			
	46 yaş ve üzeri (c)	177	4,0000	,76376			
Fiziki İmkânlar	23-33 yaş (a)	111	4,3333	,44732	1,761	,173	
	34-45 yaş (b)	107	4,2079	,51308			
	46 yaş ve üzeri (c)	177	4,2500	,53599			
Aktivite	23-33 yaş (a)	111	3,8216	,67976	1,173	,311	
	34-45 yaş (b)	107	3,9327	,67009			
	46 yaş ve üzeri (c)	177	3,9480	,74712			
Toplam	23-33 yaş (a)	111	4,0698	,47141	,611	,543	
	34-45 yaş (b)	107	4,1402	,46279			
	46 yaş ve üzeri (c)	177	4,1194	,51390			

Tablo 4 incelendiğinde yaş değişkeni ile Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği spor çeşitliliği alt boyutunda anlamlı fark olduğu

($p<0,05$), bu sonuca göre 46 yaş ve üzeri olanların 23-33 yaş aralığında olanlardan daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur.

Tablo 5: Rekreasyon Alanı Tercih Etkenleri Ölçeğinin Eğitim Durumuna Göre Anova Sonuçları

Değişken	Eğitim durumu	N	Ort.	Std. S	F	p	Anlamlı Fark
Spor Çeşitliliği	Lise (1)	27	3,6914	,49722	4,447	,012*	2,3>1
	Üniversite (2)	195	4,1573	,83268			
	Lisansüstü ve Doktora (3)	173	4,1464	,74302			
Personel	Lise (1)	27	3,8963	,81216	1,716	,181	
	Üniversite (2)	195	4,1733	,78288			
	Lisansüstü ve Doktora (3)	173	4,1040	,70664			
Konum	Lise (1)	27	4,2222	,77349	3,686	,026	
	Üniversite (2)	195	4,0803	,72813			
	Lisansüstü ve Doktora (3)	173	3,9094	,72347			
Fiziki İmkânlar	Lise (1)	27	4,3426	,33718	2,640	,073	
	Üniversite (2)	195	4,3090	,50994			
	Lisansüstü ve Doktora (3)	173	4,1965	,52068			
Aktivite	Lise (1)	27	3,8407	,57329	4,697	,010*	3>2, 1
	Üniversite (2)	195	3,7873	,73138			
	Lisansüstü ve Doktora (3)	173	4,0113	,68579			
Toplam	Lise (1)	27	4,0694	,32747	2,964	,053	
	Üniversite (2)	195	4,1712	,51740			
	Lisansüstü ve Doktora (3)	173	4,0499	,46878			

Tablo 5 incelendiğinde eğitim durumu değişkeni ile Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği spor çeşitliliği ve aktivite alt boyutlarında anlamlı fark olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Bu sonuca spor çeşitliliği alt

boyutunda lise ve üniversite mezunlarının lisansüstü ve doktora mezunlarından, aktivite alt boyutunda ise lisansüstü ve doktora mezunlarının lise ve üniversite mezunlarından daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur.

Tablo 6: Rekreasyon Alanı Tercih Etkenleri Ölçeğinin Spor Yapma Durumuna Göre Anova Sonuçları

Değişken	Spor Yapma	N	Ort.	Std. S.	F	p	Anlamlı Fark
Spor Çeşitliliği	Yapmıyorum (x)	206	4,0696	,72360	1,217	,297	
	Haftada 1-2 (y)	115	4,2116	,74970			
	Haftada 3 ve daha fazla (z)	74	4,1216	,96763			
Personel	Yapmıyorum (x)	206	4,1505	,70792	,783	,458	
	Haftada 1-2 (y)	115	4,0504	,76816			
	Haftada 3 ve daha fazla (z)	74	4,1649	,85198			
Konum	Yapmıyorum (x)	206	4,0971	,64288	4,367	,013*	x, y > z
	Haftada 1-2 (y)	115	4,0029	,70434			
	Haftada 3 ve daha fazla (z)	74	3,8063	,95405			
Fiziki İmkânlar	Yapmıyorum (x)	206	4,2894	,48298	,636	,530	
	Haftada 1-2 (y)	115	4,2283	,48589			
	Haftada 3 ve daha fazla (z)	74	4,2382	,60043			
Aktivite	Yapmıyorum (x)	206	3,8748	,69790	,966	,381	
	Haftada 1-2 (y)	115	3,9043	,74615			
	Haftada 3 ve daha fazla (z)	74	4,0081	,67798			
Toplam	Yapmıyorum (x)	206	4,1226	,45811	,135	,874	
	Haftada 1-2 (y)	115	4,0935	,50072			
	Haftada 3 ve daha fazla (z)	74	4,1064	,55209			

Tablo 6 incelendiğinde spor yapma sıklığı değişkeni ile Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği arasında konum alt boyutunda anlamlı fark olduğu toplam ölçek ve diğer alt boyutları ile anlamlı fark olmadığı

görülmektedir ($p<0,05$). Bu sonuca göre spor yapma boyutunda haftada 3 ve daha fazla spor yapanların, spor yapmayan ve haftada 1-2 gün spor yapanlara göre daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Cinsiyet değişkeni ile “Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği” arasında Konum ve Fiziksel imkânlar alt boyutlarında anlamlı fark olduğu toplam ölçek ve diğer alt boyutları ile anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre konum ve fiziksel imkânlar alt boyutlarında daha yüksek puan aldıkları söylenebilir. Yapılan bilimsel çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Gümüş ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, araştırma kadın katılımcıların

konum alt boyutuna ilişkin puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu göstermektedir (Gümüş ve Alay Özgül, 2017). Yapılan bilimsel çalışmalarda benzer sonuçlara bakıldığında ise, Yerlisu ve Arkadaşlarının yaptığı çalışmada, erkeklerin rekreasyon tercihleri kadınlardan daha yüksek puan aldıkları görülmektedir (Ardahan ve Lapa Yerlisu, 2011). Thapa ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada rekreasyon alanlarında erkeklerin bayanlara oranla daha fazla etkinliğe katılım sağladıklarını belirtmişlerdir

(Thapa, Confer ve Mendelson, 2004). Literatürde birçok çalışma yaptığımız çalışmayı desteklemekle beraber alan yazında yapılan birçok çalışmada rekreatyona katılım noktasında, kadınların erkeklere oranla çok daha fazla engelle karşılaştıkları belirtilmiştir (Gürbüz ve Henderson, 2014; Gürbüz ve Henderson, 2013; Şahin ve Kocabulut, 2014; Gürbüz; Mutlu, Yılmaz, Güngörmüş, Sevindi ve Gürbüz, 2010; Henderson ve Bialeschki, 1993; James, 1995). Bu sonucun ortaya çıkması erkeklerin gidecekleri rekreatyon alanını seçerken alanın eve yakın olması ya da toplu taşıma aracıyla ulaşılabilir olması gibi durumları kadınlar kadar önemsemedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Medeni durum değişkeni ile “Rekreatyon alanı tercih etkenleri ölçeği” arasında Spor çeşitliliği ve Aktivite alt boyutlarında anlamlı fark olduğu toplam ölçek ve diğer alt boyutları ile anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Yapılan bilimsel çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Gümüş ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada araştırma grubunun rekreatyon alanı katılım engellerinde medeni durum değişkeninin etkisi incelendiğinde, elde edilen bulgular evli katılımcıların güvenlik engeli ve zaman engeli alt boyutuna ilişkin puanlarının bekar katılımcılardan daha yüksek olduğunu göstermektedir (Gümüş ve Alay Özgül, 2017). Johnson ve diğerlerinin yaptığı çalışmada ise rekreatyonel etkinliklere katılımında güvenlik temelli kısıtlamaların yaşandığı sonucuna varılmıştır (Johnson, Bowker ve Cordel, 2001). Öztürk ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada spor yapan kişilerin spor yapmayan kişilere göre kaygı durumlarının da düşük olduğu görülmektedir (Öztürk, Hacıcaferoğlu ve Yılmaz Öztürk, 2018). Park ve rekreatyon alanlarının kullanımına ilişkin yapılan bir çok çalışmada güvenliğin önemli bir engel nedeni olduğu sonucuna varılmıştır (Scott ve Jackson, 1996; Ariane, Andrew ve Deborah, 2005; Marcuss ve Francis, 1998; Francis, 1988). Benzer şekilde rekreatyonel etkinliklere katılımında zaman faktörünün önemli bir engel teşkil ettiğini belirten çalışmalar bulunmaktadır (Cerin, Leslie, Sugiyama ve Owen, 2010; Kyle ve Mowen (2003).

Yaş değişkeni ile “Rekreatyon alanı tercih etkenleri ölçeği” arasında Spor çeşitliliği ve Aktivite alt boyutlarında anlamlı fark olduğu toplam ölçek ve diğer alt boyutları ile anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre 46 yaş ve üzeri olan katılımcıların 23-33 yaş aralığında olan katılımcılara göre Spor çeşitliliği ve Aktivite alt boyutlarında daha yüksek puan tespit edilmiştir. Yapılan bilimsel çalışmalarda benzer ve farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Kelly'nin yapmış olduğu bilimsel çalışma sonucunda 18-25 yaş aralığındaki bireylerin fiziki imkânlar alt boyutunu 38-55 yaş aralığındaki bireylere göre daha fazla önemsediklerini sonucu bulunmuştur (Kelly, 1983). Soyuer ve Soyuer yaptığı bilimsel çalışmada yaşlıların gençlere oranla daha az fiziksel aktiviteye katıldığını ve daha çok yürüyüş aktivitesini tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Soyuer ve Soyuer, 2008). Kervankıran ve Eryılmaz'ın yaptıkları bilimsel çalışmada Fiziki imkânlar alt boyutunda 18-25 yaş aralığındaki bireylerin puanları, 38-55 yaş aralığındaki bireylerin puanlarından daha yüksek puan aldıkları görülmektedir (Kervankıran ve Eryılmaz, 2014). Tütüncü ve Arkadaşlarının yaptığı bilimsel çalışmada, Genç yaşta bireylerin diğer bireylere oranla rekreatyonel etkinliklere katılımında daha istekli olduklarını belirtmişlerdir (Tütüncü, Aydın, Küçükusta, Avcı ve Taş, 2011). Torkildsen'in yaptığı bilimsel çalışmada yaş faktörünün bireylerin rekreatyonel etkinliklere katılımında etkili bir değişken olduğunu sonucuna varılmıştır (Torkildsen, 2005). Yaş değişkeninin katılımı engellediğini belirten pek çok bilimsel çalışma bulunmaktadır (Wang, Norman ve Mc Guire, 2005; Burns ve Graefe, 2007; Covelli, Burns ve Graefe, 2006; Johnson ve Henderson, 1995; Mowen, Payne ve Scott, 2005; Ostergren, Solop ve Hagen, 2005).

Eğitim durumu değişkeni ile “Rekreatyon alanı tercih etkenleri ölçeği” arasında Spor çeşitliliği ve Aktivite alt boyutlarında anlamlı fark olduğu toplam ölçek ve diğer alt boyutları ile anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre Spor çeşitliliği alt boyutunda Lise ve Üniversite mezunları, Lisansüstü ve Doktora mezunlarına göre, Aktivite alt boyutunda ise Lisansüstü ve Doktora mezunları olanlar, Lise ve üniversite

mezunu olanlar göre daha yüksek puan aldıkları söylenebilir. Yapılan bilimsel çalışmalarda benzer ve farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Eğitim seviyesi üniversite olanların diğer eğitim seviyesindeki bireylere oranla daha fazla önemsedikleri şeklinde olduğu görülmektedir (Temir ve Gürbüz, 2012). Park kullanımındaki kısıtlayıcıların eğitim seviyesine göre değiştiğini sonucuna ulaşılmıştır (Searle ve Jackson, 1985). Yapılan bazı bilimsel çalışmalarda bireylerin serbest zaman değerlendirme amaçlı gidecekleri rekreasyon alanını tercih ederken eğitim düzeyi değişkeninin etkili olmadığı sonucuna varılmıştır (Cohen, Marsh, Williamson, Derore, Martinez, Setodji ve McKenzie, 2011; Şahin ve Kocabulut, 2014; Keskin, Akova ve Öz, 2015; Henderson, Neff, Sharpe, Greaney, Royce ve Ainsworth, 2001).

Spor yapma sıklığı değişkeni ile “Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği” arasında Konum alt boyutunda anlamlı fark olduğu toplam ölçek ve diğer alt boyutları ile anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Yapılan bilimsel çalışmalarda benzer ve farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Fiziksel aktiviteler içinde yürüme en yaygın ve genel sağlık için sıklıkla yapılan egzersiz formudur (Esatbeyoğlu, Hazır, Coşkun, Köse ve Atabey, 2018). Yürüme veya doğa yürüyüşü için harekete geçenler, kendi deneyimleri ve başkaları tarafından anlatılan maceralardaki deneyimleri ile yeni bir şeyler öğrenmekle beraber bu bilgileri kendilerini daha güvenli ve yetkin hissetmelerini sağlamaktadır (Marafa ve Tung, 2004). Doğada yapılan yürüme karakteristiğinin yabancı olduğumuz ama güvenli alanlarda, orman içi yol ya da patikalarda veya organize edilmiş doğal alanlarda günü birlik veya günün bir kısmında yapılan kısa doğa gezintileri bağlamında diğer alanlarda yapılan sporlardan farklı olduğu belirtilmiştir (Aradahan ve Mert, 2013).

Parklara geliş sebepleri ile “Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği” arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Yapılan bilimsel çalışmalarda benzer ve farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Spor alanları: Genç, orta ve yaşlı kesimin, fiziksel aktivite yapmak için kullandıkları mekânlardır (Timur, Timur, Şahin, Dağıstanlıoğlu, Çaltve Pekta, 2011).

Spor alanları bireylerin; fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak gelişimini sağlamakta ve kendilerini iyi hissetmelerine neden olmaktadır (Çelik, Ender ve Akdeniz, 2015). Spor alanları bilinçli bir şekilde oluşturulmalıdır. Bilinçsiz ve kalitesiz spor alanları bireylere zarar verebilmekte ve yaşamlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Yerel yönetimler spor alanlarını kontrol altında tutup hizmetlerin kaliteli olmasına dikkat etmelidir (Öztürk, 2015). Şehir genelinde belediyeler tarafından inşa edilen bu park ve rekreasyon alanları içerisinde yer alan özellikle fiziksel aktivite amaçlı kullanılan yürüyüş ve koşu yolları, bisiklet yolu ve kondisyon parklarından bireylerin yoğun bir şekilde yararlandığı belirtilmektedir (Lapa Yerlisu ve Ağyar, 2012; Fondren ve Brinkman, 2019).

Sonuç olarak, Erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre “Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği” Konum ve Fiziksel imkânlar alt boyutlarında daha yüksek puan aldıkları, evli olan katılımcıların bekâr olan katılımcılara göre “Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği” Spor çeşitliliği ve Aktivite alt boyutlarında daha yüksek puan aldıkları, Yaşa göre “Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği” Spor çeşitliliği alt boyutunda anlamlı fark olduğu 46 yaş ve üzeri olanların 23-33 yaş aralığında olanlardan daha yüksek puan aldıkları, Eğitim durumu değişkeni ile “Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği” Spor çeşitliliği alt boyutunda Lise ve Üniversite mezunlarının Lisansüstü ve Doktora mezunlarından, Aktivite alt boyutunda ise Lisansüstü ve Doktora mezunlarının Lise ve Üniversite mezunlarından daha yüksek puan aldıkları, Spor yapma sıklığı değişkeni ile “Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği” Konum alt boyutunda haftada 3 ve daha fazla spor yapanların, spor yapmayan ve haftada 1-2 gün spor yapanlara göre daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur.

Bu çalışma, sağlık çalışanlarının Belediyelerin yapmış oldukları rekreasyonel alanların kullanım etkenlerinin incelenmesi yönelik belirli bir bilgilere ulaşmak açısından öneme sahip olmasıyla birlikte bazı sınırlamaları içermektedir. Daha sonra yapılacak olan bilimsel çalışmalara bilgiler sağlayacağı

düşünülmemekte olup, Örneklem gurubu genişletilerek farklı meslek gurup ve farklı bölgelerde yapılmasına önerilmektedir.

Yazarların Makaleye Katkı Beyanı

Çalışma tek yazarlı olup Hüseyin Öztürk tarafından hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarın beyan edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek

Bu çalışmanın yapılabilmesi için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 16.05.2022 tarih ve 07 nolu toplantısında 186010 sayılı etik kurul kararıyla bilimsel araştırma çalışması yapılabilmesinin uygun olduğu görülmüştür.

Hakem Değerlendirmesi

Kör hakemlik süreci sonrası yayınlanmaya uygun bulunmuş ve kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ağılönü, A., ve Mengütay, S. (2009). Yerel Yönetimlerde Rekreatyon Hizmetleri ve Model Belirleme. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 292-301.
- Aksoy, A. (2005). Çalışma hayatında stres kaynakları, stres belirtileri ve stres sonuçlarının incelenmesi üzerine bir araştırma. In *Journal of Social Policy Conferences* (No. 49).
- Ardahan, F., ve Mert, M. (2013). Bireyleri Doğa Yürüyüşü Yapmaya Motive Eden Faktörler Ölçeği ve Bu Faaliyetlere Katılarak Elde Edilen Faydalar Ölçeğinin Türk Popülasyonu İçin Geçerlilik Güvenirlilik Çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 338-355.
- Ardahan, F., ve Lapa Yerlisu, T. (2011). Açık alan rekreatyonu: Bisiklet kullanıcıları ve yürüyücülerin doğa sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 1327-1341.
- Ariane, L. B. R., Andrew, H. M., ve Deborah, A. C. (2005). The Significance of Park to Physical Activity and Public Health. *American Journal of Preventive Medicine*, 28, 159-168.
- Badia, M., Orgaz, B. M., Verdugo, M. A., Ullan, M. A., ve Martinez, M. M. (2011). Personal factors and perceived barriers to participation in leisureactivities for young and adults with developmental disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, (32), 2055-2063.
- Baker, D. A., ve Palmer, R. J. (2006). Examining the effects of perceptions of community and recreation participation on quality of life. *Social Indicators Research*, 75 (3), 395-418.
- Burns, R. C., ve Graefe, A. R. (2007). Constraints to Outdoor Recreation: Exploring the Effects of Disabilities on Perceptions and Participation. *Journal of LeisureResearch*, 39 (1), 156-181.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Yayıncılık: Ankara.
- Cerin, E., Leslie, E., Sugiyama, T., ve Owen, N. (2010). Perceived barriers to leisure-time physical activity in adults: an ecological perspective. *Journal of Physical Activity and Health*, 7, 451-459.
- Cohen, D., Marsh, T., Williamson, S., Derore, R. K., Martinez, H., Setodji, C., ve Mc Kenzie, T. (2011). Park and physical activity: Why are some parks usedmore than others, National Institutes of Health. *PublicAccess.Jenuray*.
- Covelli, E. A., Burns, R. C., ve Graefe, A. (2006). Perceived constrainsbynon-traditionalusers on the Mt. Baker-Snoqualmie. Paperpresented at 2006 Northe astern Recreation Research Symposium, New York, NY.
- Çelik, A., Ender, E., ve Akdeniz, NS. (2015). Engelsiz Parklarda Peyzaj Tasarımı, *Tarım Bilimleri Dergisi*, 8(2), 05-11.
- Demir, C., ve Demir, N. (2006). Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen Faktörler İle Cinsiyet Arasındaki İlişki: Lisans Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. *Ege Akademi Bakış Dergisi*, 6(1), 36-51.
- Esatbeyoğlu, F., Hazır, T., Coşkun, B., Köse, M. G., ve Atabey, C. İ. (2018). Değişik Eğimlerde Yürüyüş Esnasında Enerji Harcaması. *Yöntemsel Karşılaştırma. Spor Bilimleri Dergisi*, 29(2), 67-78.
- Fondren, KM., ve Brinkman, R. (2019). A Comparison of Hiking Communities on The Appalachian and Pacific CrestTrails. *Leisure Sciences*, 5(1), 1-18.
- Francis, M. (1988). Negotiating between children and adultdesign values in opens paceprojects. *Desing Studies*, 9(2), 67-75.
- Gümüş, H. (2012). Fiziksel aktivite için park ve rekreatyon alanlarına gelen kullanıcıların mekân seçimini ve aktiviteye katılımını

- etkileyen faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Gümüş, H., Alay Özgül, S., ve Karakılıç, M. (2015). Physical Activity Venue Evaluation Scale (PAVES): A Validity and Reliability Study. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 26(1), 1-8.
- Gümüş, H., ve Karakullukçu, Ö. F. (2015). Leisure satisfaction in football and basketball fans: A sample of Afyonkarahisar. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3(3), 401-409.
- Gürbüz, B., ve Henderson, K. A. (2013). Exploring the Meanings of Leisure among Turkish University Students. *Croatian Journal of Education*, 15 (4), 927-957.
- Gürbüz, B., ve Henderson, K. A. (2014). Leisure activity preferences and constraints: Perspectives from Turkey. *World Leisure Journal*, 56(4), 300-316.
- Henderson, K. A., ve Bialeschki, M. D. (1993). Negotiating Constraints to Women's Physical Recreation. *Society and Leisure*, 16, 389-412.
- Henderson, K. A., Neff, L. J., Sharpe, P. A., Greaney, M. L., Royce, S. W., ve Ainsworth, B. E. (2001). It Takes a Village, to promote physical activity: the potential for public park and recreation departments. *Journal of Park and Recreation Administration*, 19(1), 23-41.
- Jackson, E. L., ve Henderson, K. A. (1995). Gender based analysis of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 17, 31-51.
- James, K. (1995). Owner ship of Space: Its impact on recreational participation of young women. Perth, western australia: Edith cowan university. Department of Leisure Sciences.
- Johnson, C. Y., Bowker, J. M., ve Cordell, H. K. (2001). Outdoor recreation constraints: An examination of race, gender and rural dwelling. *Southern Rural Sociology*, 17, 111-133.
- Karaküçük, S. (2008). Rekreatyon Boş Zamanları Değerlendirme. (6.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kervankıran, İ., ve Eryılmaz, A. G. (2014). Isparta ili milli parklarının rekreatyonel faaliyetlerde kullanımı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 81-110.
- Keskin, M., Akova, O., ve Öz, M. (2015). Turizm eğitimi alan öğrencilerin rekreatyonel etkinliklere katılımlarının önündeki engellerin belirlenmesine yönelik bir çalışma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 2(4), 37-45.
- Kyle, G. T., ve Mowen, A. J. (2003). An examination of the relationship between leisure constraints, involvement and commitment, Proceedings of the Northeastern Recreation Research Symposium.
- Lapa Yerlisu, T., ve Ağyar, E. (2012). Üniversite öğrencilerinin serbest zaman katılımlarına göre algılanan özgürlük. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 24-33.
- Marafa, L. M., ve Tung, F. (2004). Changes in participation in leisure and outdoor recreation activities among Hong Kong people during the SARS outbreak. *World Leisure Journal*, 46(2), 38-47.
- Marcuss, C. C., ve Francis, C. (1998). People places: design guidelines for urban open space. 2nd ed. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Mowen, A. J., Payne, L. L., ve Scott, D. (2005). Change and stability in park visitation, constraints revisited. *Leisure Sciences*, 27, 191-204.
- Mutlu, İ., Yılmaz, B., Güngörmüş, H. A., Sevindi, T., ve Gürbüz, B. (2010). Bireyleri Rekreatyonel Amaçlı Egzersiz Motive Eden Faktörlerin Çeşitli Değişkenlere Göre Karşılaştırılması. 11. Uluslararası spor bilimleri kongresi, 10-12 Kasım Antalya.
- Ostergren, D., Solop F. I., ve Hagen, K. K. (2005). National Park Services Fee: Value for the Money or a Barrier to Visitation. *Journal of Park and Recreation Administration*, 18(1), 18-36.
- Öztürk, H. (2015). Opinion and Expectation of the Community Who Come to the Parks For Doing Sports (Applications in Gaziantep). *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 3(17), 21-26.
- Öztürk, H., Hacicaferoğlu, S., & Öztürk, Z.Y. (2018). Examination of Constant Anxiety Statuses of Prisoners Who Attend Recreational Activities. *International Journal of Sport Culture and Science*, 6(4), 434-442.
- Scott, D., ve Jackson, E. L. (1996). Factors that limit and strategies that might increase people's use of public parks. *Journal of Park and Recreation Administration*, 14, 1-17.
- Searle, M., ve Jackson, E. (1885). Socio-economic variation in perceived barrier to recreation participation among would be participants. *Leisure Science*, (7), 227-249.
- Soyuer F., ve Soyuer, A. (2008). Yaşlılık ve Fiziksel Aktivite. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 15 (3), 219-224.
- Stanis, S. A. W., Schneider, I. E., Chavez, D. J., ve Shinew, K. J. (2009). Visitor Constraints to Physical Activity in Park and Recreation Areas, Differences by Race and Ethnicity. *Journal of Park and Recreation Administration*, 27, 78-95.

- Şahin, İ., ve Kocabulut, Ö. (2014). Sportif Rekreasyon Aktivitelerine Düzenli Katılımı Engelleyen Faktörlerin İncelenmesi: Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 1(2), 46-67.
- Temir, Ö., ve Gürbüz, B. (2012). Rekreasyonel aktivitelere katılımın önündeki engellerin incelenmesi, 1. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Antalya.
- Thapa, B., Confer, J. J., ve Mendelsohn, J. (2004). Trip motivation samong water-based recreationists. In Paperpresentation at the 2nd International Conference on Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas. Rovaniemi, Finland, 208-212.
- Timur, U. P., Timur, Ö. B., Şahin, C. K., Dağıstanlıoğlu, C., Çalt, Ö., ve Pektaş, O. S. (2011). Çankırı Kenti Spor Alanlarının Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 8(1), 81-91.
- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and recreation management* (5.Baskı). London: Routledge.
- Tütüncü, Ö., Aydın, İ., Küçükusta, D., Avcı, N., ve Taş, İ. (2011). Üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımını etkileyen unsurların analizi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 22(2), 69-83.
- Wang, Y., Norman, W. C., ve Mc Guire, F. A. (2005) A comparative study of leisure constraints perceived by mature and young travelers. *Tourism Review International*, 8, 263-279.
- Yerlisu Lapa, T., Varol, R., Tuncel, E. F., Ağyar, E., ve Certel Z. (2012). Belediye'ye Ait Park Alanlarını Sportif Amaçlı Kullanan Bireylerin Katılımlarının ve Beklentilerinin İncelenmesi, Bornova Örneği, 1. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi: Antalya.
- Yetim, A. (2011). *Sosyoloji ve spor*. Ankara: Berikan Yayınevi.

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Çalışanlarının Mülga Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü İle Mülga Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Birleşimine Yönelik Metaforik Algıları

Nesil ÖZBAY ÖZEN¹

Öz

Bu araştırma, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının mülga Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile mülga Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü birleşimine yönelik algılarını metaforlar yoluyla ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi çerçevesinde olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünde görev yapan 40 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının “Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü ile Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü birleşimi ... benzemektedir/gibidir. Çünkü ...” şeklinde verilen ifadeyi tamamlamalarıyla elde edilmiştir. Metafor yoluyla elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanları tarafından birleşime yönelik toplam 35 adet geçerli metafor üretilmiştir. Elde edilen metaforlar nitelikleri bakımından incelenerek farklı kavramsal kategoriler altında toplanmıştır. Bu doğrultuda katılımcıların olumlu metaforik algıları; tamamlayıcı birleşim kategorisi ve ayrılmazlık kategorisi, olumsuz metaforik algıları; uyumsuz birleşim kategorisi ve çatışma ifade eden birleşim kategorisi ile hem olumlu hem olumsuz kategori olmak üzere toplam beş kategoriye ayrılmıştır. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü birleşimi ile ilgili %70’inin olumsuz, %25’inin olumlu, %5’inin hem olumlu hem olumsuz algıya sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Birleşim, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Metafor.

Metaphoric Perceptions of Employees In Provincial Directorate of Youth And Sports Regarding Mergence of Former Provincial Directorate of Credit And Dormitories Institution With Former Provincial Directorate of Youth Services And Sports

Abstract

The study aims to reveal the perceptions of the Provincial Directorate of Youth and Sports employees regarding the mergence of Former Provincial Directorate of Credit and Dormitories Institution with Former Provincial Directorate of Youth Services and Sports through metaphors. In the study, phenomenology pattern was used within the framework of qualitative research method. The study group of the research consists of 40

¹ Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Manisa-Türkiye. nesil.ozen@gsb.gov.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3845-6842>

participants working in the Provincial Directorate of Youth and Sports. The data obtained through metaphor were analyzed by content analysis technique. Employees of the Provincial Directorate of Youth and Sports developed 35 metaphors for the merge of Provincial Directorates of Credit and Dormitories Institution with the Provincial Directorates of Youth Services and Sports. Metaphoric perceptions were separated in 5 categories as positive ones being complementary merge and inseparableness categories, and negative ones being discordant merge and merge expressing conflict category along with both positive and negative category. As a result, it was determined that 70% of the employees of the Provincial Directorate of Youth and Sports had a negative perception, 25% had a positive perception, and 5% had both positive and negative perceptions.

Keywords: Merge, Provincial Directorate of Youth and Sports, Metaphor

GİRİŞ

Gençlik ve Spor Bakanlığı Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü (mülga) bünyesinde taşra teşkilatı olarak hizmet ifa eden Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlükleri ile Spor Genel Müdürlüğü (mülga) bünyesinde taşra teşkilatında hizmet veren Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri, 09.07.2018 tarihli ve 30473 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname doğrultusunda; 02.01.2019 tarihi itibarıyla “Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü” adı altında gençlerin barınma, beslenme, kredi ve burs ihtiyaçlarına, sportif, eğitsel, sosyal ve kültürel gelişimlerine yönelik “birlikte” hizmet vermeye başlamıştır. Bu bağlamda misyonu; ülkemiz gençliğini ve sporunu çağın gereklerine uyumlu olarak yenilikçi ve rekabetçi bir seviyeye getirmek, ülkemizin sportif anlamda uluslararası alanda başarılı ve nitelikli şekilde temsil edilmesini sağlamak olan Gençlik ve Spor Bakanlığının (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2021) çatısı altında iki ayrı örgüt olarak faaliyet gösteren İl Müdürlüklerinin kuruluşu, görev ve amaçları incelendiğinde; mülga Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüklerinin sporda devlet yönetimi çerçevesinde dayanağının; 16 Temmuz 1938 tarihinde yürürlüğe giren “3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu” olduğu söylenebilir (Fişek, 2003). Başbakanlığa bağlı olarak kurulan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (B.T.G.M.)’nin amacı anılan Kanun’un 1. maddesinde; “Yurttaşın fizik ve moral kabiliyetlerinin ulusal ve inkilâbi amaçlarına göre gelişimini sağlayan oyun, jimnastik ve spor faaliyetlerini sevk ve idare etmek maksadı ile Başvekâlete bağlı ve hükmi şahsiyeti haiz bir Beden Terbiyesi Direktörlüğü kurulmuştur” (Beden Terbiyesi

Kanunu, 1938) olarak belirtilmiştir. B.T.G.M., sonrasında 1942 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, 1960 yılında yeniden Başbakanlık bünyesine dahil edilmiştir. Sonraki yıllarda da Kurumun teşkilatlanma değişikliği devam etmiştir. Bu doğrultuda B.T.G.M., 11.02.1970 tarihli ve 1/21-1156 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile yeni kurulan Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlanmıştır. 13.12.1983 tarihli ve 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Milli Eğitim Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı birleşimi akabinde de Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı uhdesinde faaliyetlerini yürütmüştür. 21.05.1986 tarihli ve 3289 sayılı Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile de Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü olarak tekrar Başbakanlığa (Fişek, 2003; Sunay, 2009) bağlanmıştır. Kurum yaklaşık yirmi beş yıl sonra 06.04.2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanun doğrultusunda 03.06.2011 tarihinde yeniden kurulan Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde 81 il genelindeki taşra teşkilatı ile Bakanlığın görevlerini yürütmüştür. Bu kapsamda; Kurumun görevleri 638 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2011) ile şu şekilde tanımlanmaktadır:

“Gençliğin kişisel ve sosyal gelişimini destekleyici politikaları tespit etmek, farklı genç gruplarının ihtiyaçlarını da dikkate alarak gençlerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmelerine imkân sağlamak, karar alma ve uygulama süreçleri ile sosyal hayatın her alanına etkin katılımını sağlayıcı öneriler geliştirmek ve bu doğrultuda faaliyetler yürütmek, ilgili kurumların gençliği ilgilendiren hizmetlerinde koordinasyon ve işbirliğini sağlamak, gençliğin ihtiyaçları ile gençliğe sunulan hizmet ve

imkânlar konusunda inceleme ve araştırmalar yapmak ve öneriler geliştirmek, gençlik alanında bilgilendirme, rehberlik ve danışmanlık yapmak, gençlik çalışma ve projelerine ilişkin usul ve esasları belirlemek, gençlik çalışma ve projeleri yapmak, bu çalışma ve projeleri desteklemek, bunların uygulama ve sonuçlarını denetlemek, spor faaliyetlerinin plan ve program dahilinde ve mevzuata uygun bir şekilde yürütülmesini gözetmek, gelişmesini ve yaygınlaşmasını teşvik edici tedbirler almak, spor alanında uygulanacak politikaları tespit etmek ve uluslararası kuralların ve talimatların uygulanmasını temin etmek”tir (s. 1).

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu ise, 1961 Anayasası'nın 50. maddesinde yer alan “...Devlet maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlamak amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar...” hükmü çerçevesinde; 22 Ağustos 1961 tarihinde yürürlüğe giren 351 sayılı Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Kanunu ile kurulmuştur. Anılan Kanun'un 2. maddesinde belirtilen “Yurt içinde ve dışında yükseköğrenim gören öğrenciler için yurtlar yapmak ve bunların işletmesini sağlamak, beslenme yardımı yapmak, eğitim, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle milli ve manevi gelişmelerine katkı sağlamak, yükseköğrenim öğrencilerine kredi veya burs vermek, öğrencilerin yükseköğrenimlerini kolaylaştırmaktır” ibaresi ile de Kurumun amaçları tanımlanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Kurum sonrasında, 1970 tarihli ve 3/707 sayılı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi doğrultusunda Gençlik ve Spor Bakanlığına, 13.12.1983 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile tekrar Milli Eğitim Bakanlığı bünyesine dahil edilmiştir. Yaklaşık yirmi altı yıl sonunda ise 2009 tarihli ve 27218 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı onayı ile Başbakanlığa bağlanmıştır. Akabinde 08.07.2011 tarihli ve 7988 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi doğrultusunda

da tekrar Gençlik ve Spor Bakanlığının bünyesine dahil olup, merkez teşkilatı ile taşra teşkilatında 20 Bölge Müdürlüğü ve 349 Yurt Müdürlüğünden oluşmuştur (Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu, 2013) ancak, 15.04.2015 tarihli ve 29327 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6639 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü bünyesindeki Bölge Müdürlükleri kaldırılarak 81 il genelinde Kredi ve Yurtlar İl Müdürlüğü kurulmuştur (Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 2011; Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 2015). Bu doğrultuda; 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Gençlik ve Spor Bakanlığının görev ve yetkilerini düzenleyen 202, 508 ve 509'uncu maddeleri hükümlerine dayanılarak hazırlanan ve 31/12/2021 tarihli Bakanlık Makamı Oluru ile yürürlüğe giren 10/07/2019 tarihli ve 535 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığı Taşra Teşkilatının Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge ile Bakanlığın taşra teşkilat yapısı Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri ile Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüklerinden ve bu İl ve İlçe Müdürlüklerine bağlı olarak kurulacak Gençlik Merkezi Müdürlükleri, Yurt Müdürlükleri, Sporcu Eğitim Merkezi Müdürlükleri, Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezi Müdürlükleri, Kamp Müdürlükleri, Konukevi Müdürlükleri ve Spor Tesisi Müdürlüklerinden oluşmuştur (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2022). Bu bağlamda, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanları için Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü birleşiminin, yasal düzenlemelerle zorunlu kılınan dış kaynaklı bir değişimi içerdiğini söylemek mümkündür ve değişim yönetiminde, değişikliğin başarılı olabilmesi için değişimin öncesinde ve sonrasında örgütü yönetenlerin, çalışanlarının ne düşündüğünün farkında olması büyük önem arz etmektedir (Masteralexis, Barr ve Hums, 2019). Bu kapsamda literatür incelendiğinde, Gençlik ve

Spor İl Müdürlüklerinde çalışanların liderlik özelliklerini, iletişim becerilerini, örgütsel adanmışlık, iş doyumu, örgütsel bağlılık ile zaman yönetimi düzeylerini, mobinge maruz kalma ya da fiziksel aktivite durumlarını belirlemeye yönelik çalışmalar bulunmaktadır (Akalm, 2022; Aygün, 2021; Ceylan ve Ünlü, 2022; Kırbaş, 2020; Koç, 2019; Polat, 2019) ancak; Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü (mülga) ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü (mülga) birleşimi ile ilgili çalışanların algılarını ya da düşüncelerini araştırmaya yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda çalışma, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının söz konusu birleşime yönelik algılarını metaforlar yoluyla ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda; Grekçe “metaphora” dan gelen ve meta (öte) - pherein (taşımak) kelimelerinden oluşan metafor kelimesini Demir (2015) “bir yerden başka bir yere götürmek” olarak tanımlamaktadır (s. 15). Lakoff ve Johnson (2015)’na göre metaforun özü; bir şeyi başka bir şeye göre anlamak ve deneyimlemektir. Düşünme tarzımıza göre eylemlerde bulunuruz ve bu eylemlerimiz metaforlar aracılığıyla yapıya dönüşür. Metaforlar temelde kavramsaldir ve bu nedenle, sadece dil ya da kullandığımız kelimeler değil aynı zamanda düşünce ve eylemler de metaforik olarak yapıya kavuşur. Kavramları daha iyi anlayabilmeye olanak sağlayan metaforlar gündelik zihin faaliyetlerimizin bir parçasıdır (Lakoff ve Johnson, 2015). Aynı zamanda, örtülü bir karşılaştırmayı ifade eden metaforlar (Duit, 1991), ortak bir yana vurgu yaparak bir kavramsal alanı başka bir kavramsal alan ile anlayabilmeye olanak sağlar (kövecses, 2002).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü (mülga) ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü (mülga) birleşimine yönelik sahip oldukları algıları metaforlar yoluyla ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü birleşimine yönelik sahip oldukları metaforlar nelerdir?

2. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü birleşimine yönelik oluşturdukları metaforlar ortak özelliklerine göre hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

YÖNTEM

Bu çalışmada, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü (mülga) ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü (mülga) birleşimine yönelik metaforik algılarını belirlemek amacıyla nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim (fenomenoloji); bireylerin deneyimlerinin altında yatan temel yapıya ya da gerçeğe odaklanarak (Cresswell, 2013; Merriam, 2013), yaşanmış deneyimi nasıl anlamlandırdığını ve deneyimin nasıl bilinçliliğe dönüştüğüne vurgu yapar. Araştırmanın odağındaki fenomen; bir duygu olabileceği gibi, evlilik, iş veya ilişki, örgüt ya da kültür olabilir ve fenomenoloji ile bireylerin olayları nasıl tanımladığına, duyuları yoluyla nasıl algıladığına yoğunlaşılır (Creswell, 2013; Patton, 2014). Bu bağlamda çalışmada, aynı Bakanlık çatısı altında iki ayrı İl Müdürlüğünün birleşimi sonucunda tek bir İl Müdürlüğü olarak hizmet veren ve bu birleşimi tecrübe eden Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının algılarını fenomenolojik yaklaşım kullanılarak araştırılmış olup çalışanların söz konusu birleşim kavramına yükledikleri ortak anlamlar metaforlar yolu ile ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bir şeyi ya da bir tecrübeyi başka bir şeye göre düşünme olarak tanımlanabilen metafor, deneyimlerimizin bazı boyutlarını tutarlı kılan ve vurgulayan gerekliliklere sahiptir. Bu doğrultuda, verili metafor tecrübe edileni öne çıkarma ve tutarlı biçimde organize etme biçimi olabilir (Lakoff

ve Johnson, 2015). Bu nedenle çalışmada verilerin metaforlar yoluyla elde edilmesinin amacı, örgütlerin temel ögesi olan ve yöneticilerine hiyerarşik olarak bağlı olmakla yükümlü olan çalışanların; üst yönetim tarafından yapılan yasal düzenlemeye yönelik örgüt değişikliğine ilişkin algılarını özgür ve yaratıcı bir biçimde ifade edebilmeleridir. Bu bağlamda yapılan bu metafor araştırması sonucunda elde edilecek verilerin alanda farkındalık yaratacağı ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışma Grubu

Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. Çalışma Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri Etik kurulundan onaylıdır (25.05.2022-20478.486/1361). Araştırmanın çalışma grubunu Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerinde farklı unvanlarda görev yapan ve gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 40 katılımcı oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu kapsamda çalışanların Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü birleşiminden önce Kurumda çalışıyor olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Katılımcıların 19 (%47,5)'u kadın, 21 (%52,5)'i erkektir. Katılımcıların birleşimden önceki kurumlarına göre dağılımı ise; 17 (%42,5)'si mülga Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü, 20 (%50)'si mülga Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, 3 (%7,5)'ü mülga Spor Genel Müdürlüğü'dür.

Veri Toplama Yöntemleri

Bu çalışmada veriler metaforlar yolu ile elde edilmiştir. Metafor; hedef alan, kaynak alan ve metaforun hedef alanı ile metaforun kaynağı arasındaki bağlantıyı içermelidir. Metaforda hedef alan başka bir deyişle metaforun konusu, metaforun kaynağını kullanarak anlamaya çalıştığımız alandır (Kövesces, 2002; forceville, 2002). Bu doğrultuda katılımcılardan "Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü ile Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü birleşimi ... benzemektedir/gibidir. Çünkü ..." şeklinde

verilen ifadenin yer aldığı formu 30 dakika süre içerisinde tamamlamaları istenmiştir. Katılımcılara verilen formda araştırmanın amacını, metaforun tanımı ile metafor örneğini ve araştırmanın gizlilik ilkelerine riayet edilmek suretiyle sadece bilimsel amaçla kullanılacağına ilişkin bilgileri içeren yönerge bölümü oluşturulmuştur. Ayrıca, katılımcıların daha etkin metafor oluşturabilmeleri için öğle arası saati ve akşam mesai bitimi saatinden sonra verilen formları tamamlamalarına özen gösterilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. İçerik analizi, metnin içinde tekrarlanan kelimelerin ya da temaların taranarak temel tutarlıklar ile anlamları belirlemeye yönelik bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma tekniğidir (Patton, 2014). Bu kapsamda; Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının ortaya koydukları metaforların analiz edilmesi, Saban (2008a, 2008b) tarafından kullanılan adlandırma, eleme ve arıtma, derleme ve kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşamaları ile gerçekleştirilmiştir.

Adlandırma aşaması : Bu aşamada, katılımcıların Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü birleşimine yönelik sahip oldukları algıları belirgin bir şekilde ifade edip edemediğine bakılmıştır. Bu bağlamda; katılımcılara verilen formlar teslim ediliş sırasına göre numaralandırılmıştır. Sonrasında katılımcılar tarafından oluşturulan metaforlar geçici olarak listelenmiştir.

Eleme ve arıtma aşaması: Katılımcıların oluşturdukları metaforlar tekrar kontrol edilerek geçerli metafor özelliği taşımayan ya da oluşturulan metaforların mantıksal dayanağının belirtilmediği 3 katılımcı formu araştırmanın dışında bırakılmıştır. Bu doğrultuda; çalışmada toplam 35 adet metafor elde edilmiştir. Bu aşamada metaforlar alfabetik olarak düzenlenmiştir. Bazı metaforların birden fazla katılımcı tarafından oluşturulduğu belirlenmiştir.

Derleme ve kategori geliştirme aşaması: Katılımcılar tarafından oluşturulan metaforlar

benzer özellikleri ve açıklamaları doğrultusunda incelenmiştir. Katılımcıların söz konusu birleşime ilişkin olumlu ve olumsuz algılarını içeren metaforları belirlenmiştir. Bu kapsamda; metaforun konusu ve metaforun kaynağı arasındaki ilişki doğrultusunda analiz edilen metaforlar beş kategoride toplanmıştır.

Geçerlik ve güvenilirlik sağlama aşaması : Bu araştırmada iç ve dış geçerliği sağlamak için araştırmacının çalışma grubuna ve elde edilen verilerin toplanması ile analiz edilmesine ilişkin bilgiler ayrıntılı olarak açıklanmıştır. İnanırcılığı sağlamak için, katılımcılardan elde edilen metaforlar ve metaforların mantıksal dayanağı araştırmada gizlilik ilkelerine riayet edilerek doğrudan alıntı yapılarak aktarılmıştır. Elde edilen verilerin güvenilirlik analizine ilişkin Miles ve Huberman (1994)'nın $p = \frac{\text{görüş birliği}}{\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}} \times 100$ formülü

kullanılmış olup metaforların kategorileştirilmesi sürecinde iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Bu doğrultuda; araştırmacı ve ilk uzman arasında güvenilirlik %87, diğer uzman arasında güvenilirlik %84 bulunmuştur.

BULGULAR

Çalışma sonucunda, Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü ile Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü birleşimine yönelik Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerinde görev yapan 40 katılımcı tarafından 35 adet geçerli metafor üretilmiştir. Katılımcıların oluşturdukları metaforlar nitelikleri bakımından incelenerek 5 kavramsal kategoride toplanmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde çalışmanın araştırma sorularına göre aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1. Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü ile Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Birleşimine Yönelik Oluşturulan Metaforlar

Kod	Metafor	f	%	Kod	Metafor	f	%
1	Ağaç	1	2.5	19	Kargaşa	2	5
2	Asfalt yoldan topraklı yollara geçme	1	2.5	20	Karpuzla kabağın aşılmasıyla oluşan tatsız karpuz	1	2.5
3	Bir ailenin iki ayrı ilde yaşaması yerine evlerini birleştirilmesi	1	2.5	21	Kaynana ve gelin	1	2.5
4	Bir bileşenli iki ayrı küme	1	2.5	22	Kırmızı etek üzerine pembe bluz kombini	1	2.5
5	Çağlayan	1	2.5	23	Masa	1	2.5
6	Çaya tuz atmak	1	2.5	24	Puzzle tamamlanması	1	2.5
7	Düz bir yolun birden kavislenmesi ve çakılanması	1	2.5	25	Siyah ve beyaz	2	5
8	Elma ile armudu birleştirme çabası	1	2.5	26	Spor ile otelciliğin birleşimi	1	2.5
9	Elmanın yarısı	1	2.5	27	Soğuk savaş	1	2.5
10	Evlilik (1)	1	2.5	28	Spor yaparken uyumak	1	2.5
11	Evlilik (2) (tanımadan/görücü usulü/zoraki/uyumsuz)	4	10	29	Şeker ve turşunun aynı kavanozda saklanması	1	2.5
12	Farklı renklerin birleşimi	1	2.5	30	Şekil verilmemiş kil çamuru	1	2.5
13	Farklı tarım mahsulü yetiştiren iki kardeşin ortak iş yapmaları	1	2.5	31	Yarasa	1	2.5
14	Futbol takımı	1	2.5	32	Yuva	1	2.5
15	Güneş sistemindeki ay ve dünya uzaklığı	1	2.5	33	Zengin Almancı ve hasretle bekleyen kardeşi	1	2.5
16	İki ayrı yönden gelen dikişin birleşimi	1	2.5	34	Zengin kız, fakir oğlan birlikteliği	1	2.5
17	İki farklı kumaştan pantolon dikme	1	2.5	35	Zıt renklerin birleşimi	1	2.5
18	Kan	1	2.5				
Toplam						40	100

Tablo 1’de, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü ile Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü birleşimine ilişkin toplam 35 metafor oluşturdukları görülmektedir. Alfabetik sıraya göre düzenlenen metaforların dağılımları incelendiğinde, evlilik-1 (f=1); evlilik-2 (f=4), kargaşa (f=2) ile siyah ve beyaz (f=2) metaforlarının birden fazla katılımcı tarafından üretildiği görülmektedir.

Ayrıca, 5 katılımcı tarafından oluşturulan “evlilik” metaforunun mantıksal dayanakları incelendiğinde evlilik-1 metaforunun olumlu, evlilik-2 metaforunun olumsuz algı içerdiği saptanmıştır. Genel itibariyle katılımcıların söz konusu birleşime yönelik farklı metaforik algılara sahip olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda; Tablo 2’de katılımcıların oluşturdukları olumlu metaforlar ve belirlenen kategoriler yer almaktadır.

Tablo 2. Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü ile Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Birleşimine Yönelik Oluşturulan Olumlu Metaforlar ve Kategorileri

Kategori	Kod	Metafor	f	%	f	%
Tamamlayıcı Birleşim	9	Elmanın yarısı	1	2.5		
	10	Evlilik (1)	1	2.5		
	14	Futbol takımı	1	2.5	5	12.5
	24	Puzzle tamamlanması	1	2.5		
	33	Zengin Almancı ve hasretle bekleyen kardeşi	1	2.5		
Ayrılmazlık	1	Ağaç	1	2.5		
	3	Bir ailenin iki ayrı ilde yaşaması yerine evlerini birleştirmesi	1	2.5		
	18	Kan	1	2.5	5	12.5
	23	Masa	1	2.5		
	32	Yuva	1	2.5		
Toplam			10	25	10	25

Tablo 2’de görüldüğü gibi, katılımcıların Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü ile Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Birleşimine Yönelik olumlu algılarına ilişkin oluşturdukları metaforlar; tamamlayıcı birleşim (%12.5) ve ayrılmazlık kategorisi (%12.5) olmak üzere 2 kategoride toplanmıştır. Katılımcıların 10 (%25)’unun söz konusu birleşime yönelik olumlu algıya sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların birleşimden önceki kurumlarına göre dağılımı şöyledir: 6 (%15)’sı Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü, 4 (%10)’ü Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü’dür.

Tamamlayıcı birleşim kategorisine ilişkin katılımcılar, Elmanın yarısı (1), Evlilik (1), Futbol takımı (1), Puzzle tamamlanması (1), Zengin Almancı ve hasretle bekleyen kardeşi (1) metaforlarını üretmiştir. Bu kategoriye ait ifade edilen bazı düşünceler şunlardır: “İl dışında yapılan yarışmalarda kalmamız için gerekli olan güvenilir yerlere ihtiyacımız vardır. Uygun fiyatlı olması, bizlere verilen

günlük harcırahlar için gerekli ihtiyaçları karşılamaktadır” (Puzzle tamamlanması metaforu, K5). “İki kurumun amacı da gençliğe hizmet olduğundan, kurumları birleştirerek ortak amaçla daha iyi hizmet vermeye olanak sağlamıştır” (Evlilik metaforu, K36). Diğer bir katılımcı; “Maddi ve manevi birbirine ihtiyaç duymaktadır” (Zengin Almancı ve hasretle bekleyen kardeşi metaforu, K15) olarak ifade etmektedir. Bu doğrultuda; katılımcılar tarafından İl Müdürlüklerinin birleşimi, birbirlerini ortak amaçları doğrultusunda tamamlayan ve gereklilikleri karşılayan iki Kurum olarak belirtilmektedir. Ayrılmazlık kategorisine ilişkin 5 metafor üretilmiştir. Bunlar; Ağaç (1), Bir ailenin iki ayrı ilde yaşaması yerine evlerini birleştirmesi (1), Kan (1), Masa (1) ve Yuva (1)’dir. Bu kategoriye ilişkin katılımcılar tarafından ifade edilen bazı düşünceler şunlardır: “Gençlere hizmet eden Kredi ve Yurtlar İl Müdürlüğü ile gençlere ve spora hizmet eden Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünün hedef kitlesinin büyük

çoğunluğu ortaktır” (Bir ailenin iki ayrı ilde yaşaması yerine evlerini birleştirmesi metaforu, K13). “*Heterojen bir yapı olmakla birlikte bütün dinamikleri barındırır*” (Kan metaforu, K16). “*Aynı yapının iki dengeleyici ayağı*” (Masa metaforu, K28).

Katılımcıların oluşturdukları metafor ve belirttikleri metafor gerekçelerinde iki İl

Müdürlüğünün bütünlük boyutu çerçevesinde ele alındığını ve bu bağlamda birbirinden ayrılması mümkün olmayan örgüt olarak algıladıkları görülmektedir.

Tablo 3’de katılımcıların birleşime ilişkin oluşturdukları olumsuz metaforlar ve belirlenen kategoriler yer almaktadır.

Tablo 3. Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü ile Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Birleşimine Yönelik Oluşturulan Olumsuz Metaforlar ve Kategorileri

Kategori	Kod	Metafor	f	%	f	%
Uyumsuz Birleşim	2	Asfalt yoldan topraklı yollara geçme	1	2.5		
	4	Bir bileşenli iki ayrı küme	1	2.5		
	6	Çaya tuz atmak	1	2.5		
	7	Düz bir yolun birden kavışması ve çakıllanması	1	2.5		
	8	Elma ile armudu birleştirme çabası	1	2.5		
	11	Evlilik (2) (tanımadan/görücü usulü/zoraki/uyumsuz)	4	10		
	12	Farklı renklerin birleşimi	1	2.5		
	15	Güneş sistemindeki ay ve dünya uzaklığı	1	2.5		
	16	İki ayrı yönden gelen dikişin birleşimi	1	2.5	22	55
	17	İki farklı kumaştan pantolon dikme	1	2.5		
	20	Karpuzla kabağın aşılmasıyla oluşan tatsız karpuz	1	2.5		
	22	Kırmızı etek üzerine pembe bluz kombini	1	2.5		
	25	Siyah ve beyaz	2	5		
	26	Spor ile otelciliğin birleşimi	1	2.5		
	28	Spor yaparken uyumak	1	2.5		
	29	Şeker ve turşunun aynı kavanozda saklanması	1	2.5		
	30	Şekil verilmemiş kil çamuru	1	2.5		
35	Zıt renklerin birleşimi	1	2.5			
Çatışma İfade	5	Çağlayan	1	2.5		
Eden Birleşim	19	Kargaşa	2	5		
	21	Kaynana ve gelin	1	2.5	6	15
	27	Soğuk savaş	1	2.5		
	31	Yarasa	1	2.5		
Toplam			28	70	28	70

Tablo 3’de katılımcıların Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğünün birleşimine yönelik olumsuz algılarını içeren kategorilerin Uyumsuz birleşim (%55) ve Çatışma ifade eden birleşim (%15) kategorisi olmak üzere iki kategori altında yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların %70’inin söz konusu birleşime ilişkin olumsuz algıya sahip olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların birleşimden önceki kurumlarına göre dağılımı şöyledir: 15

(%37,5)’i Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, 11 (%27,5)’i Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü, 2 (%5)’si Spor Genel Müdürlüğü’dür. Çalışmada en fazla katılımcının metafor oluşturduğu kategori olan Uyumsuz birleşim kategorisinde 18 metaforun üretildiği görülmektedir. Evlilik metaforu en fazla tekrarlanan metafor (f=4) olup, metaforun mantıksal dayanağı incelendiğinde söz konusu metafor; tanımadan yapılan evlilik, görücü usulü

evlilik, zoraki yapılan evlilik ve uyumsuz evlilik olarak nitelenmiştir. Bu kategoride birden fazla katılımcının tekrarladığı diğer metafor ise; siyah ve beyaz (f=2)'dir. Uyumsuz birleşim kategorisine ilişkin katılımcılar tarafından ifade edilen bazı düşünceler şunlardır:

“İşleyişlerimiz çok farklı. KYK yönetmelik, mevzuat dahilinde işleri yapar çünkü” (Çaya tuz atmak metaforu, K35). Başka bir metafor gerekçesinde şu şekilde belirtilmektedir: *“Şeker ile turşunun aynı kavanozda saklanması mümkün olmadığı gibi Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ve Kredi Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü'nün birleşimi de çok sağlıklı değildir. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün amacı sporu tabana yaymak, insanlara sporu tanıtmak, yönlendirmek, eğlenirken öğretmeyi amaçlamak ve insanların gerek beden gerekse zihnen zinde kalmalarını sağlayarak sağlıklı birer birey olmaları yönünde çalışmalar/aktiviteler yürüten bir kurumdur. İnsan ilişkileri ön plandadır. Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü üniversite öğrencilerinin barınma, kredi ve burs gibi işlemlerini ya da ihtiyaçlarını karşılayan bir kurumdur. İki kurum arasında benzerlik bulunmamaktadır”* (Şeker ve turşunun aynı kavanozda saklanması metaforu, K31). Başka bir ifadede şu şekilde belirtilmektedir: *“Biz spor, onlar beslenme-barınma. Alakası yok yani”* (Siyah ve beyaz metaforu, K23). Farklı bir metafora ise bu şekilde tanımlanmıştır: *“Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü iş akışı açısından disiplinli ve planlı iken, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü iş akışında daha esnek davranmaktadır”* (Düz bir yolun birden kavislenmesi ve çakıllanması metaforu, K8).

Uyumsuz birleşim kategorisine ilişkin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının ifadelerinde de belirtildiği üzere; gençlere yönelik spor hizmeti ile barınma-beslenme ve burs/kredi verilme hizmetinin ayrı misyonlar olarak değerlendirildiği ve bu hizmet alanları arasında katılımcıların anlamlı bir bağlantı kuramadıkları görülmektedir. Ayrıca, mülga Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü çalışanlarının görevlerinde, ilgili mevzuatlar

çerçevesinde ve daha disiplinli bir yaklaşımla iş ve işlemleri yürüttüğü belirtilmektedir.

Çatışma ifade eden birleşim kategorisine ilişkin 5 metafor üretilmiştir. Bunlar; Çağlayan (1), Kargaşa (2), Kaynana ve gelin (1), Soğuk savaş (1) ve Yarasa (1)'dir.

Kargaşa metaforu birden fazla katılımcı tarafından tekrarlanan metafordur (f=2). Bu kategoriye ilişkin katılımcılar tarafından ifade edilen bazı düşünceler şunlardır:

“Her iki kurumun dinamikleri çok farklıdır ve bu iki ayrı kurum aynı suda durgun ve dingin değil, çağıldayarak, köpürerek akmaktadır” (Çağlayan metaforu, K14). Başka bir metafor gerekçesi şu şekilde ifade edilmektedir: *“...Eşitliği sağlamasını umduğumuz oğul/damadın işi zor. Bir yanda anası, bir yanda eşi. Bir araya gelerek bir arada oturmak zorunda bırakılmış. Birbirlerini sevmek ve anlamak, kabul etmek için uzun bir sürece ihtiyaçları var. Eğer arada kalan damat/oğul dengeyi kurabilirse belki ömürlük birlikte olabilirler. Ama kuramaz, taraf tutarsa bu iş boşanmaya kadar gider. Neticede bunlar görücü usulü evlenmedi. Büyükle öyle buyurdu oldu. Oysa yeni nesilde birbirlerinin aile ve eşlerin tanışıp ortak paydaşların oluşması çok önemli. Evdeki iş yönetimini birlikte paylaşarak yönetmek, daha çok huzur getirebilecekken oğulun/damadın aklını kim daha çok karıştıracak bunun peşindeler. Çünkü anlamsız bir şekilde ikisi de yarışıyor...”* (Kaynana ve gelin metaforu, K4).

Farklı bir metafora ise şu şekilde belirtilmektedir; *“KYK sporun kanını emiyor. KYK'dan bize hiçbir fayda yok”* (Yarasa metaforu, K22).

Katılımcıların çatışma ifade eden birleşim kategorisinde oluşturdukları metafor ve belirttikleri metafor gerekçelerinde iki farklı İl Müdürlüğü'nün amaç farklılığı tanımlanmakta olup ortak paydada bütünlüğün oluşturulamaması ve bu doğrultuda da söz konusu birleşime ilişkin anlaşmazlık, yapıcı olmayan rekabet gibi olumsuz metaforik algılara sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü ile Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Birleşimine Yönelik Oluşturulan Hem Olumlu Hem Olumsuz Metaforlar

Kategori	Kod	Metafor	f	%	f	%
Hem Olumlu	13	Farklı tarım mahsulü yetiştiren iki kardeşin ortak iş yapmaları	1	2.5	2	5
Hem Olumsuz	34	Zengin kız, fakir oğlan birlikteliği	1	2.5		
Toplam			2	5	2	5

Tablo 4’de Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğünün birleşimine yönelik hem olumlu hem olumsuz kategoride (%5) katılımcılar tarafından 2 metafor üretildiği görülmektedir. Katılımcıların birleşimden önceki kurumlarına göre dağılımı şöyledir: 1 (%2,5)’i Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, 1 (%2,5)’i Spor Genel Müdürlüğü’dür. Kategoriye ilişkin oluşturulan metaforlar; Farklı tarım mahsulü yetiştiren iki kardeşin ortak iş yapmaları (1) ve Zengin kız, fakir oğlan birlikteliği (1)’dir. Bu çalışmada en az katılımcının metafor oluşturduğu kategori olan Hem olumlu hem olumsuz birleşim kategorisine ilişkin ifade edilen düşünceler şunlardır: “... Her ne kadar KYK ve GSB tarım işi yapsa da yani devlet eli ile gençlere hizmet noktasında birleşseler de yetiştirdikleri mahsuller farklıdır. KYK’ya ait tarım arazileri çok büyük olmakla beraber bu arazilerde sadece buğday ve arpa yetiştirilmektedir. Yani üniversite okuyan gençlerin barınma ve burs ihtiyacını karşılamaktadır. GSB tarlalarında ise arazinin özelliğine göre her türlü meyve, sebze ve tahıl ürünü yetiştirilmektedir. ...Şu an herkes kendi tarım arazisinde kendi yöntemleri ile çalışmaktadır (çok mecbur kalmadıkça işçiler alışıktığı arazide çalışmaktadır). Ortak hareketin mecburi olduğu alanlarda ufak tefek problemler çıksa da işler yürümektedir. Birleşimden sonra küçük kardeş olan GSB büyük olan abisi KYK’nın finans kaynaklarını kullandığı için çok mutludur. Abisi de bu durumdan şikayetçi değildir. Çünkü; artık kardeşinin başarısı onun da başarısıdır. Her iki kardeşi gözlemleyen baba, durumu değerlendirmektedir” (Farklı tarım mahsulü yetiştiren iki kardeşin ortak iş yapmaları metaforu, K19). Diğer metaforda ise şu

şekilde belirtilmektedir: “Kredi ve Yurtlar Kurumu kamu geliri daha fazla olan bir kurumken, Gençlik ve Spor Müdürlükleri geliri az ve gideri fazla olan kurumdur” (Zengin kız, fakir oğlan birlikteliği metaforu, K2). Hem olumlu hem olumsuz kategorisine ilişkin katılımcıların ifadelerinde, Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğünün/Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğünün maddi/finansal kaynak ve varlıklarının Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğüne oranla fazla oluşu vurgulanmaktadır. Ayrıca üretilen metafor ve açıklamasında, söz konusu birleşimin sürdürülebilirliğine yönelik belirsizliğin olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışma, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü birleşimine yönelik algılarını metaforlar yoluyla belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, araştırmada katılımcılar tarafından 35 metafor üretildiği belirlenmiştir. Ortak özellikleri bakımından 5 kavramsal kategori altında toplanan metaforların sayılarına bakıldığında en fazla oluşturulan metaforun Uyumsuz birleşim (%55) kategorisi altında yer aldığı görülmektedir. Araştırma bulgularına göre; Uyumsuz birleşim kategorisine ilişkin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanları tarafından, iki ayrı kamusal örgütün hizmetlerine ilişkin amaçlarının ve hedef kitlelerinin farklılığı ele alınmaktadır. Bu bağlamda; katılımcılar tarafından spor hizmeti ile yükseköğrenim öğrencilerinin barınma, beslenme, burs-kredi verilme hizmeti iki farklı misyon çerçevesinde değerlendirilmektedir ve bu hizmet alanları arasında anlamlı bir bağlantı kurulamamaktadır. Bu kategoride ortaya çıkan

diğer bir bulguda, mülga Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü çalışanlarının görevlerinde, mülga Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarına göre daha planlı-disiplinli bir yaklaşımla ve ilgili mevzuatlar çerçevesinde, iş ve işlemleri tesis ettiğine ilişkin bir algının olduğudur. Masteralexis ve diğerleri (2019), çalışanların örgütün amaç ve hedeflerini benimsemesi ve bunlara ulaşmak için çaba sarf etmesinin örgütlerde başarı ve motivasyonun sağlanabilmesinde önemli bir faktör olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, yönetimin temel esasının, hedeflenen ortak amaçlara ulaşılması için iş ve faaliyetlerin belirli plan ve program dahilinde mevzuata uygun şekilde örgüt üyeleri tarafından yerine getirilmesi (Baransel, 1993; Newman, 1972; Sunay, 1998) olduğu göz önüne alındığında, ortaya çıkan bu bulguların dikkate değer olduğu düşünülmektedir. Uyumsuz birleşim kategorisinden sonra katılımcılar tarafından üretilen en fazla metafor Çatışma ifade eden birleşim (%15) kategorisinde yer almaktadır. Bu kategoriye ilişkin araştırma bulgularında katılımcıların, ortak amaçlar doğrultusunda bir bütünlüğün oluşturulamaması ve bu doğrultuda anlaşmazlık ve rekabet ortamının oluştuğuna ilişkin olumsuz metaforik algılara sahip olduğu belirlenmiştir. Örgütlerde çatışma ve çatışmanın yönetim süreci, örgüt verimliliğini etkileyen önemli faktörlerden biridir (Mirzeoğlu, 2005). Örgütlerde amaç farklılıkları, örgütsel değişim ve rekabet ortamının varlığı çatışmaya neden olabilmektedir (Omisore ve Abiodun, 2014; Pondy, 1967; Sunay, 2009). Bu bağlamda, çatışmanın tamamen ortadan kaldırılmasının mümkün olamayacağı (Darling ve Fogliasso, 1999; Rahim, 2002) göz önüne alındığında; etkin ve iyi bir stratejiyle yönetilebilen çatışma, örgütlerin gelişimi için katkılar sağlayabilir (Sunay, 2009).

Araştırma bulgularına göre; katılımcıların olumlu metaforik algıları Tamamlayıcı birleşim (%12,5) ve Ayrılmazlık (%12,5) kategorisidir. Katılımcılar; Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü birleşimini, diğer çalışma bulgularında ortaya çıkan kategorilerin aksine, birbirlerini ortak amaçları doğrultusunda bütünlükle

tamamlayan ve birbirinden ayrılması mümkün olmayan örgüt olarak algıladıkları belirlenmiştir. Yetim (1996), spor yönetimi üzerine yapmış olduğu çalışmada örgüt içerisindeki iş birlikçi, verimli ve etkin çalışma ortamının sağlanabilmesi ve bu doğrultuda belirlenen amaçların gerçekleştirilebilmesini, örgüt ya da organizasyonların başarı ile yönetilmesine bağlı olduğunu belirtmektedir. Hem olumlu hem olumsuz kategoride (%5) ise, Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğünün/Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğünün, gerek taşınır/taşınmaz varlıklarının gerekse bütçesi ile Kuruma tahsis edilen ödeneklerin Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğüne oranla daha fazla oluşu belirtilmektedir. Akyel ve Köse (2010), kamu örgütlerindeki faaliyetlerin sürekli artan bir seyir izlemesine rağmen kamu gelirlerinde bu duruma paralel bir artış sağlamanın mümkün olamayacağını belirtmektedir. Bu nedenle; mülga Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüklerinin maddi kaynaklarının mülga Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlükleri/Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüne göre daha kısıtlı oluşunun, kamusal faaliyet yelpazesinin ve hedef kitlesinin daha çeşitlilik gösterdiği için kaynaklandığı düşünülmektedir. Sonuç olarak; çalışmaya katılan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Kurumu İl Müdürlüğü birleşimine yönelik çoğunluğunun (%70) olumsuz, %25'inin olumlu, %5'inin hem olumlu hem olumsuz metaforik algıya sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca; Uyumsuz birleşim, Çatışma ifade eden birleşim ve Hem olumlu hem olumsuz kategorilerinde katılımcıların metaforik algısı, birleşimin sürdürülebilirliğine yönelik bir belirsizliğin olduğu yönündedir. Literatür incelendiğinde de, söz konusu birleşim ile ilgili Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının ya da Gençlik ve Spor Bakanlığı merkez teşkilatında yönetim kadrosunda veya diğer unvanlarda görev yapan personellerin bakış açılarını belirlemeyi amaçlayan bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle, yapılan bu çalışmanın devamı niteliğinde olacak çalışmalarda derinlemesine görüşmeler

yapılarak örgüt yöneticilerinin ve diğer çalışanların söz konusu birleşime ilişkin düşüncelerini belirlemeye yönelik karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

Yazarların Makaleye Katkı Beyanı

Makale tek yazarlı olup Nesil Özbay Özen tarafından hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarların beyan edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek

Bu çalışmanın yapılabilmesi için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. Çalışma için Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri Etik kurulundan onaylıdır (25.05.2022-20478.486/1361).

Hakem Değerlendirmesi

Kör hakemlik süreci sonrası yayınlanmaya uygun bulunmuş ve kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akalın, T. (2022). *Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünde görev yapan personellerin iletişim becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Akyel, R. ve Köse, H. Ö. (2010). Kamu yönetiminde etkinlik arayışı: Etkin kamu yönetimi için etkin denetim gerekliliği. *Türk İdare Dergisi*, 466, 9-45.
- Aygün, M. (2021). Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının açık liderlik özelliklerinin incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 86, 403-414.
- Baransel, A. (1993). *Çağdaş Yönetim Düşüncesinin Evrimi*. 3. Baskı, No:257, İşletme Fakültesi Yayını.
- Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Kanun no: 6639, Kabul tarihi: 27.03.2015.
- Beden Terbiyesi Kanunu. Kanun no: 3530, Kabul Tarihi: 29.06.1938.

- Ceylan, R. ve Ünlü, Ç. (2022). Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının örgütsel bağlılık düzeyleri ile mobinge maruz kalma durumlarının incelenmesi, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(1), 63-74.
- Creswell, J.W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (Çev. Ed. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Darling, J. R. ve Foliasso, C. E. (1999). Conflict management across cultural boundaries: A case analysis from a multinational bank. *European Business Review*, 99, 383-392.
- Demir, G. Y. (2015). *Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil*. Çevirenin Önsözü (Yazarlar: George Lakoff, Mark Johnson). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Duit, R. (1991). On the role of analogies and metaphors in learning science. *Science Education*, 75(6), 649-672.
- Fişek, K. (2003). *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkiler açısından Spor Yönetimi: Dünyada ve Türkiye'de*. İstanbul: YGS Yayınları.
- Forceville, C. (2002). The identification of target and source in pictorial metaphors. *Journal of Pragmatics*, 34(1), 1-114.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2021, 01 Aralık). Misyon ve vizyon. Erişim adresi: <https://gsb.gov.tr/misyon-vizyon.html>.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2022, 25 Ocak). Gençlik ve Spor Bakanlığı Taşra Teşkilatının Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge. Erişim adresi: <https://pgm.gsb.gov.tr/Duyuru/244706/genclik-ve-spor-bakanligi-tasra-teskilatinin-kurulusu-gorevleri-calisma-usul-ve-esaslari-hakkinda-yonerge.aspx>.
- Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2011). Karar sayısı: KHK/638.
- Kırbaş, Ş. (2020). Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü personelinin fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25(3), 213-224.
- Koç, E. (2019). *Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının iş doyumu ile paternalist liderlik arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A Practical Introduction*. New York: Oxford University Press.

- Lakoff, G., ve Johnson, M. (2015). *Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil* (Çev. Gökhan Yavuz Demir). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Masteralexis, L.P., Barr, C.R. ve Hums, M.A. (2019). *Spor Yönetimi* (Çev. Ed. Hasan Kasap). 5. Baskı, İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (Çev. Ed. Selahattin Turan). 3. Baskı, İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Mirzeoğlu, N. (2005). Örgütsel çatışma ve yönetimi: Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında bir uygulama. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 51-56.
- Newman, W. H. (1972). *İşletmelerde ve Kamu Yönetiminde Sevk ve İdare* (Çev. Kenan Sürgit). Ankara: TODAİE Yayınevi.
- Omisore, B. O. ve Abiodun, A. R. (2014). Organizational conflicts: Causes, effects and remedies. *International Journal of Academic Research in Economics and Managament Sciences*, 2(6), 2226-3624.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (Çev. Ed. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir). 3. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Polat, Ş. (2019). *Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının örgütsel adanmışlık ve mobing düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Pondy, L. R. (1967). Organizational conflict: Concepts and models. *Administrative Science Quarterly*, 12(2), 296-320.
- Rahim, A. M. (2002). Toward a theory of managing organizational conflict. *The International Journal of Conflict Management*, 13(3), 206-235.
- Saban, A. (2008a). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*, 55, 459-496.
- Saban, A. (2008b). İlköğretim I. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455.
- Sunay, H. (1998). Spor yöneticilerin nitelikleri ve eğitimi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1, 59-68.
- Sunay, H. (2009). *Spor Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1961). Kanun no: 334, Kabul tarihi: 09.07.1961.
- Yetim, A. A. (1996). Spor yönetiminde liderlik. *Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi*, 3, 85-94.
- Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurt Hizmetleri Kanunu (1961). Kanun no: 351, Kabul tarihi: 16.08.1961.
- Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu. (2013). *Stratejik Plan 2014-2018*. Ankara.

YAYIN İLKELERİ, YAZIM KURALLARI VE ETİK KURALLAR

Amaç ve Kapsam

Türkiye spor bilimleri dergisi yılda 2 kez (Haziran ve Aralık) yayımlanan hakemli bir dergidir. Dergide Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri alanında yazılmış özgün araştırmalar ve derleme (review) yayımlanır. Dergide yayımlanacak çalışmaların yazım dili Türkçe ve İngilizcedir.

Dergi Yayın Kurulu'na ulaşan yazılar, öncelikle içerik, sunum, yazım kuralları vd. yönlerden yayın Kurulu tarafından incelenir. Yayın Kurulu incelemesinden geçen yazılar değerlendirilmek üzere isimsiz olarak konu ile ilgili uygun iki hakeme gönderilir. Hakemlerden gelecek görüşler doğrultusunda yazının doğrudan veya kısmen düzeltilerek yayımlanmasına veya reddine karar verilir. Hakemlerin değerlendirmeleri üzerine alınan sonuç yazar(lar)a bildirilir. Düzeltme istenen yazıların, en geç bir ay içinde Yayın Kurulu Sekreterliği'ne ulaştırılması gerekir. Belirtilen sürede geri gönderilmeyen yazılar, daha sonraki sayılarda yeniden değerlendirilmek üzere kabul edilirler. Yayımlanması için dergiye gönderilen yazıların, kabul edildikten sonraki yayın hakkı, yayımlandıktan sonraki her türlü telif hakkı “Türkiye Spor Bilimleri Dergisi’ne aittir. Yayıma karar verilen çalışmalarda ekleme ya da çıkarma yapılamaz. Yayın süreci tamamlanan çalışmalar geliş tarihi esas alınarak yayınlanır. Ancak, güncelliğini kaybetmemesi açısından bu sıra bazı öncelikli çalışmalar için uygulanmayabilir. Buna karar verme yetkisi tamamen editörlerin yetkisindedir, itiraz ve gerekçe sorulamaz. Yayımlanan çalışmaların bilimsel etik ve her türlü hukuki sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir. Türkiye Spor Bilimleri dergisinde yayımlanan yazılar için herhangi bir ücret ödenmez.

Genel Kurallar

1. Dergide yayımlanacak çalışmaların daha önce hiçbir yayın organında yayımlanmamış, yayın hakkının verilmemiş ya da aynı anda birden çok dergiye yayımlanması amacıyla gönderilmemiş olması gerekir.
2. Yazarlar çalışmanın yayıma kabul edilmesi halinde çalışmanın yayın haklarını Türkiye Spor Bilimleri Dergisine vermeyi kabul ederler.
3. Yazarlar dergiye gönderdiği çalışmada Helsinki Bildirgesinde insan ve hayvan çalışmaları için önerilen ilkelere uyulduğunu kabul ederler. Bu konuda sorumluluk tamamen yazarlar aittir.
4. Başvurulan Çalışma ile ilgili iThenticate Turnitin gibi intihal programlarından alınmış ve yazarlar tarafından imzalanmış intihal raporu ek dosya olarak yüklenmelidir.
5. Yapılan çalışma bir kurum/kuruluş tarafından desteklenmiş ya da doktora/yüksek lisans tezinden hazırlanmış ise, başlığa yıldız koyularak ilk sayfanın altına dip not olarak verilmelidir.
6. Metinde yazar isimleri ve kurumlarına ilişkin bilgi verilmemelidir. Yazar sıralaması ve kurumları başvuru esnasında ilgili adımda yapılmalıdır.
7. Makale yayınlanmak üzere dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbiri, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez, ayrıca hiçbir isim, yazar olarak eklenemez ve yazar sırası değiştirilemez. Çalışmada başlıca yazar belirtilmelidir.
8. Dergi yazım kurallarına uygun makaleler <http://dergipark.gov.tr/journal/1901/submission/start> adresinden sistem üzerinden dergiye yüklenmelidir. **Sisteme yüklenen Word dosyası üzerinde yazar isimleri olmamalıdır.**

Makale İle Birlikte Gönderilmesi Gereken Dosyalar

1. İntihal Raporu (Makaleler, alınan karar gereği 2017 itibari ile intihal (iThenticate, Turnitin, vb) raporu ile birlikte değerlendirilmeye alınmaktadır.) İntihal raporu eklenmediği takdirde editör kurulu iThenticate yazılımında intihal olup olmadığını kontrol ederek makaleyi direk red etme hakkına sahiptir.

2. [Telif Hakları Devir Formu \(doc\)](#): Makalelerin telif hakkı devri, dergi internet sayfasında sunulan form doldurulup imzalanmak suretiyle alınır. İmzalı [Telif Hakkı Devir Formu](#)'nu buradan indirerek, imzalandıktan sonra tarayıcıdan geçirilerek sisteme PDF olarak yüklenmelidir. Bu formu göndermeyen yazarların yayınları basılamaz.

3. [Hakem Öneri Formu \(doc\)](#): Yazar/Yazarlar yapılan çalışma ile benzer konularda çalışmış 3 hakem önerebilirler. Ancak makale değerlendirme için önerilen hakemlere gönderme yetkisi editöre aittir. Hakem öneri formu için [tıklayınız](#).

Yazım Kuralları

Makaleniz; [örnek makale dosyası](#) üzerinde aşağıdaki yazım kurallarına uygun olarak yazılmış olmalıdır. Örnek makale dosyası için lütfen [tıklayınız](#).

1. Çalışma: **Özet/Abstract, GİRİŞ, YÖNTEM, BULGULAR, TARTIŞMA ve SONUÇ, TEŞEKKÜR** (gerekirse), **KAYNAKLAR** şeklinde düzenlenmeli ve her bölüm başlığı bold, büyük harf ve 12 punto yazılmalıdır.

2. Çalışmanın başlığı İlk Harfleri büyük, bold ve 14 punto yazılmalıdır.

3. Çalışma, Türkçe ise, başlıktan sonra gelen yazar isim/isimlerinden sonra Türkçe, özet, anahtar kelimeler daha sonra sırasıyla çalışmanın adının İngilizce başlığı, İngilizce Özet/Abstract ve “Key Words” yazılmalıdır.

4. Özet/Abstract 150-200 kelime arasında olmalıdır. Anahtar kelimeler/Key Words en az 3, en fazla 5 kelimedenden oluşmalıdır. **Anahtar kelimeler/Key Words** başlığı 10 punto, bold ve italik yazılmalıdır. Anahtar kelimeler virgül (,) işareti ile birbirinden ayrılmalı, ilk harfleri büyük harfle yazılmalıdır. Giriş ile anahtar kelimeler arasına 1 satır boşluk bırakılmalıdır.

5. Yazı Microsoft Word yazılım programı ile Times New Roman ile 2,5 cm'lik kenar boşlukları bırakılarak ve 15 sayfayı geçmeyecek şekilde yazılmalıdır. Çalışmanın Özet (Abstract) metni 10 punto ve 1 aralık; Çalışmanın Metni 11 punto 1 aralık; kaynakça metni 10 punto 1 aralık yazılmalıdır.

6. Tablo, grafikler ve istatistik raporlama APA stile göre hazırlanmalıdır. Tablo yazı karakteri 10 punto tek aralık yazılmalıdır.

7. Şekil, grafik, fotoğraf vb. “Şekil” sayısal değerler ise “Tablo” olarak belirtilmelidir. Şekil adları ilgili grafiğin altına, tablo adları ise ilgili sayısal değer üzerine yazılmalıdır. Resim, grafik ve benzerlerinin ayrı bir dosya hâlinde ve jpg formatında kaydedilmesi baskı kalitesi açısından gereklidir.

8. **Makale yazarken metin içi alıntı ve kaynakçada gösterim aşağıdaki kurallar doğrultusunda olmalıdır.**

1. Doğrudan alıntı

Bir kaynaktan doğrudan alıntı yaparken metin içi göndermede her zaman yazar, yıl ve sayfa numarası bilgilerine, eğer doğrudan alıntı 40 kelimedenden az ise bu alıntı metinde çift tırnak içinde verilir.

Örnek

Bandura (1997) öz-yeterliği “bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı” (s.65) olarak tanımlamaktadır.

Eğer doğrudan alıntı 40 ve daha fazla kelimeden oluşuyorsa bu alıntıya yeni bir satırda sol taraftan yarım inç (1,25 cm) içeriden yazarak başlanır. Alıntı yapılan kısımda ikinci bir paragraf yer alacaksa ilk satırı yarım inç daha içeriden başlamalıdır.

Örnek

Betimleme yöntemi, Kaptan (1995) tarafından şu biçimde tanımlanmıştır:

“Olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerdir. Bunlar nedir? sorusuna cevap bulmaya yöneliktir. Bununla mevcut durumlar, koşullar, özellikler aynen ortaya konmaya çalışılır. Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedefler” (s. 59).

2. Tek yazarlı eserlere göndermeler yazarın soyadını ve tarih bilgisini içerir. Örnek;

Künye

Yıldırım, İ. (2015). A study on physical education teachers: The correlation between self-efficacy and job satisfaction. *Education*, 135(4), 477-485.

Gönderme (Yıldırım, 2015)

3. İki yazarlı bir çalışma için her göndermede iki yazarın soyadı da yer almalıdır. Örnek;

Künye

Öğüt, E. E., ve Şahin, M. Y. (2017). Amatör Spor Kulüplerinin Sorunları: Açıklayıcı Bir Araştırma. *Spor Bilimleri Dergisi*, 28(2), 49-68.

Gönderme (Öğüt ve Şahin, 2017)

4. Üç, dört ve beş yazarlı çalışmalara gönderme yapılırken sadece metin içindeki ilk göndermede tüm yazarların soyadları verilir. Diğer göndermeler için ilk yazarın soyadının yanına ve diğerleri ifadesi eklenmelidir. İngilizce yazılan makalelerde üç, dört ya da beş yazarlı yayınlara gönderme yapılırken ve diğerleri yerine et al. İfadesi kullanılmalıdır. Örnek;

İlk gönderme (Çayır, Nazlı ve Köse, 2011),

İkinci ve sonraki göndermeler (Çayır ve diğerleri, 2011)

Künyeler

Çayır, A., Nazlı, A. ve Köse, S. K. (2011). Beslenme ve diyet kliniğine başvuranlarda obezite durumu ve etkili faktörlerin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 64(01), 013-019.

5. Altı ve daha fazla yazarı olan çalışmalara gönderme yapılırken sadece ilk yazarın soyadı belirtilir. Örnek;

Gönderme

(Yıldırım ve diğerleri, 2016).

Künye

Yıldırım, İ., Işık, Ö., Ersöz, G., Büyükkök, M., Zengin, G., ve Özel, Ö. (2016). Düzenli fiziksel aktivite yapan bireylerde depresyon ve yeme tutum ve davranışları ilişkisi. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3590-3599.

6. Yazar olarak bir grup/tüzel kişi (dernekler, şirketler, devlet kurumları ve diğer çalışma grupları gibi) ifade ediliyorsa bu gruba ilişkin ad bilgisi metin içindeki göndermede oldukça açık ve anlaşılır biçimde verilmelidir. Grup adı bazı durumlarda kısaltılabilir. ilk kullanımda hem açık hali hem kısaltma hali kullanılıp, sonraki kullanımlarda ise sadece kısaltma kullanılabilir. Örnek;

Gönderme cümleinin sonunda yapılıyorsa

İlk gönderme

(Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu [TÜBİTAK], 2013)

İkinci ve sonraki göndermeler

(TÜBİTAK, 2013)

Gönderme cümle içerisinde yapılıyorsa

İlk gönderme,

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK, 2013)

İkinci ve sonraki göndermeler

TÜBİTAK (2013)

7. Aynı parantez içerisinde birden çok gönderme yapılması

Aynı parantez içerisinde yapılan çoklu göndermeler ilk yazarın soyadına göre alfabetik sırada olmalı ve noktalı virgül ile ayrılmalıdır.

Örnek

(Akçay ve Doğan, 2013; Derman, 2003; Yıldırım, 2017)

8. Aynı yazara ait farklı çalışmalar aynı parantezde verilecekse, geçmişten güncele yıl sırası takip edilir ve yazar soyadı göndermenin en başına bir kez yazılır.

Örnek

(Yıldırım, 2015, 2017)

9. Aynı yazar ya da aynı ad sırasındaki yazar grubuna ait aynı yılda yapılmış çalışmalar a, b, c harfleri ile birbirinden ayrılır.

Örnek

(Yıldırım, 2015a, 2015b)

10. Kaynaklar bölümü Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Metin içinde belirtilen tüm kaynaklar 'Kaynaklar' listesi içinde yer almalıdır. Kaynaklar bölümünde kaynaklar alfabetik sıra ile verilmelidir. Birden fazla yazarlı Türkçe ve yabancı kaynaklar için son yazarın soyadından önce 've' yazılmalıdır.

11. Kaynaklar başlık dahil 10 punto ile tek satır aralığında hiç boşluk bırakmadan alfabetik sıralı yazılmalıdır. Paragraf girintisi asılı 1,25 cm'dir. Her kaynakçanın bu metinde gösterildiği şekilde ikinci ve daha sonraki satırlar için 1.25 cm girintili olacak şekilde hazırlanmalıdır.

Kitaplar

Sevim, S. (2002). *Basketbolda Kondisyon Antrenmanı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Dergiler

Yıldırım, I. (2015). Associations among dehydration, testosterone and stress hormones in terms of body weight loss before competition. *The American journal of the medical sciences*, 350(2), 103-108.

Tezler

Şinoforoğlu, T. (2007). *Akut ve düzenli antrenmanın hentbolcülerde oksidatif stres üzerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bildiriler

Balçıkınlı, G. S.. (2010). Lisans derslerinde sosyal iletişim ağlarının kullanımı üzerine öğrenci görüşleri. 11. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresine Sunulmuş Bildiri*.

Editörlü kitaplar

Güçlü, N. (2000). İletişim. İçinde: L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

El Kitapları

Özgüven, İ. E. (1992). HKE *Hacettepe kişilik envanteri el kitabı* (İkinci revizyon) Ankara: Odak Ofset.

Çeviri kitaplar

Hellman, H. (2001). *Büyük çekişmeler: Bilim tarihinden seçilmiş on tartışma* (Çev. Füsun Baytok). Ankara: TÜBİTAK.

Anonim

The Chicago manual of style: Fourteenth edition. (1993). Chicago: The University of Chicago Press.

Gazete Makalesi

Ekşi, O. (2002, 03, 23). İstemen bu muydu? Hürriyet Gazetesi. 21.

Kurum yayınları

Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). *Uzun vadeli strateji ve sekizinci beş yıllık kalkınma planı 2001-2005*. Ankara: DPT.

DOI numarası olan elektronik kaynaklar

Chan, H. F., Guillot, M., Page, L. ve Torgler, B. (2015). The inner quality of an article: Will time tell?. *Scientometrics*, 104, s. 19-41. doi:10.1007/s11192-015-1581-y

DOI numarası olmayan elektronik kaynaklar

Al, U. ve Soydal, İ. (2014). Kütüphan-e Türkiye Projesi: Halk kütüphanesi kullanım araştırması. *Türk Kütüphaneciliği*, 28, 288-307. Erişim adresi: <http://www.tk.org.tr/index.php/TK>

Web sitesi

Hacettepe Üniversitesi. (2017, 10 Aralık). Misyon, vizyon ve değerler. Erişim adresi: <http://hacettepe.edu.tr/hakkinda/misyonvizyondegerler>

Gönderme ("Hacettepe Üniversitesi", 2017)

ETİK İLKELER VE YAYIN POLİTİKASI

Yayın Etiği

Türkiye Spor Bilimleri Dergisi, açık erişim olarak Committee on Publication Ethics (COPE) tarafından yayınlanan rehberler ve politikaları dikkate alarak aşağıda yer alan etik görev ve sorumluluklar oluşturulmuştur.

Yazarların Etik Sorumlulukları

Türkiye Spor Bilimleri Dergisi'ne yazılarını gönderen yazar/yazarların aşağıda yer alan etik sorumluluklara uyması beklenir:

• Türkiye Spor Bilimleri Dergisi'nde uygulanan yayın süreçleri, bilginin tarafsız ve saygın bir şekilde gelişimine ve dağıtımına temel teşkil etmektedir. Bu noktada sürecin bütün paydaşlarının (yazarlar, okuyucular ve araştırmacılar, yayıncı, hakemler ve editörler) etik ilkelere yönelik standartlara uyması önem taşımaktadır. Türkiye Spor Bilimleri Dergisi yayın etiği kapsamında tüm paydaşların aşağıdaki etik sorumlulukları taşıması beklenmektedir.

- Yazar/yazarlardan gönderdikleri çalışmaların özgün olması beklenir; başka çalışmalardan yararlanmaları veya başka çalışmaları kullanmaları durumunda eksiksiz ve doğru bir biçimde atıfta bulunmaları ve/veya alıntı yapmaları gerekmektedir.
- Çalışmanın oluşturulmasında içeriğe entelektüel açıdan katkı sağlamayan kişiler, yazar olarak belirtilmemelidir.
- Yayınlanmak üzere gönderilen tüm çalışmaların varsa çıkar çatışması teşkil edebilecek durumları ve ilişkileri açıklanmalıdır.
- Yazar/yazarlardan değerlendirme süreçleri çerçevesinde makalelerine ilişkin ham veri talep edilebilir, böyle bir durumda yazar/yazarlardan beklenen veri ve bilgileri yayın kurulu ve bilim kuruluna sunmaya hazır olmalıdır.
- Yazar/yazarlar kullanılan verilerin kullanım haklarına, araştırma/analizlerle ilgili gerekli izinlere sahip olduklarını veya deney yapılan deneklerin rızasının alındığını gösteren belgeye sahip olmalıdır.
- Yazar/yazarların yayınlanmış, erken görünüm veya değerlendirme aşamasındaki çalışmasıyla ilgili bir yanlış ya da hatayı fark etmesi durumunda, dergi editörünü veya yayıncıyı bilgilendirme, düzeltme veya geri çekme işlemlerinde editörle işbirliği yapma yükümlülüğü bulunmaktadır.
- Yazarlar çalışmalarını aynı anda birden fazla derginin başvuru sürecinde bulunduramaz. Her bir başvuru önceki başvurunun tamamlanmasını takiben başlatılabilir. Başka bir dergide yayınlanmış ve/veya değerlendirme aşamasında olan çalışma Türkiye Spor Bilimleri Dergisi'ne gönderilemez.
- Değerlendirme süreci başlamış bir çalışmanın yazar sorumluluklarının değiştirilmesi (Yazar ekleme, yazar sırası değiştirme, yazar çıkartma gibi) teklif edilemez.

Editörlerin Etik Görev ve Sorumlulukları

Türkiye Spor Bilimleri Dergisi editör ve alan editörleri, açık erişim olarak Committee on Publication Ethics (COPE) tarafından yayınlanan "COPE Code of Conduct and Best Practice Guidelines for Journal Editors" ve "COPE Best Practice Guidelines for Journal Editors" rehberleri temelinde aşağıdaki etik görev ve sorumluluklara sahip olmalıdır:

Genel Görev ve Sorumluluklar

Editörler, Türkiye Spor Bilimleri Dergisi'nde yayınlanan her yayından sorumludur. Bu sorumluluk bağlamında editörler, aşağıdaki rol ve yükümlülükleri taşımaktadır:

- Okuyucuların ve yazarların bilgi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çaba sarf etmek
- Derginin gelişimini sağlamak için sürekli çalışmak
- Dergide yayınlanan çalışmaların kalitesini geliştirmeye yönelik süreçleri yürütmek
- Düşünce özgürlüğünü desteklemek
- Akademik açıdan bütünlüğü sağlanmak
- Fikri mülkiyet hakları ve etik standartlardan taviz vermeden iş süreçlerini devam ettirmek
- Düzeltme, açıklama gerektiren konularda yayın açısından açıklık ve şeffaflık göstermek

Okuyucu İle İlişkiler

Editörler tüm okuyucu, araştırmacı ve uygulayıcıların ihtiyaç duydukları bilgi, beceri ve deneyim beklentilerini dikkate alarak karar vermelidir. Yayınlanan çalışmaların okuyucu, araştırmacı, uygulayıcı ve bilimsel literatüre katkı sağlamasına ve özgün nitelikte olmasına dikkat etmelidir.

Ayrıca editörler okuyucu, araştırmacı ve uygulayıcılardan gelen geri bildirimleri dikkate almak, açıklayıcı ve bilgilendirici geri bildirim vermekle yükümlüdür.

Yazarlar İle İlişkiler

Editörlerin yazarlara karşı görev ve sorumlulukları aşağıdaki şekildedir:

- Editörler, çalışmaların önemi, özgün değeri, geçerliliği, anlatımın açıklığı ve derginin amaç ve hedeflerine dayanarak olumlu ya da olumsuz karar vermelidir.

- Yayın kapsamına uygun olan çalışmaların ciddi problemi olmadığı sürece ön değerlendirme aşamasına alınmalıdır.

- Editörler, çalışma ile ilgili ciddi bir sorun olmadıkça, olumlu yöndeki hakem önerilerini göz ardı etmemelidir.

- Yeni editörler, çalışmalara yönelik olarak önceki editör/ editörler tarafından verilen kararları ciddi bir sorun olmadıkça değiştirmemelidir.

- "Kör Hakemlik ve Değerlendirme Süreci" mutlaka yayınlanmalı ve editörler tanımlanan süreçlerde yaşanabilecek sapmaların önüne geçmelidir.

- Yazarlara açıklayıcı ve bilgilendirici şekilde bildirim ve dönüş sağlanmalıdır.

Hakemler İle İlişkiler

Editörlerin hakemlere karşı görev ve sorumlulukları aşağıdaki şekildedir:

- Hakemleri çalışmanın konusuna uygun olarak belirlemelidir.

- Hakemlerin değerlendirme aşamasında ihtiyaç duyacakları bilgi ve rehberleri sağlamakla yükümlüdür.

- Yazarlar ve hakemler arasından çıkar çatışması olup olmadığını gözetmek durumundadır.

- Körlüme hakemlik bağlamında hakemlerin kimlik bilgilerini gizli tutmalıdır.

- Hakemleri tarafsız, bilimsel ve nesnel bir dille çalışmayı değerlendirmeleri için teşvik etmelidir.

- Hakemlerin performansını artırıcı uygulama ve politikalar belirlemelidir.

- Hakem havuzunun dinamik şekilde güncellenmesi konusunda gerekli adımları atmalıdır.

- Nezaketsiz ve bilimsel olmayan değerlendirmeleri engellemelidir.

- Hakem havuzunun geniş bir yelpazeden oluşması için adımlar atmalıdır.

Yayın Kurulu İle İlişkiler

Editörler, tüm yayın kurulu üyelerinin süreçleri yayın politikaları ve yönergelere uygun ilerletmesini sağlamalıdır. Yayın kurulu üyelerini yayın politikaları hakkında bilgilendirmeli ve gelişmelerden haberdar etmelidir. Ayrıca editörler;

- Yayın kurulu üyelerinin çalışmaları tarafsız ve bağımsız olarak değerlendirmelerini sağlamalıdır.

- Yeni yayın kurulu üyelerini, katkı sağlayabilir ve uygun nitelikte belirlemelidir.

- Yayın kurulu üyelerinin uzmanlık alanına uygun çalışmaları değerlendirme için göndermelidir.

- Yayın kurulu ile düzenli olarak etkileşim içerisinde olmalıdır.

- Yayın kurulu ile belirli aralıklarla yayın politikalarının ve derginin gelişimi için toplantılar düzenlemelidir.

Dergi Sahibi ve Yayıncı İle İlişkiler

Editörler ve yayıncı arasındaki ilişki editöryal bağımsızlık ilkesine dayanmaktadır. Editörler ile yayıncı arasında yapılan yazılı sözleşme gereği, editörlerin alacağı tüm kararlar yayıncı ve dergi sahibinden bağımsızdır.

Editöryal ve Kör Hakemlik Süreçleri

Editörler; dergi yayın politikalarında yer alan "Kör Hakemlik ve Değerlendirme Süreci" politikalarını uygulamakla yükümlüdür. Bu bağlamda editörler her çalışmanın adil, tarafsız ve zamanında değerlendirme sürecinin tamamlanmasını sağlar.

Kalite Güvencesi

Editörler; dergide yayınlanan her makalenin dergi yayın politikaları ve uluslararası standartlara uygun olarak yayınlanmasından sorumludur.

Kişisel Verilerin Korunması

Editörler; değerlendirilen çalışmalarda yer alan deneklere veya görsellere ilişkin kişisel verilerin korunmasını sağlamakla yükümlüdür. Çalışmalarda kullanılan bireylerin açık rızası belgeli olmadığı sürece çalışmayı reddetmekle görevlidir. Ayrıca editörler; yazar, hakem ve okuyucuların bireysel verilerini korumakla sorumludur.

Etik Kurul, İnsan ve Hayvan Hakları

Editörler; değerlendirilen çalışmalarda insan ve hayvan haklarının korunmasını sağlamakla yükümlüdür. Çalışmalarda kullanılan deneklere ilişkin etik kurul onayı, deneysel araştırmalara ilişkin izinlerin olmadığı durumlarda çalışmayı reddetmekle sorumludur.

Olası Suistimal ve Görevi Kötüye Kullanmaya Karşı Önlem

Editörler; olası suistimal ve görevi kötüye kullanma işlemlerine karşı önlem almakla yükümlüdür. Bu duruma yönelik şikâyetlerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda titiz ve nesnel bir soruşturma yapmanın yanı sıra, konuyla ilgili bulguların paylaşılması editörün sorumlulukları arasında yer almaktadır.

Akademik Yayın Bütünlüğünü Sağlamak

Editörler çalışmalarda yer alan hata, tutarsızlık ya da yanlış yönlendirme içeren yargıların hızlı bir şekilde düzeltilmesini sağlamalıdır.

Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması

Editörler; yayınlanan tüm makalelerin fikri mülkiyet hakkını korumakla, olası ihlallerde derginin ve yazar/yazarların haklarını savunmakla yükümlüdür. Ayrıca editörler yayınlanan tüm makalelerdeki içeriklerin başka yayınların fikri mülkiyet haklarını ihlal etmemesi adına gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Yapıcılık ve Tartışmaya Açıklık

Editörler;

- Dergide yayınlanan eserlere ilişkin ikna edici eleştirileri dikkate almalı ve bu eleştirilere yönelik yapıcı bir tutum sergilemelidir.
- Eleştirilen çalışmaların yazar/yazarlarına cevap hakkı tanınmalıdır.
- Olumsuz sonuçlar içeren çalışmaları göz ardı etmemeli ya da dışlamamalıdır.

Şikâyetler

Editörler; yazar, hakem veya okuyuculardan gelen şikâyetleri dikkatlice inceleyerek aydınlatıcı ve açıklayıcı bir şekilde yanıt vermekle yükümlüdür.

Politik ve Ticari kaygılar

Dergi sahibi, yayıncı ve diğer hiçbir politik ve ticari unsur, editörlerin bağımsız karar almalarını etkilemez.

İntihal Politikası

İntihal (aşırma) kasti olup olmaması önemsenmeksizin, bir etik ihlalidir. Çalışmaların başka kaynaklarla, referans gösterilmeden benzeşmesi ve bu haliyle yayına alınması etik olmamasının yanında suçtur ve kabul edilemez.

Yayın Kurulu, dergiye gönderilen çalışmalarla ilgili aşırma, atıf manipülasyonu ve veri sahteciliği iddia ve şüpheleri karşısında COPE kurallarına uygun olarak hareket eder.

Telif Hakkı Devri

Yayınlanmak üzere Türkiye Spor Bilimleri Dergisi'ne gönderilen çalışmalar, daha önce herhangi bir şekilde yayınlanmamış veya herhangi bir yere yayınlanmak üzere gönderilmemiş, özgün çalışma niteliği taşımalıdır. Kişiler çalışmalarını gönderirken, çalışmanın kısmen veya tamamen, herhangi başka bir platformda daha önce yayınlanmadığı, yayın için değerlendirmede bulunmadığını beyan etmekle yükümlüdür. Aksi bir durumla karşılaşıldığında ilgili yaptırımlar uyarınca yazar durumdan sorumlu tutulacaktır.

Yazarlar çalışmalarının telif hakkından feragat etmeyi kabul ederek, değerlendirme için gönderimle birlikte çalışmalarının telif hakkını devretmek zorundadır. Bu devir, yazının yayına kabulü ile bağlayıcı hale gelir. Basılan materyalin hiçbir kısmı yayınevının yazılı izni olmadıkça bir başka yerde kullanılamaz.

Yazarların; patent, telif hakkı dışında kalan bütün tescil edilmemiş hakları, çalışmayı satmamak koşulu ile kendi amaçları için çoğaltma hakkı, yazarın kendi kitap ve diğer akademik çalışmalarında, kaynak göstermesi koşuluyla, çalışmanın tümü ya da bir bölümünü kullanma hakkı, çalışma künyesini belirtmek koşuluyla kişisel web sitelerinde veya üniversitesinin açık arşivinde bulundurma hakkı gibi hakları saklıdır.

Yazarlar, basılı ya da elektronik formatta yardımcı resimler, tablolar ya da diğer her türlü içerik dahil daha önce yayımlanmış içeriği kullanırken telif hakkı sahibinden izin almalıdırlar. Bu konudaki yasal, mali ve cezai sorumluluk yazarlara aittir.

Türkiye Spor Bilimleri Dergisi'ne çalışma gönderecek yazarlar, "Telif Hakkı Devir Formu ve Çıkar Çatışması Beyan Formu" belgelerini doldurmak zorundadırlar. Yazar/yazarlar doldurdukları formu ıslak imza ile imzalamalıdır. İmzalanan form Dergiye, önce taranarak e-posta ile ilk başvuru sırasında, sonrasında da posta aracılığı ile gönderilmelidir.

Çıkar Çatışmaları

Ekonomik veya kişisel fayda sağlanan durumlar çıkar çatışmasını meydana getirir. Bilimsel sürecin ve yayınlanan makalelerin güvenilirliği; bilimsel çalışmanın planlanması, uygulanması, yazılması, değerlendirilmesi, düzenlenmesi ve yayınlanması sırasında çıkar çatışmalarının objektif bir şekilde ele alınmasıyla doğrudan ilişkilidir.

Finansal ilişkiler en kolay belirlenebilen çıkar çatışmalarıdır ve derginin, yazarların ve bilimin güvenilirliğini zedelemesi kaçınılmazdır. Bu çatışmalara bireysel ilişkiler, akademik rekabet veya entelektüel yaklaşımlar sebep olabilir. Yazarlar, çalışmanın tüm verilerine erişimi kısıtlayan veya verileri analiz etme, yorumlama, makaleleri hazırlama, yayınlama vb. yeteneklerine müdahale eden, hem kar amaçlı hem de kar amacı gütmeyen sponsorlarla anlaşmalara girmekten mümkün olduğunca kaçınmalıdır.

Çıkar çatışmalarının önlenmesi adına editörler de, çalışmaların değerlendirilmesi sırasında aralarında herhangi bir ilişki bulunabilecek kişileri bir araya getirmekten kaçınmalıdır. Makaleler hakkında son kararı veren editörlerin de karar verecekleri konulardan hiçbiri ile kişisel, profesyonel veya finansal bağlarının olmaması gerekir. Kişiler makalelerin etik ilkeler çerçevesinde değerlendirilebilmesi ve bağımsız bir süreç yürütülebilmesi için olası çıkar çatışmaları ile ilgili olarak yayın kurulunu bilgilendirmelidir.

Yayın kurulumuz bütün bu durumları göz önünde bulundurarak değerlendirme sürecinin tarafsız bir şekilde yürütülebilmesi için özverili bir şekilde çalışmaktadır.

Hakemlerin Etik Sorumlulukları

Tüm çalışmaların "Körleme Hakemlik" ile değerlendirilmesi yayın kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu süreç yayının nesnel ve bağımsız değerlendirilmesi ile güven sağlar. Türkiye Spor

Bilimleri Dergisi değerlendirme süreci çift taraflı kör hakemlik ilkesiyle yürütülür. Hakemler yazarlar ile doğrudan iletişime geçemez, değerlendirme ve yorumlar dergi yönetim sistemi aracılığıyla iletilir. Bu süreçte değerlendirme formları ve tam metinler üzerindeki hakem yorumları editör aracılığıyla yazar/yazarlara iletilir. Bu bağlamda Türkiye Spor Bilimleri Dergisi için çalışma değerlendiren hakemlerin aşağıdaki etik sorumluluklara sahip olması beklenmektedir:

- Sadece uzmanlık alanı ile ilgili çalışma değerlendirmeyi kabul etmelidir.
- Tarafsızlık ve gizlilik içerisinde değerlendirme yapmalıdır.
- Değerlendirme sürecinde çıkar çatışması ile karşı karşıya olduğunu düşünürse, çalışmayı incelemeyi reddederek, dergi editörünü bilgilendirmelidir.
- Gizlilik ilkesi gereği inceledikleri çalışmalarını değerlendirme sürecinden sonra imha etmelidir. İnceledikleri çalışmaların sadece son şekillerini ancak yayımlandıktan sonra kullanabilir.
- Değerlendirmeyi nesnel bir şekilde sadece çalışmanın içeriği ile ilgili olarak yapmalıdır. Milliyet, cinsiyet, dini inançlar, siyasal inançlar ve ticari kaygıların değerlendirmeye etki etmesine izin vermemelidir.
- Değerlendirmeyi yapıcı ve nazik bilimsel bir dille yapmalıdır. Düşmanlık, iftira, hakaret ve tariz içeren aşağılayıcı kişisel yorumlar yapmamalıdır.
- Değerlendirmeyi kabul ettikleri çalışmayı zamanında ve yukarıdaki etik sorumluluklarda gerçekleştirmelidir.

Yayıncının Etik Sorumlulukları

Türkiye Spor Bilimleri Dergisi Editörleri ve Yayın Kurulu aşağıdaki etik sorumlulukların bilinciyle hareket etmektedir:

- Editörler, Türkiye Spor Bilimleri Dergisi'ne gönderilen çalışmaların tüm süreçlerinden sorumludur. Bu çerçevede ekonomik ya da politik kazançlar göz önüne alınmaksızın karar verici kişiler editörlerdir.
- Bağımsız editör kararı oluşturulmasını taahhüt eder.
- Türkiye Spor Bilimleri Dergisi'nde yayınlanmış her makalenin mülkiyet ve telif hakkını korur ve yayınlanmış her kopyanın kaydını saklama yükümlüğünü üstlenir.
- Editörlere ilişkin her türlü bilimsel suistimal, atıf çeteciliği ve intihalle ilgili önlemleri alma sorumluluğuna sahiptir.

Etik Olmayan Bir Durumla Karşılaşırsanız

Türkiye Spor Bilimleri Dergisi'nde yukarıda bahsedilen etik sorumluluklar ve dışında etik olmayan bir davranış veya içerikle karşılaşırsanız lütfen tsbdergisi@gmail.com adresine e-posta yoluyla bildirin.

Yayın Politikası

Türkiye spor bilimleri dergisi yılda 2 kez (Haziran ve Aralık) yayımlanan hakemli bir dergidir. Dergide beden eğitimi ve spor bilimleri alanında yazılmış özgün araştırmalar ve derleme (review) yayımlanır. Dergide yayımlanacak çalışmaların yazım dili Türkçe ve İngilizcedir. Dergiye gönderilen makaleler daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış ve yayımına karar verilmemiş olmalıdır. Yazarlar, yayın kurulu ve hakemlerin raporlarını dikkate almak zorundadırlar. Yayımlanan yazıların bilimsel ve yasal açıdan sorumluluğu yazarına aittir. Yayın kurulu gönderilen yazıyı yayımlayıp yayımlamamakta serbesttir. Gönderilen yazılar yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmez. Yazarların yayımlanan yazıları yayın kurulu kararı doğrultusunda yayından kaldırılabilir. Yayımlanan yazılar yayın kurulu kararı dışında geri çekilemez. Yazarlara telif ücreti ödenmez. Yayımlanmış yazıların her türlü hakkı Türkiye Spor Bilimleri Dergisine aittir. Dergide yayımlanmış yazılardan kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. TUSBİD, yazarlardan makale değerlendirme ve yayın süreci için herhangi bir ücret talep etmemektedir.

Makale Değerlendirme Süreci

Dergimizde hakemlerin ve yazarların birbirlerine karşı kimliklerinin gizli tutulduğundan çift taraflı kör hakemlik sistemi kullanılmaktadır. Bu sebeple makale yayımlandığında hakem isimleri yayımlanmaz. Yazarlar ve hakemler, kimliklerinin gizli kalmasına özen göstermelidir. Bu amaçla sisteme dosya gönderen yazar, editör, hakem gibi kişilerin metin ve dosyalar ile ilgili aşağıdaki noktalara dikkat etmeleri gerekir. Yazarlar metinde adları ve kurumları geçen yerleri silmelidirler. TUSBİD'e yayımlanmak üzere gönderilen makaleler amaç, kapsam, içerik, yöntem, yazım kurallarına uygunluk açılarından yayın kurulunca incelenir. Uygun bulunan yazılar bilimsel yetkinlikleri açısından değerlendirilmek üzere alanında uzman iki hakeme gönderilir. Hakem raporlarının olumlu olması durumunda çalışma yayınlanır; hakemlerden birinin olumsuz rapor vermesi durumunda makale üçüncü bir hakeme gönderilir. Üçüncü hakemin kararı doğrultusunda makalenin yayımlanıp yayımlanmamasına karar verilir. Yayımlanma kararı alınan makale, yayın sırasına alınır. Hakem raporları gizlidir. Yazara makalesinin süreci ile ilgili dönem içerisinde cevap verilir.

Kabul edilen eserin yayımlanma süreci, eserin alındığı tarihten itibaren 2-6 ay sürmektedir. Dergiye makale gönderimi ücretsizdir. Yayına kabul edilen makaleden de hiç bir ücret talep edilmez. TUSBİD'e makale gönderecek yazarlar, makalelerini "iThenticate" programından taratıp benzerlik sonuçlarını makale ile beraber sisteme yüklemelidir. Benzerlik oranı %20'den fazla olan makaleler TUSBİD'e kabul edilmez.

Yazarlar, yayın kurulu ve hakemlerin raporlarını dikkate almak zorundadırlar. Yayımlanan makalenin bilimsel ve yasal açıdan sorumluluğu yazarına aittir. Yayın kurulu gönderilen makaleyi yayımlayıp yayımlamamakta serbesttir. Gönderilen yazılar yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmez. Yazarların yayımlanan yazıları Yayın Kurulu kararı doğrultusunda yayından kaldırılabilir. Yayımlanan yazılar Yayın Kurulu Kararı dışında geri çekilemez.

Makale Geri Çekme

Türkiye Spor Bilimleri Dergisi yayım politikaları gereği, bir çalışma veya makalenin geri çekilmesi aşamasında yazar(lar)a ve yayın kuruluna düşen görev ve sorumluluklar aşağıda belirtilmiştir. Makaleler sorumlu yazar tarafından gerekçe gösterilmeden geri çekilebilmektedir.

Yazarlar

Yazar(lar)ın yayımlanmış, erken görünüm veya değerlendirme aşamasındaki çalışmasıyla ilgili bir yanlış ya da hatayı fark etmesi durumunda, geri çekme işlemlerinde dergi editörüyle işbirliği yapma yükümlülüğü bulunmaktadır. Değerlendirme aşamasındaki çalışmasını geri çekme talebinde bulunmak isteyen yazar(lar), geri çekme nedenlerini içeren Geri Çekme Formu'nu doldurup tüm yazarlara imzalatmalı ve yayım kuruluna iletilmek üzere makale yükleme sayfasına yüklemelidirler. Yayım Kurulu geri çekme isteğini inceleyerek 15 gün içerisinde yazar(lar)a cevap verir. Yayım kurulu tarafından geri çekme isteği onaylanmadıkça yazar(lar) telif haklarını başvuru aşamasında Türkiye Spor Bilimleri Dergisi Dergisi'ne devredilmiş çalışmalarını başka bir dergiye değerlendirme için gönderemezler.

Editörler

Türkiye Spor Bilimleri Dergisi yayım kurulu; yayımlanmış, erken görünümdeki veya değerlendirme aşamasındaki bir çalışmaya ilişkin telif hakkı ve intihal şüphesi oluşması durumunda çalışmaya ilişkin bir soruşturma başlatma yükümlülüğü taşır. Yapılan soruşturma sonucunda, değerlendirme aşamasındaki çalışmada telif hakkı ihlali ve/veya intihal yapıldığının tespit edilmesi durumunda, yayın kurulu çalışmayı değerlendirmeden geri çeker ve tespit edilen durumları detaylı bir şekilde açıklayarak yazarlara iade eder. Yayımlanmış veya erken görünümdeki bir çalışmada telif hakkı ihlali ve/veya intihal yapıldığının tespit edilmesi durumunda, yayın kurulu 15 gün içerisinde aşağıdaki geri çekme ve bildiri işlemlerini gerçekleştirir.

Etik ihlali tespit edilen çalışmanın;

1. Elektronik gösterimdeki başlığının başına "Geri Çekildi:" ibaresi eklenir.
2. Elektronik gösterimdeki Öz ve Tam Metin içerikleri yerine çalışmanın geri çekilme gerekçeleri, detaylı kanıt kaynakları varsa yazar(lar)ın bağlı olduğu kurum ve kuruluşların konu hakkındaki bildirimleri ile birlikte yayınlanır.
3. Dergi internet sitesinde geri çekme bildirimini ilan edilir.
4. Geri çekme tarihinden itibaren ilk yayınlanacak sayının elektronik ve basılı kopyasının içindekiler listesine "Geri Çekildi: Çalışma Başlığı" şeklinde eklenir, birinci sayfasından başlamak koşuluyla geri çekme nedenleri ve buna kaynak gösterilen orijinal alıntıları kamuoyu ve araştırmacılarla paylaşılır.
5. Yazar(lar)ın bağlı olduğu kuruluş(lar)a yukarıdaki geri çekme bildirimleri iletilir.
6. Yukarıda sıralanan geri çekme bildirimleri Derginin dizinlendiği kurum ve kuruluşlar ile Milli Kütüphane Başkanlığı'na dizin sistemleri ve kataloglara kaydedilmesi için iletilir. Ayrıca yayım kurulu etik ihlalde bulunan çalışma yazar(lar)ının daha önce yayınlanmış çalışmalarının yayım evlerine veya yayım kurullarına, yayımlanan çalışmaların geçerlik ve güvenilirliğini güvence altına almalarını veya geri çekmelerini önerebilir.

Ücret Politikası

Türkiye Spor Bilimleri Dergisine makale gönderimi ücretsizdir.